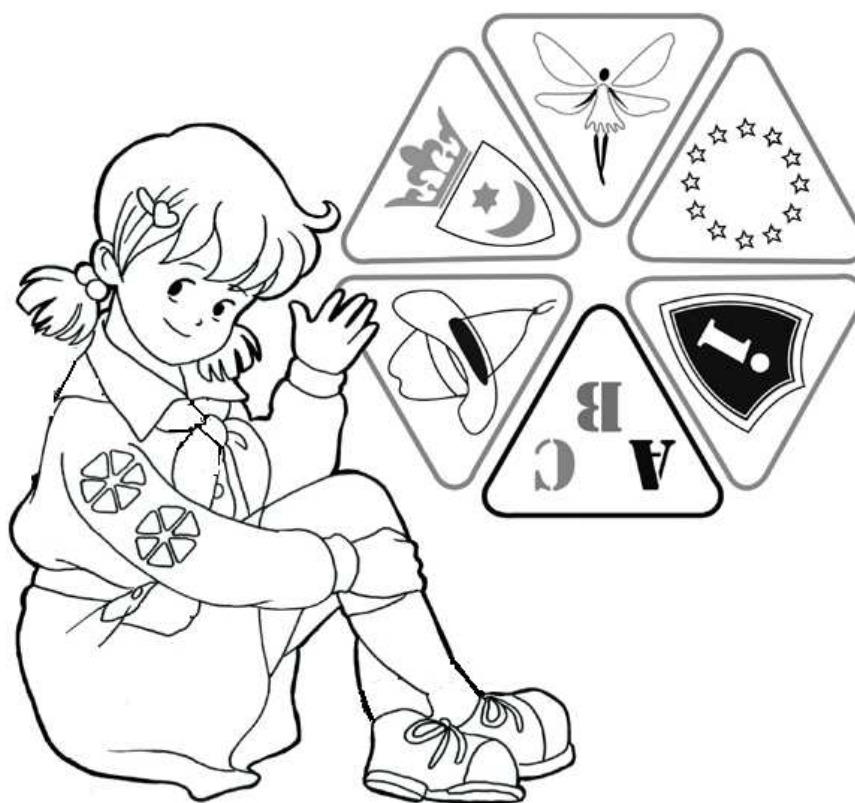

SPRAWNOŚCI ZUCHOWE

Związek Harcerstwa Polskiego
Główna Kwatera

Druhno Drużynowa,
Druhu Drużynowy!

Do Twoich rąk trafił właśnie regulamin oraz programy sprawności zuchowych.

Czym to wydanie różni się od poprzednich?

Po pierwsze - znajdziecie w nich nowe programy sprawności, dzięki którym będziecie mogli poszerzyć swój warsztat pracy. Dzięki nim wzbogacie tematykę zbiórek, ich fabułę oraz wprowadzicie nowe, interesujące dla zuchów treści.

Po drugie - programy sprawności zostały podzielone tematycznie. Nie oznacza to jednak, że jest to jedyny dopuszczalny podział. Regulamin każdej sprawności oparty jest o schemat. W ramach tego schematu, w każdej sprawności znalazło się miejsce na:

- wszechstronne kształtowanie charakteru - poprzez rozwijanie i gruntowanie samodzielności, gotowości do pomocy innym, dzielności czy prawdomówności,
- rozwój intelektualny - poprzez wprowadzanie nowych, ciekawych informacji i wszechstronne wzbogacanie wiedzy.
- wyrobienie fizyczne - wynikające z zagwarantowania zuchom na zbiórce ruchu (gier i ćwiczeń) oraz przebywania na świeżym powietrzu,
- ćwiczenia praktyczne - z zakresu danej sprawności,

Oczywiście, powstałe grupy sprawności w sposób szczególny przyczyniają się do rozwijania jednej wybranej postawy, którą chcemy kształtować u zuchów w określonym czasie, w zależności od indywidualnej charakterystyki gromady. Programy sprawności zbudowane są jednak w taki sposób, że obok dominujących treści (ściśle związanych z tematyką sprawności), zawierają propozycje działań, służące wszechstronnemu rozwojowi.

Po trzecie - w opracowaniu tym znajdziecie zarówno sprawności zdobywane zespołowo i indywidualnie. Wyodrębnione sprawności zdobywane indywidualnie pomogą kształtować i rozwijać pożądane cechy u zuchów.

W zestawie sprawnościach zuchowych nie ma jednak żadnej sprawności, której program wykluczałby zdobywanie zespołowe. Wszystkie sprawności można również dostosować do indywidualnego zdobywania, jeśli zuch posiada predyspozycje lub wyraźne chęci by taką sprawność realizować.

Mamy nadzieję, że książeczka spełni swoje zadanie ułatwiając pracę drużynowym.

Zespół Zuchowy WM GK ZHP

Regulamin sprawności zuchowych

I. Sprawność zuchowa to określone programem umiejętności i pożądane zachowania przeżyte w zabawie.

1. Zespołowe zdobywanie sprawności to aktywne uczestnictwo w zabawach gromady. Indywidualne zdobywanie sprawności to samodzielne podejmowanie działań w określonej dziedzinie. Zdobywanie sprawności służy ujawnianiu i rozwijaniu uzdolnień zuchów, uczy rzetelności w zabawie, umożliwia poznanie otaczającego świata i ćwiczenie pożytecznych w życiu umiejętności.

2. Program sprawności zdobywanej zespołowo to zbiór pomysłów do zabaw z zuchami, który składa się z trzech części:

- a) zestawu zadań objętych tematem sprawności zapisanych w formie zabaw i skierowanych do zucha,
- b) zbioru odpowiedzi dla drużynowego, które pomogą mu:
 - dostrzec walory wychowawcze proponowanych zabaw,
 - modyfikować wymagania objęte tematem sprawności w zależności od pory roku, charakteru i możliwości gromady,
- c) podstawowej bibliografii dotyczącej tematu sprawności.

3. Program sprawności zdobywanej indywidualnie to zbiór:

- a) proponowanych działań do samodzielnej realizacji przez zucha,
- b) odpowiedzi dla drużynowego, które zawierają propozycje:
 - możliwości włączenia samodzielnych działań zucha do zabaw gromady,
 - sposobów oceny (kontroli) przebiegu realizacji podjętych przez zucha działań,
 - dalszego wspierania rozwoju zainteresowań zucha.

4. Pakiet zabaw zawartych w programie sprawności powinien sprzyjać:

- a) rozwojowi fizycznemu,
- b) rozwojowi umysłowemu,
- c) rozwojowi społecznemu,
- d) rozwojowi duchowemu każdego zucha.

Wpływ ten może być rezultatem zarówno sposobu podejścia do zabawy i jej organizacji, jak również samej treści zabawy.

II. Tryb zdobywania sprawności zuchowych

1. Zespołowe zdobycie sprawności polega na aktywnym udziale zucha w zabawach gromady. W zdobywaniu sprawności należy uwzględnić:

- podjęcie w Kręgu Rady decyzji o tym, w co się będziemy bawić, czyli o wyborze sprawności,
- wspólną zabawę wynikającą z programu danej sprawności,
- wspólną zabawę z wykorzystaniem umiejętności i istotnych elementów zbiórek, które umożliwiają podsumowanie cyklu i podjęcie decyzji o przyznaniu sprawności,
- indywidualne przyznanie sprawności każdemu zuchowi. Decydują o tym wszystkie

zuchy wraz z przybocznymi i drużynowym w Kręgu Rady,
- obrzędowe nadanie sprawności połączone z wręczeniem znaczka sprawności.

2. Indywidualne zdobycie sprawności polega na zrealizowaniu wybranych przez zucha działań oraz prezentacji w trakcie zbiórki wybranych wspólnie z drużynowym efektów tych działań. W indywidualnym zdobywaniu sprawności należy uwzględnić:

- wybrane przez zucha sprawności i wspólne ustalenie z drużynowym lub przybocznym zadań wynikających z jej programu,
- wykonanie ustalonych zadań. Realizacja tych zadań jest wspierana przez drużynowego lub przybocznego w zależności od potrzeb zucha,
- prezentację na zbiórce wybranych wspólnie z drużynowym zadań i podjęcie wspólnej decyzji w Kręgu Rady o przyznaniu sprawności.

3. Sprawności można zdobywać zespołowo lub indywidualnie pamiętając o dostosowaniu programu do przyjętego sposobu realizacji.

4. Dziecko wstępujące do gromady uczestniczy w zdobywaniu sprawności i może ją mieć przyznaną przed złożeniem Obietnicy.

III. Zasady ogólne

1. Podstawowy zestaw programów sprawności ogłasza Naczelnik ZHP.

Programy sprawności występują w dwóch grupach:

- realizowanych zespołowo,
- realizowanych indywidualnie.

2. Zdobycie sprawności potwierdzone jest w książeczce zucha oraz naszyciem znaczka sprawności na mundurze.

3. Drużynowi, kręgi, namiestnictwa mogą tworzyć programy nowych sprawności wraz ze znakiem graficznym. W celu upowszechniania programy tych sprawności po zatwierdzeniu w komendzie hufca należy przesać do Głównej Kwatery ZHP.

Główna Kwatera

CZEŚĆ I

SPRAWNOŚCI ZDOBYWANE ZESPOŁOWE

---ARTYSTYCZNE---

AKTORKA / AKTOR

1. Byliśmy na przedstawieniu w teatrze, na występie amatorskiego zespołu teatralnego lub oglądaliśmy przedstawienie Teatru Telewizji dla Dzieci.
2. Słuchaliśmy słuchowiska teatru radiowego, próbowaliśmy je inscenizować.
3. Byliśmy za kulisami teatru.
4. Przeprowadzaliśmy wywiad z aktorem lub innymi pracownikami teatru.
5. Zorganizowaliśmy przedstawienie dla kolegów, rodziców, dzieci z przedszkola.
6. Zorganizowaliśmy konkurs młodych talentów.
7. Uczestniczyliśmy w zajęciach ruchowej szkoły teatralnej, w której ćwiczyliśmy dykcję, poruszanie się na scenie, mimikę.
8. Prowadziliśmy próby w naszym ruchowym teatrze.
9. Zorganizowaliśmy pracownię rekwizytów.
10. Urządziliśmy warsztaty charakteryzatorów.
11. Zorganizowaliśmy wieczór inscenizacji bajek.
12. Braliśmy udział w przeglądzie teatrzyków lub małych form teatralnych.
13. Zorganizowaliśmy konkurs piosenki aktorskiej lub mini listę przebojów.
14. Stworzyliśmy własne studio filmowe, w którym „nakręcaliśmy” filmy.

Uwagi

Sprawność „aktor” pomoże zuchom zdobyć wiele nowych umiejętności, stworzy możliwość wykazania pomysłowości, inicjatywy i samodzielności, będzie sprzyjać pozbyciu się nieśmiałości. Sprawność ta wzbogaca wiedzę zuchów, uczy współdziałania i współodpowiedzialności za wykonywaną razem pracę, daje poczucie, że przedstawienie jest efektem pracy wszystkich dzieci.

Możliwości opracowania cyklu jest wiele. Jedna zbiórka może być zabawą w teatr pantomimy, druga - w teatr cieni, trzecia - w teatr lalek, czwarta - w operę itd. Można też inaczej - zorganizować ruchowy teatr i prowadzić go przez kilka zbiórek, od pierwszej próby do premiery.

Drużyny powinny pamiętać o tym, aby nie kreować bardziej przedsiębiorczych zuchów na „gwiazdy” i aby zabawa w teatr nie była zbyt dosłownym naśladowaniem teatru czy szkoły teatralnej. Powinien zadbać, aby zbiórka była wspaniałą zabawą dla wszystkich zuchów, by każdy zuch miał w niej jakąś funkcję.

Bibliografia

1. Chotomska W., Przebierańcy.
2. Czarkowski J., Ruchowe teatrum.
3. Hertz B., Bajki na scenie.
5. Jurkowski H., Dzieje teatru lalek.
6. Leszczyński J., Z pamiętnika aktora.
7. Lubiewska E., Bawimy się w ... Aktor.
9. Misiurska A., Zróbmy teatrzyk lalkowy.
11. Przymus R., Inszenizacje pełne radości. Dla klas 1-3.
12. Raszewski S., Krótka historia teatru polskiego.
14. Strzelecki Cz., Historia teatru w Polsce.
15. Toczyska B., Kama, makaka ma. Wprawki dykcyjne.
16. Wojtkiewicz S., Bartkiewicz M., Teatr w walizce. Poradnik małych form teatralnych.
17. Wojtkiewicz S., Teatralne ABC.
18. Ruchowa zabawa w teatr
19. Ruchowe Wieści, nr 12 1993.

ARTYSTKA / ARTYSTA

1. Urządziliśmy spotkanie z muzami.
2. Odwiedziliśmy twórcę, rozmawialiśmy z nim o jego twórczości.
3. Byliśmy za kulisami teatru, w pracowni twórcy.
4. Występowaliśmy w ulicznym teatrze lub nakręciliśmy krótki film.
5. Zorganizowaliśmy pokaz sztuk cyrkowych.
6. Urządziliśmy pracownię plastyczną, w której wymyślaliśmy nowe techniki. Wykonane prace wystawiliśmy w zorganizowanej przez siebie galerii.
7. Zorganizowaliśmy wyprawę do świata muzyki.
8. Zorganizowaliśmy happening.
9. Wydaliśmy katalog z naszymi pracami.

Uwagi

Sprawność „artysta” rozwija twórczość dziecięcą, zapoznaje z różnymi dziedzinami sztuk, pozwala na fantazjowanie, wyżycie się twórcze. Pomoże również nauczyć dzieci twórczego podchodzenia do problemów, trudności, zadań, do rozwijania pomysłowości i przedsiębiorczości, do poszukiwania działań innowacyjnych, oryginalnych.

Cykl można zaplanować różnie - mogą to być spotkania z muzami (na każdej zbiórce inna), możemy też na kolejnych zbiórkach przygotowywać się do jednego, wielkiego artystycznego przedsięwzięcia np. happeningu.

Bibliografia

1. Awgulowa J., Dziecko widzem i aktorem.
2. Bailey V., Magiczne triki (seria: na deszczowe dni).
3. Rainer J., Rider C., Praktyczny przewodnik po współczesnej magii.
4. Płazowski J., Historia filmu dla każdego.

MUZYKOLOG

1. Byliśmy w filharmonii, na występie zespołu muzycznego, chóru, orkiestry dętej lub „spotakniu z muzyką” itd.
2. Zorganizowaliśmy przegląd zespołów propagujących różne rodzaje muzyki (wokalnej, wokalnol instrumentalnej, instrumentalnej itp.).
3. Urządziliśmy w szkole wystawę poświęconą największym polskim kompozytorom (dawnym i współczesnym).
4. Dla uczniów naszej szkoły zorganizowaliśmy konkurs wiedzy o zespołach i wykonawcach w różnych rodzajach muzycznych.
5. Sporządziliśmy encyklopedię wiedzy o muzyce i jej twórcach.
6. Zorganizowaliśmy wieczór „w krainie instrumentów”.
7. Urządziliśmy turniej znajomości polskiej muzyki dawnej.
8. Przygotowaliśmy konkurs ludowych tańców polskich.
9. Odwiedziliśmy muzyka w jego pracowni (np. spotkaliśmy się z lutnikiem, kompozytorem)
10. Wyruszyliśmy szlakiem Kolorowych Nutek.
11. Zorganizowaliśmy „Święto Muzyki” lub „Festiwal Piosenki”.
12. Zorganizowaliśmy mini listę przebojów, podczas której naśladowaliśmy znanych wykonawców.

Uwagi

Muzykolog to znawca muzyki i jej rodzajów, kompozytorów, wykonawców. Nie może również zapomnieć o muzyce dawnej i dawnych instrumentach. Potrafi wymienić instrumenty i odpowiednio je zaklasyfikować (dęte, strunowe, perkusyjne itp.)

Podejmując się z zuchami zdobywania tej sprawności, drużynowy uczy „otwierania się” na muzykę i jej różne rodzaje i gatunki. Zuchy stają się wrażliwe na dźwięki, same próbują komponować, na ruch ciała. Poznają różne instrumenty i możliwości ich wykorzystania, starają się wykonać własne instrumenty. Uczą się współpracy i szacunku wobec możliwości drugiego człowieka.

Organizując zbiórki należy stworzyć zuchom możliwość obejrzenia i „pogrania” na różnych instrumentach, jak również dać możliwość spotkania się z muzykiem tworzącym czy wykonującym określony rodzaj muzyki.

Zuchy mogą specjalizować się w jednym tylko rodzaju muzyki (np. kameralna, jazz, rap, rock) czy też poznać ich więcej (nie musi być to muzyka poważna).

Bibliografia

1. Roszkiewicz J., opowieści o Chopinie.
2. Ekiert J., 500 zagadek muzycznych.
3. Poniatowska I., Słownik szkolny - muzyka.
4. Zuchowe Wieści nr 3/1992

TANCERKA / TANCERZ

1. Zorganizowaliśmy kurs tańca towarzyskiego, ludowego lub disco.
2. Uczestniczyliśmy w turnieju wybranego rodzaju tańca.
3. Zorganizowaliśmy pokaz dawnych tańców polskich.
4. Urządziliśmy zabawę taneczną, którą prowadził wodzirej.
5. Byliśmy na występie zespołu folklorystycznego, oglądaliśmy balet lub turniej tańca towarzyskiego.
6. Zorganizowaliśmy wieczór piasów, na którym nauczyliśmy nowych piasów zaprzyjaźnione zuchy z innej gromady, kolegów z podwórka lub klasy.
7. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkółki baletowej.
8. Układaliśmy własne tańce do znanych melodii.

Uwagi

Sprawność „tancerz” daje możliwość zintegrowania naszej gromady. Poprzez uczenie się tańców zuchy poznają swoje możliwości, współpracują z partnerem, rozwijają wrażliwość na muzykę, rytm, poprawiają kondycję. W trakcie zbiórek mogą wspólnie wykonywać potrzebne „dodatki” do strojów, dekorować salę na zabawę (kotyliony, wianki, czapki - przy tańcach ludowych, muszki i rękawiczki - przy tańcach towarzyskich).

Drużynowy może przygotować cykl zbiórek poświęconych tylko jednemu rodzajowi tańca, np. ludowemu, gdzie zuchy poznają tańce różnych regionów, lub też nauczyć zuchy różnych rodzajów tańców. Sprawą oczywistą wydaje się, że na zbiórkach będzie bywał ktoś, kto umie tańczyć - drużynowy, przyboczny lub zaproszony gość.

Bibliografia

1. Dąbrowski G., Tańczujże dobrze.
2. Rytm - muzyka - taniec w wychowaniu fizycznym.
3. Stadnicki A., Tańce dla dzieci.
4. Z pieśnią i tańcem ludowym przez kraj.

ZACZAROWANA PALETA

1. Byliśmy w pracowni plastycznej, rozmawialiśmy z artystą.
2. Zwiedziliśmy wystawę malarską, byliśmy w galerii, muzeum.
3. Ukończyliśmy „Akademię Plastyczną”.
4. Urządziliśmy własną pracownię plastyczną, w której wykonaliśmy prace różnymi technikami.
5. Zorganizowaliśmy własną galerię.
6. Przenieśliśmy się w czasie i przestrzeni do jaskini Lascaux, gdzie podziwialiśmy pierwsze malowidła.
7. Malowaliśmy metodami naszych przodków.
8. Braлиśmy udział w konkursie plastycznym.
9. Wykonaliśmy rzeźby z odpadów.
10. Zdobiliśmy wazy jak Grecy i Rzymianie.
11. Urządziliśmy spotkanie niecodziennych artystów.
12. Urządziliśmy konkurs „kredą po asfalcie” dla dzieci z podwórka.

Uwagi

Dzieci uwielbiają rysować, malować i tworzyć. Zbiórki, podczas których będziemy zdobywać sprawność „zaczarowana paleta”, pozwalają dzieciom na realizację siebie, stymulują wyobraźnię, zapoznają z dorobkiem ludzkości w sztuce. Podejmowane działania ułatwiają nam poznanie dzieci, pomagają im w zbliżeniu się do siebie i innych. Dużo zależy od drużynowego i jego inwencji. Jeśli sam będzie „zwariowanym” mistrzem - to wszystko będzie ciekawsze i lepsze, niż gdyby był biernym obserwatorem procesu twórczego zuchów. Wódz gromady musi być również krytykiem - wyrozumiałym, z taktem, który rozmawia z małym twórcą o jego dziele. Nie może bać się pochwał i krytyki.

Kolejne zbiórki cyklu można ułożyć w ten sposób, że na każdej zbiórce zuchy będą poznawać nową technikę plastyczną, można też poznawać historię sztuki, wędrując od najdawniejszych czasów do współczesności.

Organizując zbiórki należy zadbać o to, by dzieci mogły po pracy umyć ręce, aby podczas tworzenia prac zabezpieczyć podłogę i mundury zuchów przed zabrudzeniem. Pamiętajmy o zorganizowaniu wystawy wszystkich prac zuchów.

Bibliografia

1. Bagnall P., Jak rysować i malować?
2. Daszyńska M., Malarskie techniki dekoracyjne.
3. Daszyńska M., Papieroplastyka
4. Daszyńska M., Techniki graficzne odbijane i powielane.
5. Marcinkowska K., Michejda-Kowalska K., Wydzieranki, wycinanki
6. Marcinkowska K., Michejda-Kowalska K., Barwne fantazje, gładkie i chropowate.
7. Misiurka A., Aplikacje.
8. Ostrowski S., Malowanie akwarelą.
9. Panamon J.M., Jak rysować?
10. Panamon J.M., Jak rysować i malować kredkami?
11. Zuchowe Wieści, nr 2/1994

---BAJKOWE---

CZARODZIEJKA / CZARODZIEJ

1. Oglądaliśmy pokaz sztuk magicznych.
2. Zorganizowaliśmy klub czarodziejów.
3. Bawiliśmy się w szkołę magików. Uczyliśmy się od czarownic różnych czarodziejskich sztuczek.
4. Urządziliśmy konkurs na najlepszego czarodzieja.
5. Zorganizowaliśmy pokaz sztuk magicznych.
6. Urządziliśmy bal na miotłach lub sabat czarownic.
7. Odwiedziliśmy ucznia czarnoksiężnika.
8. Byliśmy w czarnoksiężskiej bibliotece, gdzie szukaliśmy historii o czarnoksiężnikach, czarodziejach.
9. Spotkaliśmy się z Panem Twardowskim lub Malutką Czarownicą.
10. Tropiliśmy tajemnicę.

Uwagi

Sprawność „czarodziej - czarodziejka”, wprowadza zuchy w świat sztuczek, magii i czarów, ale przez pokazanie zuchom jak wykonuje się „czary” kształtuje racjonalny stosunek do otaczającego świata, rozbudza chęć poznania zjawisk niezrozumiałych, uczy podstaw fizyki i chemii. Zdobywając tę sprawność zuchy ćwiczą zręczność i odwagę, (np. zuch - czarodziej nie boi się wejść do ciemnego pokoju). Należy zwracać zuchom uwagę na to, że ich „czary” muszą być dobre i nie krzywdzić innych.

Sprawność można zdobywać w ten sposób, że bohaterem wszystkich zbiorów będzie Pan Twardowski, Malutka Czarownica, Harry Potter lub inną tajemniczą postać. Na zbiórkach zuchy będą przeżywać w raz z nimi przygody. Można pierwszą zbiórkę z cyklu zrealizować podczas dnia wróżb i czarów - andrzejek.

Bibliografia

1. Bailey V., Magiczne triki (seria: Na deszczowe dni).
2. Borowiecki S., Klimowa M., Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach.
3. Rainer J., Rider C., Praktyczny przewodnik po współczesnej magii.
4. Gry i zabawy w harcerskiej izbie.
5. Perelman J., Zajmująca fizyka.
6. Siemieński M., Nauczycielom o zuchach.
7. Stobiński J., Chemia czarodziejka.
8. Wortman S., Woda żywa.
9. Zimiński M., Szatańska księga.
10. Zuchowe Wieści, nr 3/1993, 2-3/2006

ELF

1. Byliśmy na wycieczce w lesie, gdzie spotkaliśmy leśnego elfa - leśnego opiekuna, który pokazał nam piękno i dary przyrody, a także choroby Matki Natury.
2. Odwiedziliśmy Rivendell, miasto elfów, gdzie przeszliśmy szkolenie leśnego strażnika.
3. Zbudowaliśmy własną wioskę elfów nie niszcząc przy tym przyrody.
4. Przeprowadzaliśmy narady podczas wieczornych obrad w tajemnym kręgu elfów.
5. Wykonaliśmy płaszcze elfów i amulety o tajemniczej mocy.
6. Zrobiliśmy łuki, uczyliśmy się z nich strzelać.
7. Ćwiczyliśmy swoją sprawność fizyczną i nasze zmysły.
8. Uczyliśmy się być niewidocznymi w lesie: przekradaliśmy się bezgłośnie, wykonaliśmy kamuflaż, zacieraliśmy po sobie ślady.
9. Nauczyliśmy się poruszać po lesie tak, by się nie zgubić. Poznaliśmy kilka prostych sposobów wyznaczania północy.
10. Poznaliśmy leśną zwierzynę. Wraz z Legolasem tropiliśmy ją w leśnych ostępach.
11. Wódz elfów przekazał nam tajniki ziołolecznictwa i sekrety dbania o rośliny.
12. Dowiedzieliśmy się, że las składa się z czterech warstw. W każdej z nich szukaliśmy pożywienia.
13. Wykonaliśmy kilka pożytecznych prac na rzecz lasu.
14. Urządziliśmy leśną ucztę z zebranych przez nas darów natury.

Uwagi

Sprawność przeznaczona jest dla wszystkich zuchów. Proponuje się zdobywanie jej w okresie wiosenno-letnim i na kolonii zuchowej.

Sprawność „elf” wpływa na rozwój wyobraźni, uczy sprawiedliwości, zaradności, samodzielności, poszanowania dóbr natury.

Podczas realizacji sprawności należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie bezpieczeństwa (np. nauka kamuflażu) oraz na poszanowanie przez zuchy przyrody. Każdy zuch po zdobyciu sprawności będzie wiedział, że w lesie można znaleźć wiele pożytecznych rzeczy w tym i mnóstwo pożywienia.

Bibliografia

1. Andersen H. Ch., Baśnie (np. Dziecię Elfów)
2. Baśnie Braci Grimm
3. J.R.R. Tolkien J.R.R., Władca pierścieni
4. reż. Favreau J., Elf - komedia familijna,
5. Fernando M., Dziedzictwo Elfów
6. <http://www.gildia.com/teksty/kormak/fortean/faeries01>

FANTASTKA / FANTASTA

1. Oglądaliśmy w kinie lub na video film fantastyczny.
2. Zbudowaliśmy wehikuł, którym podróżowaliśmy w czasie i przestrzeni.
3. Bawiliśmy się w biuro ekspertów do spraw przyszłych losów świata.
4. Zorganizowaliśmy spotkanie z istotami z innych planet, podpisaliśmy z nimi pakt przyjaźni.
5. Wykonaliśmy makietę miasteczka naszej wyobraźni.
6. Urządziliśmy Teatr Niesamowitych Przypadków.
7. Urządziliśmy pokaz mody „nie z tej ziemi”.
8. Zorganizowaliśmy wybór Fantasty Roku.
9. Urządziliśmy w szkole konkurs plastyczny na temat fantastycznych wizji świata w 3000 roku.

Uwagi

Dzięki sprawności „fantasta” drużynowy może wraz z zuchami wybrać się do krainy fantazji. Sprawność jest atrakcyjna dla dzieci kreatywnych, rozwija wyobraźnię, uczy pewności siebie i odwagi w wygłaszaniu własnych poglądów i myśli. Nawet zuch, który często się myli - tutaj będzie miał rację. W ciągu kilku zbiórek zuchy dojdą do mistrzostwa w zabawie „co by było gdyby”. Zdobywanie sprawności można zaplanować na niepogodę. Zuchówka lub inne pomieszczenie będzie wspaniałą bazą dla fantastów. Warto założyć dziennik niesamowitych przygód.

Bibliografia

1. Zuchowe Wieści, nr 10/1993

GUMIŚ

1. Oglądaliśmy film pt. „Gumisie”.
2. Urządziliśmy siedzibę Gumisiów.
3. Byliśmy z wizytą na zamku Dunwyn.
4. Wykorzystując Magiczną Księgę Gumisiów braliśmy udział w lekcji magii i czarów.
5. Wyruszyliśmy na ratunek potrzebującemu.
6. Gospodarowaliśmy w kuchni Buni.
7. Urządziliśmy wielką ucztę.
8. Zorganizowaliśmy wieczór bajek.
9. Zorganizowaliśmy wyprawę w celu poznania najbliższego otoczenia.
10. Majsterkowaliśmy razem z Grafim.
11. Przygotowaliśmy sok z gumijagód, zorganizowaliśmy konkurs na najlepszego skoczka.

Uwagi

Fabula sprawności pochodzi z filmu W. Disney’a „Gumisie”. Zdobywanie tej sprawności daje możliwość kształtowania u zuchów uczynności, życzliwości, rycerskości, spostrzegawczości. Zuchy, tak jak Gumisie pomagają wszystkim, którzy tego potrzebują. Gumiś to interesujący się wszystkim, aktywny miś.

Po urządzeniu swojej siedziby zuchy nie „zamykają” się w niej, wychodzą, by poznać okolicę, udzielić pomocy, zorganizować coś dla innych. Gumisie wszystkie problemy rozwiązują razem, wspólnie podejmują decyzje i wykonują zadania.

Kanwą kolejnych zbiorów mogą być przygody sympatycznych bohaterów tego serialu. Sprawność może być zdobywana o każdej porze roku, może być fabułą kolonii i zimowiska. Atrakcyjniejsza jest dla zuchów młodszych.

Bibliografia

1. Barnabe J., Bajki. W krainie bajek.
2. Disney W., Gumisie.
3. Wilkus A., W kuchni.
4. Zuchowe Wieści, nr 1, 2/1992

KRASNOLUDEK

1. Poznaliśmy bajkę „O krasnoludkach i o sierotce Marysi”, „Śpiąca królewna” lub inne bajki o krasnoludkach.
2. Urządziliśmy Krasnoludkową Grotę.
3. Organizowaliśmy dzień płatania krasnoludkowych figli, najciekawsze z nich przedstawiliśmy w zuchowym teatrze.
4. Sprawialiśmy ludziom w wielkiej tajemnicy drobne, dobre uczynki.
5. Braliśmy udział w krasnoludkowym święcie (Powitanie wiosny, poszukiwanie kwiatu paproci).
6. Zorganizowaliśmy bal u Króla Błystka, Święto Kwiatów lub krasnoludkową ucztę.
7. Zorganizowaliśmy zabawę lub przedstawienie dla młodszych dzieci.
8. Nawiązaliśmy kontakt listowny lub zorganizowaliśmy wyprawę do Calineczki, Tomcia Palucha, Smurfów lub innych małych przyjaciół.
9. Urządziliśmy Dzień Zakochanych Krasnoludków.
10. Podpatrywaliśmy kiełkowanie lub zakwitanie rośliny lub powrót ptaków.
11. Rozpoznawaliśmy głosy zwierząt, próbowaliśmy zrozumieć mowę wybranego zwierzęcia.
12. Założyliśmy księgę figli.
13. Urządziliśmy konkurs o tytuł „Mistrza zwinnych paluszków”.

Uwagi

„Czy to bajka, czy nie bajka, myślcie sobie, jak tam chcecie, ale ja wam to powiadam, krasnoludki są na świecie” - może dzieci w wieku zuchowym nie wierzą już w krasnoludki, ale nic nie stoi na przeszkodzie, aby trochę poudawały.

„Krasnoludek” jest sprawnością pobudzającą fantazję i bardzo mocno związaną z przyrodą. Przeznaczona jest dla młodszych zuchów i może być doskonałą okazją do ich poznania. Najdogodniejszą porą do zdobywania tej sprawności jest wiosna.

Zuchy - krasnoludki „zawodowo” zajmują się sprawianiem dobrych uczynków i płataniem figli (należy jednak uczyć zuchy, że figle nie mogą nikogo krzywdzić). Robią to zawsze w wielkiej tajemnicy, nie zauważone przez nikogo, bo przecież nikt nigdy w życiu nie widział krasnoludka.

Do zabaw zuchy mogą przygotować dla siebie stroje, szóstki mogą przybrać imiona bohaterów „Królewny Śnieżki” lub „O krasnoludkach sierotce Marysi”.

Bibliografia

1. Disney W., Królewna Śnieżka i 7 krasnoludków.
2. Huygen W., Skrzaty.
3. Konopnicka M., O krasnoludkach i o sierotce Marysi.
4. Krzemieniecka L., O krasnalu Hałabale.
5. Zuchowe Wieści, nr 10,11,12/1992, 1/1993.

KUBUŚ PUCHATEK

1. Urządziliśmy kryjówkę w Stumilowym Lesie.
2. Przeżywaliśmy lub inscenizowaliśmy Przygody Kubusia Puchatka i jego przyjaciół.
3. Zorganizowaliśmy wyprawę do bieguna północnego.
4. Zorganizowaliśmy podwórkowy turniej zabaw w „Misie Patysie”.
5. Przygotowaliśmy przysmaki dla Kubusia Puchatka i jego przyjaciół.
6. Wymyślaliśmy zagadki i mrużanki Kubusia.
7. Zorganizowaliśmy wystawę waszych ulubionych pluszowych zabawek.
8. Zrobiliśmy makietę Stumilowego Lasu.
9. Założyliśmy i pielęgnowaliśmy ogródek Królika.
10. Dowiedzieć się skąd się bierze „małe co nieco”.
11. Zorganizowaliśmy piknik w Stumilowym Lesie.

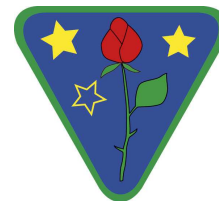
Uwagi

Sprawność „Kubusia Puchatka” nawiązuje do fabuły bajkowej. Po przeczytaniu książki drużyny wybiera tematy do zabaw w zależności od tego, co może dzieci najbardziej zainteresować: szukanie ogona Kłapouchego, powódź, wichura w Stumilowym Lesie, szukanie Maleństwa (tematy zabaw mogą też wybierać same zuchy).

W czasie zdobywania sprawności drużyny powinien zwrócić uwagę zuchów na przyjaźń i jej znaczenie oraz przyrodę, którą należy szanować.

Bibliografia

1. Disney W., Kubuś Puchatek.
2. Disney W., Książka kucharska Kubusia Puchatka.
3. Disney W., Święta z Kubusiem Puchatkiem.
4. Milne A.A., Kubuś Puchatek.
5. Milne A.A., Chatka Puchatka.
6. Zuchowe Wieści, nr 11,12/1988, 11/1992.

MAŁY KSIĄŻE

1. Odbiliśmy razem z Małym Księciem podróż po innych planetach. Odwiedziliśmy planety: Króla, Pyszałka, Opoja, Biznesmena, Latarnika, Geografa oraz Ziemię.
2. Rysowaliśmy rysunki pobudzające wyobraźnię (węża, który połknął stonia, owieczkę w skrzyni itp.).
3. Wiemy, co to są gwiazdy i planety. Wraz z Małym Księciem oglądaliśmy zachód słońca.
4. Poszukujemy przyjaciół w szkole, w drużynie, na podwórku. Wraz z lisem szukaliśmy kogoś, kogo moglibyśmy „oswoić”.
5. Zaprzyjaźniliśmy się z inną gromadą, odwiedziliśmy ich planetę.
6. Hodowaliśmy własną roślinkę, opiekowaliśmy się nią, dbaliśmy, by niczego jej nie brakowało.
7. Znamy piosenkę pt.: „Mały Książę”.
8. Zorganizowaliśmy „Święto Przyjaźni” w gromadzie, szkole lub na podwórku.

Uwagi

Sprawność przeznaczona jest dla dzieci starszych. Sprawność Małego Księcia stwarza wiele możliwości realizacji. Drużynowy sam decyduje, które przygody Małego Księcia wykorzystać do pracy gromady i na które aspekty wychowawcze położyć szczególny nacisk. Na przykład wyprawa na planetę Opoja może być pretekstem do rozmowy o problemie alkoholizmu i uzależnień, spotkanie z lisem to historia przyjaźni, a rozmowy z pilotem mogą uzmysławiać zuchom rolę dzieciństwa, pokazywać różnice między światem dzieci i światem dorosłych.

Po realizacji sprawności zuchy powinny rozumieć znaczenie takich przysłów, jak: „wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”, „cudze chwalicie, swego nie znacie”, „prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie”.

Sprawność ta daje możliwość zarówno poznania podstaw astronomii, jak i porozmawiania o przyjaźni, miłości i wielu innych ważnych uczuciach. Pobudza wyobraźnię dzieci i sprzyja rozwojowi emocjonalnemu. Uświadamia zuchom, że trzeba marzyć, bo marzenia często się spełniają. Zwraca uwagę na to, że nie wolno być samolubnym i martwić się tylko o swoje sprawy.

Podczas realizacji sprawności można wykorzystać sprawności indywidualne np.: Astronom, Niewidzialna Ręka, Bazarz, Hodowca kwiatów.

Bibliografia

1. Saint-Exupery A., Mały Książę
2. Kasetka Mały Książę - musical dla dzieci i dorosłych wg Opowieści Exupery'ego.
3. Lewitan J., Historie niezwykłe o gwiazdach i planetach.
4. Świat i człowiek - atlas geograficzny.
5. Wojtkiewicz S., W szeroki świat.
6. Parker S., Planeta Ziemia.
7. Zuchowe Wieści, nr 3/1964, 10/1965, 1, 9, 10/1986, 11/1993, wiosna 2005.

MOWGLI

1. Mamy kryjówkę w lesie (szałas, jaskinię). Sporządziliśmy sobie leśny strój.
2. Umiemy bezpiecznie posługiwać się ogniem. Rozpaliliśmy ognisko, ugotowaliśmy na nim potrawę. Wykonaliśmy posiłek z zebranych przez siebie owoców leśnych.
3. Byliśmy na kilku wyprawach, w trakcie których poznaliśmy okolice kryjówki (potrafimy wskazać mrowiska, ciekawe drzewa, tajemnicze miejsca).
4. Ułożyliśmy własne prawa.
5. Braлиśmy udział w polowaniu. Rozpoznawaliśmy tropy zwierząt, na przykład: zająca, sarny, psa.
6. Skradaliśmy się i obserwowaliśmy zwierzęta.
7. Braлиśmy udział w uwolnieniu Mowgliego z rąk małp Bondar Logi.
8. Odnależliśmy Skarb Białej Kobry.

Uwagi

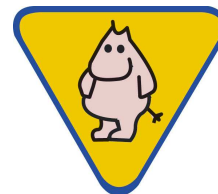
Sprawność „Mowgi” jest przeznaczona dla starszych zuchów. Akcentuje przestrzeganie wspólnie określonych praw (ważna jest tu rola Kręgu Rady), harmonijne współzycie z przyrodą, respektowanie jej praw oraz aktywne uczestnictwo w zabawie. Drużynowy musi zwrócić szczególną uwagę na wykorzystanie dużej ilości gier i zabaw kształcących zmysły.

Program sprawności wykorzystuje fabułę „Księgi dżungli” Rudyarda Kiplinga, z niej to można czerpać obrzędy (np. ważne spotkania odbywać pod Skatą Rady) jak i pomysły na przygody.

Ze względu na charakter sprawność ta powinna być zdobywana latem, w lesie, na przykład w trakcie kolonii zuchowej. Przez gromady ze wsi i małych miasteczek, które mają blisko las, może być zdobywana także w ciągu roku (wiosną, jesienią).

Bibliografia

1. Elsner F., Na tropie przygody.
2. Dżungla. Greenway.
3. Kipling R., Księga Dżungli,
4. Stykowski J., Sakwa włóczykija
5. Zuchowe Wieści, nr 2/1986, 12/1989

MUMINEK

1. Oglądaliśmy film pt. „Muminki” lub czytaliśmy książki o Muminkach.
2. Zbudowaliśmy domek Muminków.
3. Przeżywaliśmy lub inscenizowaliśmy przygody Muminków lub ich przyjaciół.
4. Wędrowaliśmy szlakiem opowiadań Włóczykija.
5. Przygotowaliśmy przysmak z kuchni mamy Muminka.
6. Zorganizowaliśmy morską wyprawę szlakiem przygód taty Muminka.
7. Zorganizowaliśmy wyprawę na Wyspę Hatifnatów i poznaliśmy ich tajemnicę.
8. Odkryliśmy historię komety nad Doliną Muminków.
9. Zorganizowaliśmy podwórkowy turniej przyjaciół Muminka.

Uwagi

Sprawność „Muminek” ma fabułę zaczerpniętą z literatury. Po przeczytaniu książki (a to jest konieczne!) drużynowy wybiera tematy do zabaw, dopasowując je do wieku i chęci zuchów. Obrzędy związane z nazwami szóstek, podziałem ról i powitaniem narzuca sama lektura.

Na uwagę zasługuje duża liczba przyjaciół Muminków. Można pokazać zuchom relacje, jakie powinny panować między ludźmi, warto zwrócić uwagę na przyjaźń i gościnność. Osobnym tematem do zabaw mogą stać się wspomnienia taty Muminka oraz opowieść Włóczykija. Świat przyrody poznają zuchy śledząc przygody Paszczaka.

Dla dziewczynek postacią do naśladowania może być Panna Migotka oraz mama Muminka.

Drużynowy może zbudować fabułę sprawności w oparciu o jedno zdarzenie lub rozdział książki, lub tak, by każda zbiórka była jedną przygodą.

Bibliografia

1. Jansson T., W Dolinie Muminków.
2. Jansson T., Kometa nad Doliną Muminków.
3. Jansson T., Lato Muminków.
4. Jansson T., Zima Muminków.
5. Jansson T., Opowiadania z Doliny Muminków.
6. Jansson T., Tatuś Muminka i morze”.
7. Jansson T., Pamiętniki Tatusia Maminka.
8. Jansson T., Dolina Muminków w listopadzie.

PAN KLEKS

1. Oglądaliśmy film „Akademia Pana Kleksa”, „Podróże Pana Kleksa”, „Pan Kleks w Kosmosie” lub „Tryumf Pana Kleksa”
2. Uczestniczyliśmy w zajęciach w Akademii Pana Kleksa.
3. Byliśmy na lekcji bajkologii, kleksografii, bańkologii, wierszologii, geografii.
4. Podróżowaliśmy razem z Panem Kleksem.
5. Bawiliśmy się w kuchnię Pana Kleksa.
6. Urządziliśmy zawody balonów.
7. Szukaliśmy zaginionego guzika szpaka Mateusza.
8. Zbieraliśmy nasze sny z sennych lusterek.
9. Inscenizowaliśmy bajki i przygody Pana Kleksa.
10. Układaliśmy własne bajki.
11. Leczyliśmy chore sprzęty.

Uwagi

Akademia Pana Kleksa to wspaniały pomysł na zabawę, na wyruszenie razem z zuchami w krainę fantazji, baśni, przygody. Zdobywanie sprawności pozwala na rozbudzenie wyobraźni, pomysłowości, i inicjatywy zuchów, uczy życia w przyjaźni, przybliża dzieciom świat bajek. To wspaniała okazja do rozwijania sprawności manualnej, do przygotowania przedstawień w teatrzyku samorodnym, do pobudzenia twórczości. Bogata obrzędowość wynika wprost z książki (np. nadanie wszystkim zuchom imion na literę A tak, aby mogły wstąpić do Akademii).

Sprawność może być realizowana o każdej porze roku. Wspaniale nadaje się na fabułę kolonii.

Bibliografia

1. Brzechwa J., Brzechwa dzieciom.
2. Brzechwa J., Akademia Pana Kleksa.
3. Zuchowe Więści, nr 10/1987, 4/1991, 2,9/1994.

PIOTRUŚ PAN

1. Odwiedził nas Piotruś Pan i zabrał nas do Nibylandii. Zaprzyjaźniliśmy się z Zagubionymi Chłopcami, mamy własne imiona nadane przez Piotrusia Pana.
2. Zbudowaliśmy dom - drzewo.
3. Założyliśmy Bank Szczęśliwych Myśli, na każdej zbiórce obdarowywaliśmy się nawzajem tymi myślami.
4. Pomagaliśmy Piotrusiowi złapać jego cień. Wykonaliśmy galerie własnych cieni.
5. Wyruszyliśmy z Piotrusiem do Laguny Syren, by wstuchiwać się w ich przepiękny śpiew. Poznawaliśmy uroki przyrody w Nibylandii.
6. Tropiliśmy słuchem krokodyła, który połknął budzik.
7. Wraz z Dzwoneczkiem uczyliśmy się latać w naszych marzeniach.
8. Odbiliśmy z rąk Kapitana Haka Tygrysią Lilię

Uwagi

Sprawność "Piotruś Pan" nawiązuje do fabuły bajkowej. Drużynowy wybiera tematy do zabaw w zależności od potrzeb i zainteresowań zuchów np.: pianie, szukanie kulek, pomoc córce Wodza Indian, wyprawa do Laguny Syren, budowa domków na drzewie, itp. Sprawność rozwija dziecięcą wyobraźnię, wspiera drużynowego w kształtowaniu takich postaw jak: dzielność i sprawiedliwość. Wykształca w zuchach życzliwość, chęć pomocy innym i poszanowanie przyrody.

Przygody Piotrusia Pana mogą być pomysłem na przekazanie zuchów do drużyny harcerskiej (powrót z Nibylandii do dorosłości).

Bibliografia

1. Piotruś Pan - wszystkie wersje książkowe, filmowe, teatralne, słuchowiskowe
2. Piotruś Pan, płyta CD Teatru Buffo z piosenkami z musicalu.
3. Zuchowe Wieści, nr 4 /1994.

PLASTUŚ

1. Zbudowaliśmy mieszkanie Plastusia
2. Zorganizowaliśmy konkurs na najładniejszy pamiętnik.
3. Brałiśmy udział w „plastusiowych przygodach”, przygotowując inscenizacje wybranych wydarzeń.
4. Zorganizowaliśmy wystawę „plastelinowych prac”.
5. Ułożyliśmy nowe przygody Plastusia i jego przyjaciół.
6. Nauczyliśmy się kaligrafować swoje imię i nazwisko, pięknie prowadziliśmy zapiski wybranych przygód Plastusia.
7. Oprowadziliśmy Plastusia po naszej szkole.

Uwagi

Sprawność „Plastuś” jest sprawnością z fabułą, opartą na powieści Marii Kownackiej „Plastusiowy pamiętnik” (lektura klasy I). Po przeczytaniu książki drużynowy sam dopasowuje tematy zabaw do wieku i możliwości zuchów. W trakcie zdobywania sprawności zuchy uczą się dyscypliny, porządku, czystości, doskonalą swoją sprawność manualną. Wykonując makietę mieszkania Plastusia uczą się oszczędności materiałów, posługiwania się narzędziami, pisząc pamiętnik doskonalą swoje umiejętności literackie. Plastusie mogą w swojej klasie, w tajemnicy przed wszystkimi, zrobić wielkie porządki, przynieść do szkoły kwiaty. Każdy zuch - Plastuś może opiekować się koleżanką lub kolegą z ławy szkolnej. Trzeba nadać tej sprawności sporo tajemniczości, wtedy będzie miała powodzenie.

Sprawność atrakcyjniejsza dla dzieci młodszych.

Bibliografia

1. Kownacka M., Plastusiowy pamiętnik.

PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL BAJEK

1. Oglądaliśmy w telewizji lub w kinie swoje ulubione bajki lub czytaliśmy je.
2. Poznawaliśmy nowe bajki.
3. Bawiliśmy się w przygody bohaterów naszych ulubionych oraz poznawanych przez nas bajek.
4. Inscenizowaliśmy przygody bajkowych bohaterów.
5. Układaliśmy własne bajki lub dalsze losy znanych bohaterów.
6. Zorganizowaliśmy wieczór bajek lub braliśmy udział w wielkim karnawale bajek.
7. Założyliśmy księgę bajek.

Uwagi

Zuch „przyjaciel bajek” jest przyjacielem innych, potrafi wybrać wartościowe dla siebie bajki i programy w telewizji. Nie siedzi stale przed telewizorem, ale także czyta bajki. Program sprawności zakłada zarówno wykorzystanie w zuchowej zabawie treści ulubionych przez zuchy bajek, jak również zapoznanie zuchów z nieznanymi dotychczas bajkami. Może być realizowany na podstawie fabuły i pomysłów pochodzących z jednej bajki lub, w przypadku zuchów 8. starszych, różnych bajek. Ze względu na swój charakter może być zdobywana przez cały rok - zarówno w jesienne, zimowe i wiosenne pluchy i mrozy w zuchówce jak i podczas kolonii zuchowej. Inspiracją do zdobywania sprawności „przyjaciel bajek” może być pojawienie się nowej ekranizacji kinowej lub wydania jakiejś bajki.

Bibliografia

1. Zuchowe Wieści, nr 3/1989

ROBIN HOOD

1. Zbudowaliśmy kryjówkę leśnych ludzi.
2. Złożyliśmy przysięgę Hernowi - panu drzew.
3. Urządziliśmy zawody łucznicze na dworze szeryfa.
4. Polowaliśmy w lesie szeryfa.
5. Poznawaliśmy tajniki naszego leśnego domu.
6. Przyrządzaliśmy leśne potrawy.
7. Pomagaliśmy potrzebującym.
8. Uwolniliśmy Marion z rąk niegodziwego szeryfa.

Uwagi

Bohaterem sprawności jest legendarny Robin Hood, znany wszystkim z książek lub filmów. Przypomina trochę naszego rodzimego Janosika. Zuchy chętnie naśladują w zabawie bohaterów filmowych, stąd też mimo obcych problemów, z jakimi borykają się „leśni” z sherwoodzkich borów (inny kraj, inne tło historyczne), sprawność cieszy się niemałym powodzeniem.

Umiejętne przybliżenie postaci Robina Hooda pozwoli na wyrobienie poczucia sprawiedliwości, na zachęcenie do pomocy innym, kształcenie w zespole partnerstwa, ćwiczenie się w spostrzegawczości, zręczności, wytrwałości, zaradności, nauczenie się życia w zgodzie z przyrodą.

Sprawność „Robin Hood” pozwala na zorganizowanie wielu różnorodnych gier i ćwiczeń. Stąd też większe pole do popisu będą mieli chłopcy, ale wśród „leśnych” była także dziewczyna - Marion i będzie to przykład dla dziewczynek.

Najwygodniejszą porą roku do realizowania sprawności jest późna wiosna, lato, wczesna jesień, kiedy na dworze jest ciepło i pogoda sprzyja organizowaniu zbiórek w lesie czy parku.

Bibliografia

1. Zuchowe Wieści, nr 4/1993

ROBINSON

1. Przybyliśmy na bezludną wyspę.
2. Urządziliśmy naszą wyspę, zbudowaliśmy i zagospodarowaliśmy szatas i zagrodę. Lepiliśmy z gliny, wyplataliśmy koszyki. Zbudowaliśmy najprostszą kuchnię i zegar słoneczny, kalendarz, prowadziliśmy dziennik.
3. Zorganizowaliśmy wyprawę w celu poznania wyspy, sporządzenia jej mapy.
4. Braliśmy udział w polowaniu, wyprawie po żywność, badaliśmy jakość wody.
5. Zbieraliśmy zioła, owoce, hodowaliśmy rośliny. Przygotowaliśmy z nich posiłki.
6. Zorganizowaliśmy wyprawę na zatopiony statek.
7. Zorganizowaliśmy wyprawę do sąsiedniego plemienia.
8. Wyruszyliśmy na pomoc Piętaszkowi.
9. Zorganizowaliśmy święto różnych plemion.
10. Gościliśmy na naszej wyspie załogę statku, który przybył na ratunek. Pożegnaliśmy wyspę i uroczyście powitaliśmy ziemię ojczystą.

Uwagi

„Robinson” należy do sprawności fantastycznych. Literacki obraz Robinsona stworzony przez Daniela Defoe przedstawia człowieka działającego w samotności. Nie ma oczywiście potrzeby zalecać dzieciom działania w pojedynkę. Gromada zuchów w czasie zdobywania tej sprawności zamienia się w grupę ludzi pomagających sobie wzajemnie, działających w nieco odmiennych, surowszych warunkach.

Sprawność służy wyrabianiu zaradności, samodzielności, pomysłowości, gospodarności. Powinna ona również kształtować uczucia przyjaźni i solidarności ze wszystkimi ludźmi bez względu na rasę i kolor skóry. Będąc Robinsonami zuchy poznają prawa przyrody, uczą się kontaktu z najbliższym otoczeniem.

Sprawność „Robinson” może być zdobywana przez każdą gromadę. Najdogodniejszą porą do jej zdobywania jest lato. Szczególnie korzystne warunki realizacji tej sprawności stwarza kolonia zuchowa.

Przed przystąpieniem do zdobywania sprawności drużynowy powinien przeczytać książki o Robinsonie.

Bibliografia

1. Behounek F., Księga Robinsonów.
2. Defoe D., Przypadki Robinsona Cruoe.
3. Fiedler A., Wyspa Robinsona.
4. Gajdeczkowa B., Rządca P., Chata Robinsona.
5. Stampfl S., Robinson Kruzoe.
6. Stykowski J., Wyspa Robinsona.
7. Verne V., Dwa lata wakacji.
8. Zuchowe Wieści, nr 6/1994.

SMERF

1. Oglądaliśmy film pt. „Smerfy”.
2. Zbudowaliśmy wioskę Smerfów lub urządziliśmy smerfowe chatki.
3. Urządziliśmy wyprawę do lasu w poszukiwaniu smerfojagód.
4. Braliśmy udział w wyprawie do siedziby Matki Natury oraz roztargnionego Ojca Czasu.
5. Bawiliśmy się w niewidzialne Smerfy i pomagaliśmy Matce Naturze w sprzątanii świata.
6. Inscenizowaliśmy przygody Smerfów.
7. Podchodziliśmy zamek Gargamela, podpisaliśmy z nim układ przyjaźni.
8. Zorganizowaliśmy bal w wiosce Smerfów, przygotowaliśmy ucztę, urządziliśmy przyjęcie urodzinowe, tańczyliśmy taniec 100 smerfów.
9. Byliśmy z wizytą u Pasibrzucha, pomagaliśmy mu znaleźć przyjaciół.
10. Zorganizowaliśmy wyprawę do końca tęczy.

Uwagi

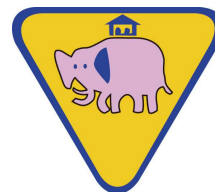
Sprawność „Smerf” rozbudza dziecięcą fantazję. Jej fabuła oparta jest na filmie rysunkowym. Sprawność znakomicie służy zgraniu gromady, ma bogatą obrzędowość. Możemy wykorzystać imiona Smerfów jako nazwy szóstek oraz „ważnych” osób w gromadzie lub też urządzić ich kąciki w zuchówce. Warto wprowadzić Księżę Czarów Papy Smerfa, do której zuchy będą często zaglądać.

Wykorzystując imiona Smerfów i ich przyjaciół można każdą zbiórkę poświęcić jednemu z nich: pomaganie Pracusiowi w wymyślaniu nowego wynalazku, przygotowanie przysmaku z Łasuchem, pomaganie Ważniakowi w znalezieniu okularów, pielęgnowanie ogródka Smerfetki, wędrówka tropem Klakiera itp.

Sprawność przeznaczona jest dla zuchów młodszych i można ją realizować o każdej porze roku. Świetnie warunki realizacji tej sprawności stwarza kolonia zuchowa.

Bibliografia

1. Smerfy - film rysunkowy.

STAŚ I NEL

1. Odwiedziliśmy najbliższy ogród botaniczny lub zoologiczny.
2. Obejrzeliśmy film „W pustyni i w puszczy”, oglądaliśmy albumy o Afryce.
3. Zorganizowaliśmy wielkie przygotowania do podróży.
4. Zorganizowaliśmy wyprawę do Afryki.
5. Wędrowaliśmy przez pustynię, puszcze, po dżungli, sawannie lub w górę Nilu.
6. Wyszukaliśmy i urządziliśmy kryjówkę „Kraków”.
7. Inscenizowaliśmy lub przeżywaliśmy sceny z książki „W pustyni i w puszczy” (porwanie Stasia i Nel, uwolnienie słonia lub inne).
8. Byliśmy w murzyńskiej wiosce.
9. Zorganizowaliśmy pokojowe spotkanie plemion.
10. Wysyłaliśmy wiadomości za pomocą latawca.
11. Zorganizowaliśmy turniej wiedzy o Afryce i jej mieszkańcach.

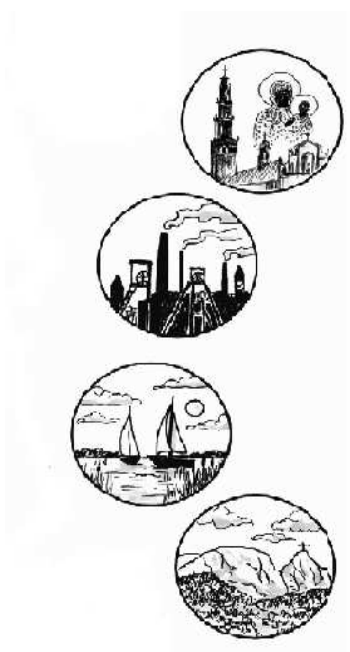
Uwagi

Przeniesienie się do pustynnego kraju, wędrówki śladami Stasia i Nel, przeżywanie ich przygód, pokonywanie trudów podróży - to tematy do ciekawych zbiorów cyklu sprawnościowego „Staś i Nel”. Sprawność może być zdobywana wiosną, latem, jesienią, kiedy aura sprzyja wyprawom w najbliższe okolice. Łatwiej jest przeżywać przygody sienkiewiczowskich bohaterów w bezpośrednim kontakcie z przyrodą, w lesie, zagajniku, zaroślach, nad rzeką itp. Chcemy, by zuchy podczas zabawy dowiedziały się o ludziach zamieszkujących Afrykę, by były wytrwałe i odważne, chętnie spieszyły innym z pomocą, by trwałą wartością była dla nich przyjaźń. W realizacji sprawności należy stworzyć dzieciom okazję do przeżywania niezwykłych przygód, uczyć je zaradności i odwagi. Drużynowy przystępując do realizacji sprawności musi się solidnie przygotować od strony metodycznej i merytorycznej. Trzeba zatem sięgnąć do literatury, która dostarczy nam materiałów do gawęd, pomysłów na zabawy. Drużynowy powinien przede wszystkim przeczytać „W pustyni i w puszczy”. Gawędy można wzbogacić wiadomościami już posiadanymi i zdobytymi z innych książek, prasy, filmu, przeźroczy.

Bibliografia

1. Brandys M., Śladami Stasia i Nel.
2. Dylík W., Z dziennika afrykańskiej wyprawy.
3. Fiedler A., Wyspa kochających lemurów.
4. Sienkiewicz H., W pustyni i w puszczy.
5. Szklarski A., Przygody Tomka na Czarnym Łądzie.
6. Va'ura J.R., Afrykańskie wędrówki.
7. Zuchowe Wieści, nr 4/1983.

---KULTUROZNAWCZE---

ATENKA / ATEŃCZYK

1. Uczestniczyliśmy w poszukiwaniu góry, którą nazwaliśmy Olimp. Spotkaliśmy się tam z bogami.
2. Założyliśmy Akademię Ateńską, gdzie spotykaliśmy się z filozofami, dyskutowaliśmy, liczyliśmy na abakusach.
3. Zorganizowaliśmy teatr grecki, wykonaliśmy potrzebne stroje, maski, koturny, podzieliliśmy się na aktorów i chór.
4. Uczestniczyliśmy w Dionizjach.
5. Najciekawsze dla nas mity greckie wystawialiśmy na scenie.
6. Lepiliśmy greckie naczynia z gliny.
7. Jako obywatele Aten uczestniczyliśmy w zgromadzeniach ludowych na Agorze.
8. Zbudowaliśmy makietę Akropolu.
9. Odtworzyliśmy przebieg bitwy pod Maratonem (490 r.p.n.e.), inscenizowaliśmy historię o dzielnym wodzu Miltiadesie oraz o biegu gońca z Maratonu do Aten.

Uwagi

Sprawność „Ateńczyka” kształtuje u zuchów wyobraźnię i śmiałość. Stwarza znakomitą okazję do przybliżenia zuchom historii starożytnej - źródła naszej kultury. Zuchy Ateńczycy przenoszą się w świat starożytnej Grecji, ubierają się w chitony (można je zrobić z prześcieradeł), piszą greckimi literami, są kulturalni, decyzje podejmują na wspólnym zgromadzeniu - agorze, przez co poznają podstawy demokracji.

Dla starożytnych Ateńczyków ważny był teatr oraz świat bogów, dlatego bawiąc się z zuchami warto zwrócić na to większą uwagę. Szczególnie mity greckie są niewyczerpaną kopalnią pomysłów do zabaw i przedstawień.

Można również zorganizować igrzyska olimpijskie, choć są one bardziej związane ze Spartą. Sprawność „Ateńczyk” zalecana jest dla starszych zuchów, zainteresowanym historią. Drużynowy musi mieć sporą wiedzę o historii i kulturze starożytnej Grecji.

Bibliografia

1. Larousse, Odkrycia młodych nr 17,18.
2. Krawczuk A., Perykles u Aspazja.
3. Świat Młodych (dla drużynowych zuchowych) listopad 1983.
4. Ulatowski K., Architektura starożytnej Grecji.

BENEDYKTYNKA / BENEDYKTYN

1. Byliśmy w kaplicy, kościele lub bazylice.
2. Wiemy czym zajmują się zakonnicy oraz siostry zakonne. Poznaliśmy opowieści o życiu zakonu Benedyktynek i Benedyktynów.
3. Wspólnie odmawialiśmy modlitwę.
4. Poznaliśmy legendy o życiu świętych, inscenizowaliśmy wybraną przez siebie legendę.
5. Śpiewaliśmy modlitwę harcerską. Znamy 3 pieśni kościelne.
6. Zrobiliśmy mozaikę, witraż lub serwetkę.
7. Zapisywaliśmy najważniejsze wiadomości w kronice gromady, malowaliśmy ozdobne inicjały.
8. Poznaliśmy najpopularniejsze zioła, wiemy na jakie dolegliwości je stosować.
9. Codziennie spełniamy dobre uczynki.

Uwagi

Sprawności „Benedyktynka / Benedyktynin” pozwala nam na zapoznanie zuchów przez gry, zabawy i opowiadania z rolą jaką odegrały zakony w Polsce. Zakonnicy są karni, pobożni ale też punktualni, starannie piszą, urawiają rośliny ogrodowe, zioła. Potrafią się wyciszyć i skupić na modlitwie i działaniu.

Rytuał zakonny obfituje w obrzędy - dzwony zwołują na zajęcia i modlitwę, uroczystości zapalane są świece, kadzidło.

Życie zakonnice i zakonników w dawnych czasach obfitowało w trudy i różne niebezpieczeństwa - napady Tatarów i innych wrogów, dalekie i trudne podróże, poszukiwania rzadkich ziół leczniczych itp. Wykorzystajcie to w zabawach i ćwiczeniach. Warto też zapoznać zuchy z niektórymi żywotami świętych (np. św. Kinga, św. Wojciech), nauczyć kilku piosenek i płaśów religijnych. Nie bójmy się też pójść z zuchami do kościoła. Jeśli w gromadzie macie tylko zuchy wierzące będzie to bardzo dobry cykl do pracy z pierwszym punktem Prawa Zucha - poprzez życie zakonów możemy pokazać zarówno miłość do Boga jak i ojczyzny np. zdobycie klasztoru na Monte Cassino.

Bibliografia

1. Anioł - Kwiatkowska J., Kwiaty lecznicze.
2. Dziak M., Kuźnicka B., Zioła lecznicze.
3. Schwarz Z., Szober J., Rośliny towarzyszące człowiekowi.
4. Zuchowe Wieści (internetowe), jesień 2006.
5. Żywoty Świętych.

DWORKA

1. Byłyśmy z wizytą w zamku, pałacu, dawnym dworze szlacheckim lub muzeum historycznym.
2. Pod okiem naszej księżnej uczestniczyliśmy w kursie tańca i obyczajów dworskich.
3. Zorganizowałyśmy „wieczór panien dworskich”, podczas którego haftowałyśmy, śpiewałyśmy.
4. Założyłyśmy własny słownik kulturalnych wyrażeń dworskich. Spisałyśmy kodeks etykiety dworskiej.
5. Zrobiłyśmy makietę komnat dla naszych lalek.
6. Podziwialiśmy zmagania rycerzy podczas turnieju rycerskiego, naszym faworytom ofiarowałyśmy własnoręcznie wykonane chusteczki lub wstęgi - tak, jak dawne damy dworu.
7. Zorganizowałyśmy ucztę i bal dworski, na który zaprosiłyśmy rycerzy lub giermków.
8. Narysowałyśmy portret wybranego rycerza.
9. Uczestniczyłyśmy w igrcach i występie trubadurów.
10. Zostałyśmy uroczystie mianowane damami dworu przez naszą księżną.

Uwagi

Dworki to panny dworskie, które są pogodne, rozśpiewane i roztańczone. Potrafią zabawić towarzystwo, wyszywać, pisać ładnie listy, malować (np. portret rycerza lub giermka). Znają doskonale etykietę dworską i zasady *savoir-vivre*'u. Sprawność ta przeznaczona jest dla dziewczynek. W gromadzie koedukacyjnej w tym samym czasie chłopcy zdobywają sprawność „rycerza”. Podczas zdobywania sprawności dobrze jest przybliżyć zuchom dzieje zamków i dworów rycerskich, dzieje kultury polskiej od okresu średniowiecza poczynając.

Warto pokusić się o zdobycie wzorów dworskich sukien, czepków, wachlarzy i wykonać podobne w czasie majsterki.

Bibliografia

1. Disney W., Duch na zamku.
2. Larousse, Odkrycia młodych, nr 33, 37
3. Od Celtów do średniowiecza (seria: Tak żyli ludzie).
4. Sienkiewicz h., Krzyżacy.
5. Siuchniński M., Kobyliński S., Ilustrowana kronika Polaków.
6. Werbicka A., Nastolatki haftują.
7. Zamek średniowieczny (seria: Bliżej historii).

EGIPCJANKA / EGIPCJANIN

1. Bawiliśmy się w szkołę egipską, gdzie nauczyliśmy się pisać hieroglifami na glinianych tabliczkach.
2. Wyruszyliśmy na wyprawę w głąb piramidy Cheopsa.
3. Zrobiliśmy makietę domu egipskiego, zbudowaliśmy świątynię, piramidy.
4. Wykonaliśmy posągi lub maski bogów egipskich.
5. Wędrowaliśmy wzdłuż Nilu.
6. Zrobiliśmy mapę starożytnego Egiptu.
7. Wystawialiśmy w teatrze legendy egipskie.
8. Budowaliśmy kanały irygacyjne.

Uwagi

W czasie zdobywania sprawności „Egipcjanin” zuchy zapoznają się z obyczajami i życiem w starożytnym Egipcie. Sprawność ta zaspokaja dziecięcą ciekawość, odpowiada jak dawniej żyli ludzie, uczy wytrwałości, umiejętności dociekania i wyjaśniania naukowych zagadek, może w dzieciach rozbudzić pasję historyczną.

Aby zabawa się udała, sam drużynowy musi zdobyć wiedzę o starożytnym Egipcie, np. obejrzeć film na ten temat, odwiedzić wystawę poświęconą sztuce egipskiej.

Sprawność przeznaczona jest raczej dla zuchów starszych. Znakomicie nadaje się na kolonię zuchową.

Bibliografia

1. Larousse, Odkrycia młodych, nr 13, 14, 15.
2. Lipińska J., Historia architektury starożytnego Egiptu.
3. Miguel P., W czasach starożytnego Egiptu, (z serii: Tak żyli ludzie).
4. Nowacka E., Śliczna Tamiał
5. Szkolna encyklopedia historyczna
6. Tarnowski M., Mumie (seria: Co i jak?)

ESKIMOSKA / ESKIMOS

1. Zbudowaliśmy igloo.
2. Spędziliśmy dzień w eskimoskiej wiosce.
3. Braliśmy udział w polowaniu na foki lub wieloryby.
4. Braliśmy udział w wyprawie po żywność ukrytą w lodowych kryjówkach.
5. Byliśmy z wizytą w polarnej stacji badawczej.
6. Zorganizowaliśmy wyprawę na biegun.
7. Obchodziliśmy święto powracającego dnia.
8. Zorganizowaliśmy zawody psich zaprzęgów.
9. Zorganizowaliśmy kulig.
10. Urządziliśmy konkurs na najładniejszą rzeźbę śnieżną.

Uwagi

Sprawność „Eskimos” nadaje się do zdobywania tylko w zimie. Stwarza ona wiele możliwości przeżycia ciekawych przygód. Pozwala na wyrabianie sprawności fizycznej, wytrwałości, hartu, pracowitości. Poprzez zapoznanie się z warunkami życia Eskimosów, ich obyczajami zuchy rozwijają swoje zainteresowania geograficzne, wzbogacają swoją wiedzę.

Na zbiórkach należy przyzwyczajać zuchy do właściwego organizowania zabaw na śniegu, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny. Drużynowy musi zwracać uwagę na to, jak ubrane są dzieci. „Eskimosi” nie mogą bawić się w sali. Konieczny jest śnieg i dużo miejsca na organizowanie zabaw, gier i ćwiczeń.

Bibliografia:

1. Centkiewicz Cz., Anaruk, chłopiec z Grenlandii.
2. Centkiewicz Cz., Biała foka.
3. Centkiewicz Cz., Wyspa mgieł i wichrów.
4. Centkiewiczowie A. i Cz., Na białym szlaku.
5. Centkiewiczowie A. i Cz., Odarpi syn Egiwy.
6. Centkiewiczowie A. i Cz., Fridtjof, co z ciebie wyrośnie.
7. Forley M., Przekleństwo grobu Wikinga.
8. Makarewicz T., Trechiński R., Halo, Spitsbergen.
9. Niekrasz N., Gdzie Polska, gdzie Sralbard.
10. Pląsy i zabawy ze śpiewem.
11. Sempołowska S., Na ratunek.
12. Zimiński M., 100 dni pod biegunem.
13. Zuchowe Więści”, nr 1/1993

ETNOGRAF

1. Byliśmy w muzeum etnograficznym lub skansenie, spotkaliśmy się z etnografem lub badaczem kultury.
2. Zorganizowaliśmy festiwal kultury ludowej (tańce, śpiewy, obrazy, rzeźby, hafty, wycinanki, gawędy), zaprosiliśmy innych wykonawców i publiczność.
3. Przenieśliśmy się w czasie, dzięki czemu uczestniczyliśmy w życiu wioski sprzed 100 lat. Pomogło nam to poznać naszą kulturę.
4. Odwiedziliśmy najstarszego mieszkańca naszego regionu.
5. Przeprowadziliśmy zwiad w celu odnalezienia osób znających gwarę regionalną i odkrycia genezy nazw różnych miejsc i miejscowości. Szukaliśmy ludowych artystów, hafciarek, wzorów strojów.
6. Założyliśmy zuchowy zespół pieśni i tańca, poznaliśmy kilka pieśni ludowych oraz najbardziej znane polskie tańce.
7. Wykonaliśmy mapę regionów Polski, znamy najbardziej charakterystyczne cechy każdego z tych regionów.
8. Ułożyliśmy drzewa genealogiczne naszych rodzin z zaznaczeniem kto skąd pochodził.
9. Uczestniczyliśmy w obchodach ludowego święta (sobótka, dożynki, kołędniczy) zgodnie ze zwyczajem naszego regionu.
10. Poznaliśmy kilka wyrażen gwarowych naszego regionu. Zapisaliśmy je w słowniku gwarowym gromady.

Uwagi

Sprawność „etnograf” ma zainteresować zuchy kulturą i tradycjami regionu, który zamieszkują. „Etnograf” to zuch poszukujący swoich „korzeni”, wytrwały, rzetelny i dociekliwy w swoich poszukiwaniach. Warto także sięgnąć do źródeł gromady, jeśli powstała dość dawno. Należy wytłumaczyć zuchom, co to jest folklor, zapoznać je z najciekawszymi i najbardziej znamienymi elementami kultury ich regionu, przy okazji można zwrócić uwagę na wydarzenia kulturalne w okolicy.

Dobrze jest stworzyć galerię etnograficzną lub w inny sposób przedstawić dorobek prac gromady. Znakomitymi majsterkami będą modele ludowych strojów, wycinanki, wzory haftów, próby rzeźb. Gromada aktywna, chcąc zorganizować coś dla całej szkoły, z powodzeniem może przeprowadzić na przykład szkolny turniej wiedzy folklorystycznej. Etnograficzne spostrzeżenia można utrwalac na zdjęciach lub w „kronice kulturalnej regionu”.

Sprawność przeznaczona jest dla starszych zuchów.

Bibliografia

1. Bartkiewicz N., Polski ubiór.
2. Kamocki J., Od andrzejek do dożynek.
3. Szczypka, Kalendarz Polski.
4. Szynger E., Historyczny rozwój form odzieży.
5. Zgrychowa I., Zabawy na słońce i deszcz.
6. Ziółkowska M., Szczodry wieczór, szczodry dzień.

INDIANKA / INDIANIN

1. Zostaliśmy przyjęci do szczepu indiańskiego, wykonaliśmy odpowiednie stroje i malowidła na skórze.
2. Zbudowaliśmy wioskę indiańską, w której każda szóstka miała swoje tipi.
3. Po przejściu prób zorganizowaliśmy uroczystość nadania indiańskich imion.
4. Zorganizowaliśmy polowanie na bizona.
5. Wykonaliśmy totem oraz inne elementy zdobnictwa.
6. Urządziliśmy ucztę przyjaźni, na którą zaprosiliśmy wodzów z sąsiednich wiosek, wypaliliśmy z nimi fajkę pokoju, zakopaliśmy topór wojenny.
7. Urządziliśmy indiańskie zawody sprawności i zręczności.
8. Zorganizowaliśmy Święto Słońca.
9. Walczyliśmy o tereny łowieckie.
10. Tropiliśmy i podglądaliśmy zwierzęta.

Uwagi

Nasze wyobrażenia o Indianach, powstałe na podstawie filmów często są niezgodne z rzeczywistością. Wiemy o ich zręczności i okrutnych zwyczajach (skalpowanie, torturowanie jeńców), ale rzadko się zdarza, abyśmy wiedzieli coś bliższego o walce Indian o tereny łowieckie - o walce o prawo do życia i do własnej ziemi.

Często też mamy mizerne wyobrażenie o pięknych zwyczajach i prawach panujących wśród Indian, takich jak bezwzględne dotrzymywanie słowa, lojalność wobec przyjaciół, prawdomówność. Jeżeli wydobędziemy te cechy Indian i dodamy do nich zręczność, dzielność i zaradność - stworzymy pewien wzór osobowy, który z pewnością spodoba się zuchom i który będą chciały naśladować. Który bowiem chłopiec nie zechce się stać podobny do pięknej postaci Winnetou, Karibu czy Małego Bizona?

Sprawność „Indianina” ma bogatą obrzędowość. Wiele radości może zuchom przynieść majsterka, wykonywanie tipi, zdobnictwa, noszenie strojów indiańskich, malowanie skóry. Nie zapominajmy też o tajnych znakach i mowie migowej. Do realizacji tej sprawności trzeba się jednak starannie przygotować: odświeżyć znajomość literatury, nauczyć się strzelać z łuku, chodzić po drzewach itp. Trzeba też zdecydować się i wybrać jeden ze szczepów indiańskich, które będziemy naśladować (zwyczaje plemion różnią się między sobą).

Sprawność „Indianina” bardzo dobrze nadaje się na kolonię. Zuchy mogą też zdobywać tę sprawność podczas nieobozowego lata. Sprawność na pewno bardziej zainteresuje chłopców. Jeśli ktoś prowadzi gromadę koedukacyjną, może również zaryzykować jej zdobywanie. Dziewczęta także znajdą pole do działania - mogą zadbać o pożywienie, gospodarować w wiosce, upiększać ją, zbierać zioła i owoce leśne, podczas gdy „mężczyźni” pójdą polować czy walczyć. Musimy tylko zatroszczyć się o prawidłowy układ zabaw i o to, by każdy zuch miał co robić.

Bibliografia

1. Fiedler A., Mały Bizon.
2. Karpowicz T., Indiańskie Lato.
4. May K., Winnetou.
5. Pieroni P., Wielcy wodzowie Indian.
6. Sat-Okt, Biały Mustang.
8. Szczepańska N., Karibu.
10. Szklarscy K. i A., Złoto Gór Czarnych
11. Szklarski A., Tomek na wojennej ścieżce.
12. Wojtkiewicz S., Indiańskie lato.
13. Wojtkiewicz S., Wielka podróż.
14. Wojtkiewicz S., Indiańskie przygody.
15. Zuchowe Wieści, nr 3,4/1983, 5,6/1992, 6/1994

JANOSIK

1. Urządziliśmy zbójnicką kryjówkę. Trafialiśmy do niej po znanych tylko nam znakach.
2. Przed zbójnickim ślubowaniem poznaliśmy zbójnickie zwyczaje, legendy, tajniki zbójnickiego rzemiosła.
3. Złożyliśmy zbójnickie ślubowanie.
4. Braliśmy udział w polowaniu lub w zbójnickiej wyprawie.
5. Każdy z nas pomógł potrzebującej osobie.
6. Urządziliśmy zbójnickie święto pieczonego barana.
7. Jedliśmy przyrządzony przez siebie leśny posiłek z jagód.
8. Zrobiliśmy coś pożytecznego dla innych.

Uwagi

Sprawność „Janosik” daje możliwość kształtowania odważnej postawy, uczy sprawiedliwości, stawania w obronie słabszych i pokrzywdzonych, rozwija sprawność fizyczną.

Podczas zabaw zuchy poznają legendy o Janosiku lub Ondraszku, dowiedzą się jak żyli zbójnicy i na jakich terenach działali. Poznają okoliczny las, nauczą się poruszania się po nim, właściwego ubierania się na wyprawę do lasu. Nauczą się zachować się w lesie, cicho chodzić, przekradać się przez krzaki nie pozostawiając śladów swojego pobytu. Bawiąc się w „Janosików” zuchy przyjmą obrzędy i zwyczaje zbójnickie, poznają kilka wyrazów z gwary góralskiej. Wykonają czapkę, ciupagę, pas zbójnicki.

Sprawność „Janosik” najlepiej realizować od późnej wiosny do wczesnej jesieni.

Większość zbiorów, a nawet wszystkie można przeprowadzić w pobliskim lesie, parku czy zagajniku.

Sprawność nadaje się do realizacji na kolonii ruchowej. Przeznaczona jest dla gromad, w których jest więcej chłopców.

Bibliografia

1. Aleksandrak S., Wardęcki M., Przez stulecia.
2. Kwiatkowski T., Janosik, Zbójnickie prawa.
3. Morcinek G., Andraszek.
4. Nędza-Kubiniec S., Janosik, Poemat o...
5. Ochmański W., Zbójnictwo góralskie.
6. „Świat Młodych”(dodatek dla drużynowych ruchowych), czerwiec 1983.
7. Tetmajer K. P., Janosik Nędza Limanowski.
8. Tetmajer K. P., Na Skalnym Podhalu.
9. Tetmajer K.P., Legenda Tatr
10. Zuchowe Wieści, nr 12/1990

JASKINIOWIEC

1. Byliśmy w muzeum archeologicznym, rozmawialiśmy z badaczem minionych epok.
2. Przenieśliśmy się w czasy pierwotne. Bawiliśmy się w jaskiniowców, urządziliśmy swoją jaskinię.
3. Zdobywaliśmy pożywienie, tropiliśmy zwierzęta, zbieraliśmy jadalne rośliny. Polowaliśmy na mamuta lub inną zwierzynę, uciekliśmy ją na ogień.
4. Zorganizowaliśmy obrzęd pory roku lub zjawiska przyrodniczego.
5. Odwiedziliśmy inne plemię jaskiniowców.
6. Porozumiewaliśmy się bez użycia mowy.
7. Mamy swoje pismo obrazkowe, którym uzupełniamy kronikę.
8. Pod okiem wodza plemienia kształciliśmy się w obcowaniu z przyrodą i doskonaleniu sprawności fizycznej.
9. Zorganizowaliśmy wystawę rycin jaskiniowych.

Uwagi

Sprawność „jaskiniowiec” niesie ze sobą ogromną ilość informacji i działań. Należy więc najpierw wybrać przedział czasowy (epokę), w jakim umieścimy naszą zabawę (250 - 40 tys. lat temu, czyli czasy neandertalczyka). Niezbędne jest oczywiście dobre przygotowanie drużynowego, zarówno pod względem teoretycznym jak i praktycznym (np. umiejętność rozpalanie ognia dawnymi metodami), szeroka wiedza o ówczesnych organizmach żywych, opanowanie umiejętności fizycznych (np. wspinanie się po drzewach, czołganie). Drużynowy musi zadbać o to, aby sprawność miała walory poznawcze i kształcące, a nie była tylko wesołą zabawą.

Zuchy uczą się obcowania z przyrodą, korzystania z jej dobrodziejstw, ale również respektowania jej praw. Podczas dobrze przygotowanego cyklu zuchy mogą przeżyć wspaniałą przygodę. Najlepiej byłoby zdobywać „jaskiniowca” na kolonii zuchowej, gdzie jest większa możliwość codziennego obcowania z naturą, poznawanie zwyczajów zwierząt, długich gier terenowych oraz majsterki. Oprócz zbudowania groty, zuchy powinny wykonać dla siebie stroje, amulety. Warto je też nauczyć lepić z gliny lub wyplatać z sitowia. Przy obrzędowości warto wykorzystać hierarchię plemienną, wierzenia jaskiniowców w magię sił przyrody. Sprawność przeznaczona jest raczej dla zuchów starszych.

Bibliografia

1. Larousse, Odkrycia młodych, nr 6,7.
2. Kamiński A., Antek Cwaniak.
3. Kielan-Jaworowska Z., Przygody w skamieniałym świecie.
4. Nasi przodkowie (seria: Patrzą - podziwiam - poznaje).
5. Pismo (seria: Patrzą - podziwiam - poznaje).
6. Wojciechowski W., Broń pierwotna i starożytna w Polsce.
7. Wojtkiewicz S., Nasze roślinne abecadło.
8. Życie prehistoryczne (seria: Świat wczoraj i dziś).

MISTRZYNI / MISTRZ SŁOWA

1. Założyliśmy własne stowarzyszenie literackie.
2. Uczestniczyliśmy w zajęciach w szkole mistrzów słowa, gdzie zorganizowaliśmy konkurs układania opowieści na podstawie dowolnie ułożonych obrazków, kończyliśmy opowiadania, układaliśmy wiersze.
3. Spotkaliśmy się z pisarzem lub dziennikarzem.
4. Układaliśmy własne bajki i inscenizowaliśmy je.
5. Układaliśmy melodie do wymyślonych przez nas wierszyków.
6. Sporządziliśmy zbiorek naszych najpiękniejszych wierszy z własnoręcznie wykonanymi ilustracjami.
7. Bawiliśmy się w adjuktorów (wyłapywaczy błędów).
8. Zorganizowaliśmy wyprawę w poszukiwaniu natchnienia.
9. Uczestniczyliśmy w balu poetów prowadzonym przez muzę poezji lirycznej.
10. Bawiliśmy się w mistrzów słowa z różnych epok.
11. Braliśmy udział w konkursie pisarskim organizowanym przez dziecięcą prasę lub telewizję.
12. Zorganizowaliśmy w szkole konkurs recytatorski.

Uwagi

Sprawność „mistrz słowa” rozwija zdolności literackie u zuchów, doskonali posługiwanie się językiem, pobudza fantazję. Przed przystąpieniem do zdobywania sprawności drużynowy powinien skontaktować się z nauczycielami zuchów aby nie powtarzać tego, co było w szkole.

Dla zuchów zdobywanie sprawności ma być zabawą, dlatego też nie należy organizować dyktand, pisania wypracowań. Należy stwarzać sytuacje i atmosferę sprzyjającą twórczości, „wyzwalaniu natchnienia”.

Sprawność przeznaczona jest dla wszystkich zuchów - młodsze będą raczej opowiadały, starsze mogą pisać.

Bibliografia

1. Dembalińska M., Domowe zabawy logopedyczne.
2. Dobrosielski M., Kultura żywego słowa.
3. Mikuta M., Kultura żywego słowa.
4. Toczyńska B., Kama, makaka ma. Wprawki dykcyjne.

MÓJ REGION

1. Byliśmy na wycieczkach krajoznawczych. Wysłuchaliśmy gawędy przewodnika.
2. Wykonaliśmy mapę miejsc pamięci, pomników przyrody, zabytków historycznych lub ciekawostek naszego regionu.
3. Spotkaliśmy się ze starszymi mieszkańcami naszej miejscowości.
4. Układaliśmy własne legendy.
5. Urządziliśmy mini kurs przewodników po naszym regionie.
6. Wykonaliśmy pożyteczną pracę dla naszego regionu.
7. Urządziliśmy turniej miast lub gmin.
8. Zorganizowaliśmy wieczór pieśni i tańców regionalnych.
9. Bawiliśmy się w pracownię ludową. Wykonaliśmy elementy stroju ludowego, hafty, wycinani, zabawki, albumy o regionie.
10. Urządziliśmy wystawę twórczości ludowej, na którą zaprosiliśmy naszych rodziców i kolegów.
11. Odwiedziliśmy miejsca „naj” w naszym regionie: najstarsza budowla, najmłodsza dzielnica, najwyższa góra itp.
12. Byliśmy w muzeum naszego regionu lub naszej miejscowości.

Uwagi

Celem sprawności „mój region” jest pokazanie zuchom regionu, w którym mieszkają. Sprawność zaspokaja ciekawość dzieci, uczy szacunku dla ludzi starszych, pozwala poznać historię i zabytki regionu i jego dzień dzisiejszy. Jeśli planujemy w przyszłości zdobycie sprawności „etnografa” lub ją już zdobyliśmy, to podczas zdobywania tej sprawności większy nacisk położymy na dzień dzisiejszy regionu.

Program sprawności realizujemy przede wszystkim poprzez zwiady. Przygotowując się do nich należy zadbać o wystarczającą liczbę opiekunów i bezpieczny przejazd, a także obmyślić trasy wycieczek.

Warto przy okazji zbiórek pokazać zuchom, jak wygląda ich region w porównaniu z innymi regionami naszego kraju (kultura, kraina geograficzna, kraina etnograficzna), pokazać jego dzień dzisiejszy. Wskazane byłoby wprowadzenie zwyczajów i obrzędów związanych z regionem.

Najdogodniejszą porą na zdobywanie sprawności jest jesień lub wiosna. Przy okazji zdobywania sprawności „mój region” zuchy mogą zdobyć odznaki regionalne.

Bibliografia

1. W., Kto ty jesteś?
2. Bęta Burchard M., Tropami folkloru.
3. Kostyro H., Klechdy domowe.
4. Polska nasza ojczyzna. Atlas.
5. Zuchowe Więści, nr 7/1984, 11/1989.

NAWOJKA / ŻAK

1. Zorganizowaliśmy Uniwersytet Zuchowy.
2. Zdawaliśmy egzaminy wstępne na nasz uniwersytet.
3. Uczestniczyliśmy w otrzęsinach.
4. Bawiliśmy się w żaków i profesorów.
5. Byliśmy słuchaczami jednego z wydziałów uniwersytetu: astronomii, przyrody, matematyki.
6. Braliśmy udział w juwenaliach.
7. Uczestniczyliśmy w międzynarodowych zawodach sportowych.
8. Zorganizowaliśmy kominek, na który zaprosiliśmy studenta.
9. Byliśmy w akademiku.
10. Zarabialiśmy na nasze żakowskie potrzeby (wystawiliśmy przedstawienie o życiu żaków, sprzedawaliśmy nasze majsterki).
11. Byliśmy w dzielnicy uniwersyteckiej.
12. Zorganizowaliśmy Festiwal Piosenki Studenckiej.

Uwagi

Sprawność „Żak - Nawojka” pokazuje zuchom wartość nauki, uczy pracowitości, sumienności, szacunku do wiedzy. Bawiąc się, zuchy poznają początki funkcjonowania wyższych uczelni, zaznajamiają się z życiem, zajęciami i niektórymi zwyczajami dawnej braci studenckiej. Zdobywając sprawność zuchy mogą również sprawdzić jak dziś wygląda życie studenta.

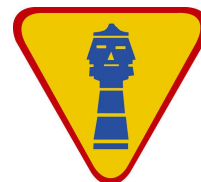
Historia Nawojki może być kanwą kolejnych zbiórek. Razem z pierwszą studentką zuchy mogą być przyjmowane do Akademii, „poddawane otrzęsinom”, mogą razem z nią bawić się na juwenaliach.

Sprawność ma podwójną nazwę: dla dziewcząt „Nawojka”, dla chłopców „żak”.

Przeznaczona jest dla gromad których są starsze zuchy.

Bibliografia

1. Larousse, Odkrycia młodych, nr 41.
2. Domańska A., Paziowie króla Zygmunta.
3. Porazińska J., Kto mi dał skrzydła?
4. Świat Młodych (dla drużyn zuchowych), czerwiec 1983.
5. Zuchowe Wieści, nr 3,4,5, /1989

SŁOWIANKA / SŁOWIANIN

1. Zbudowaliśmy słowiańskie grodzisko, osadę nawodną lub szałas w lesie.
2. Polowaliśmy na niedźwiedzia, tura lub jelenia.
3. Zorganizowaliśmy turniej wojów.
4. Urządziliśmy postrzyżyny, na których przyjęliśmy imiona słowiańskie.
5. Obchodziliśmy święto Kupaty, topiliśmy marzannę.
6. Zorganizowaliśmy wyprawę do innych plemion.
7. Trudniliśmy się garncarstwem.
8. Zbieraliśmy zioła i owoce leśne. Suszyliśmy jabłka i gruszki w popiele.
Przygotowaliśmy różne potrawy, piliśmy ziołowe herbatki.
9. Zorganizowaliśmy wyprawę handlową.

Uwagi

Tematyka słowiańskich zabaw jest tak szeroka i tak interesująca, że śmiało może stanowić podstawę cyklu złożonego z wielu zbiórek. Atrakcyjnością nie ustępuje bowiem „najdzijszym” indiańskim harcom. Życie pradawnych Słowian, ich obyczaje, zajęcia - to wszystko stanowi temat do ciekawych zbiórek. W trakcie zbiórek będzie okazja do zapoznania zuchów z legendarnymi początkami naszego narodu oraz do kształtowania emocjonalnego związku z przeszłością.

Realizacja sprawności pozwala kształtować takie cechy charakteru, jak obowiązkowość, prawość, koleżeństwo, gotowość niesienia pomocy innym czy chęć obrony słabszych. Słowiańskie zabawy spodobają się na pewno wszystkim, ale pod warunkiem, że tematyka zabaw dziewcząt i chłopców będzie się nieco różnić. Na przykład „obrzęd Kupaty” dla chłopców - to przede wszystkim palenie wielkich ognisk, „sobótki” dla dziewcząt to puszczanie wianków na wodę; w obrzędzie „postrzyżyn” chłopcy uczestniczą jako ci, którzy w tym dniu kończą dziecięce zabawy i zaczynają zaprawę do sztuki wojennej, zaś dziewczęta mogą organizować postrzyżyny, jako „rodzinne” święto. Do zorganizowania słowiańskich zabaw konieczne są lasy, zagajniki. Sprawności tej nie można organizować w murach miejskich. Najodpowiedniejszą porą do tej „wycieczki w przeszłość” jest wczesna wiosna, gdyż właśnie wtedy topiono marzannę. Nic jednak nie przeszkadza, aby bawić się w Słowian w lecie czy też w ciepłe jesienne dni. Szczególnie dogodne warunki stwarza kolonia zuchowa. Jest warunek, bez którego spełnienia szkoda zabierać się do organizowania słowiańskich zabaw. Jeśli drużynowy nie odróżnia hubki od krzesiwa, nie zna przebiegu obrzędu postrzyżyn, nie wie dokładnie kto był bogiem Słowian, niech lepiej nie wyrusza z zuchami na słowiańską wyprawę, nie zabiera się do budowy słowiańskiego domostwa.

Sprawność „Słowianin - Słowianka” przeznaczona jest dla starszych zuchów.

Bibliografia

1. Aleksandrak S., Wardęcki M., Przez stulecia.
2. Brückner A., Mitologia słowiańska.
3. Bunsch K., Dzikowy skarb.
5. Janczarski C., W dawnych czasach, w dawnych wiekach.
6. Kamocki K., Od andrzejek do dożynek.
7. Kraszewski I., Stara baśń.
8. Płasy i zabawy ze śpiewem +CD Wesół i śmiały.
9. Zuchowe Wieści, nr 3/1984

SPARTANKA / SPARTANIN

1. Spędziliśmy dzień w spartańskiej szkole.
2. Przeszliśmy różne próby odwagi i wytrzymałości.
3. Zorganizowaliśmy starożytną olimpiadę z tradycyjnym pięciobojem.
4. Odbiliśmy wyprawę pod Termopile, napisaliśmy dla jakiegoś bohatera epigramat podobny termopilemu.
5. Dbaliśmy o naszą sprawność fizyczną, odbywaliśmy ćwiczenia oraz musztrę.

Uwagi

„Spartanin” to sprawność historyczna, dlatego zdobywanie jej wymaga od drużynowego dobrej znajomości historii i kultury starożytnej Grecji, a od zuchów zainteresowania światem antycznym. Spartanie byli ludźmi wysportowanymi, karnymi, małowównymi, walecznymi, toteż i zuchy - Spartanie muszą wykazywać się tymi przymiotami. Sprawność ta szczególnie może być użyteczna dla gromad w których trudno o dyscyplinę i spokój.

W obrzędowości należy zaznaczyć wagę słowa, aby nikt nie mówił na marne, i nie kłamał. Trzeba zwrócić uwagę na rozwój fizyczny zuchów (także między zbiórkami). W czasie majsterek zuchy mogą wykonywać greckie stroje - chitony, bojowe ubiory hoplitów (bojowników spartańskich) - pancerze, hełmy, nagolenniki, włócznie, tarcze itp. Podczas zdobywania sprawności trzeba pamiętać, że Sparta to też starożytna Grecja ze swoimi tradycjami, obrzędami (Dionizja, teatr) i wierzeniami (mity i bogowie olimpijscy), na podstawie których można tworzyć kolejne zabawy i obrzędy.

Bibliografia

1. Krawczuk A., Perykles i Aspazja.
2. Larousse, Odkrycia młodych, nr 16,18.
3. Maresz T., Juszczyk K., Historia w tekstach źródłowych.
4. „Świat Młodych” (dla drużynowych zuchowych), listopad 1983.
5. Ulatowski K., Architektura starożytnej Grecji.

SZLACHCIANKA / SZLACHCIC

1. Wybraliśmy się na wycieczkę do dworku, dworu, muzeum etnograficznego.
2. Oglądaliśmy stroje szlacheckie.
3. Poznaliśmy znane postacie szlacheckie.
4. Kształciliśmy się na szlacheckim dworze, gdzie uczyliśmy się szermierki, nakrywania do stołu, dobrych manier, gospodarki i ekonomii, prawa i jazdy konnej.
5. Wzięliśmy udział w turnieju o szablę Michała Wołodyjowskiego lub szarfę damy dworu.
6. Wykonaliśmy herby i ułożyliśmy zawołania naszych rodów.
7. Tańczyliśmy Poloneza.
8. Obchodziliśmy Dzień Dobrych Manier.
9. Zorganizowaliśmy szlachecki kulig lub przejażdżkę wozami.
10. Urządziliśmy polowanie na lisa, zakończone wspólnym gotowaniem lub spożywaniem bigosu.

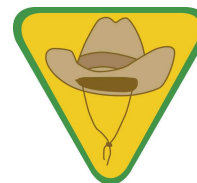
Uwagi

Sprawność „szlachcic -szlachcianka” przenosi zuchy w czasy szlacheckie. Przeznaczona jest dla zuchów bez ograniczeń wiekowych i można ją zdobywać o każdej porze roku. Drużynowy, przed podjęciem decyzji o realizacji tej sprawności powinien dobrze poznać historię tamtej epoki, obyczaje, kulturę.

Podczas zdobywania sprawności zuchy uczą się dobrego wychowania i staropolskich obyczajów. Poznają i pielęgnują takie wartości, jak honor, wolność, dobro ojczyzny. Sprawność ta ma bogatą obrzędowość. Zuchy używają zawołań szlacheckich, mają swoje herby, wykonują stroje. Każdy szlachcic jest sprawny i zawsze gotowy do służby na rzecz państwa, potrafi również tańczyć poloneza.

Bibliografia

1. Fredro A., Zemsta
2. Mickiewicz A., Pan Tadeusz
3. Sienkiewicz H., Trylogia
4. Pamiętniki Paska

ZDOBYWCZYNI / ZDOBYWCA DZIKIEGO ZACHODU

1. Zbudowaliśmy miasteczko na Dzikim Zachodzie, w którym znajdowało się Biuro Szeryfa, Sąd, Poczta, Bank, Saloon.
2. Wykonaliśmy kapelusze, pasy, lassa, ostrogi lub inne elementy ubioru zdobywców dzikiego zachodu.
3. Zrobiliśmy mapę naszej osady i okolicy i otrzymaliśmy jej akt nadania.
4. Zaprzyjaźniliśmy się z mieszkańcami pobliskiej wioski indiańskiej.
5. Urządziliśmy „polowanie” na mustangi i ujeżdżaliśmy je.
6. Hodowaliśmy bydło, zorganizowaliśmy spęd bydła na targ.
7. Bawiliśmy się w poszukiwaczy złota.
8. Pomagaliśmy szeryfowi w ujęciu i doprowadzeniu przed sąd rabusiów.
9. Braliśmy udział w zabawie tanecznej do muzyki country.
10. Urządziliśmy święto naszego miasta, na które zaprosiliśmy naszych przyjaciół (np. Indian, gubernatora).

Uwagi

Zuchy Zdobycy Dzikiego Zachodu postrzegają często przez pryzmat filmów i widzą głównie walczących z Indianami rewolwerowców. Nie zauważają ich pracy włożonej w budowę osad na prerii, kolei czy poczty.

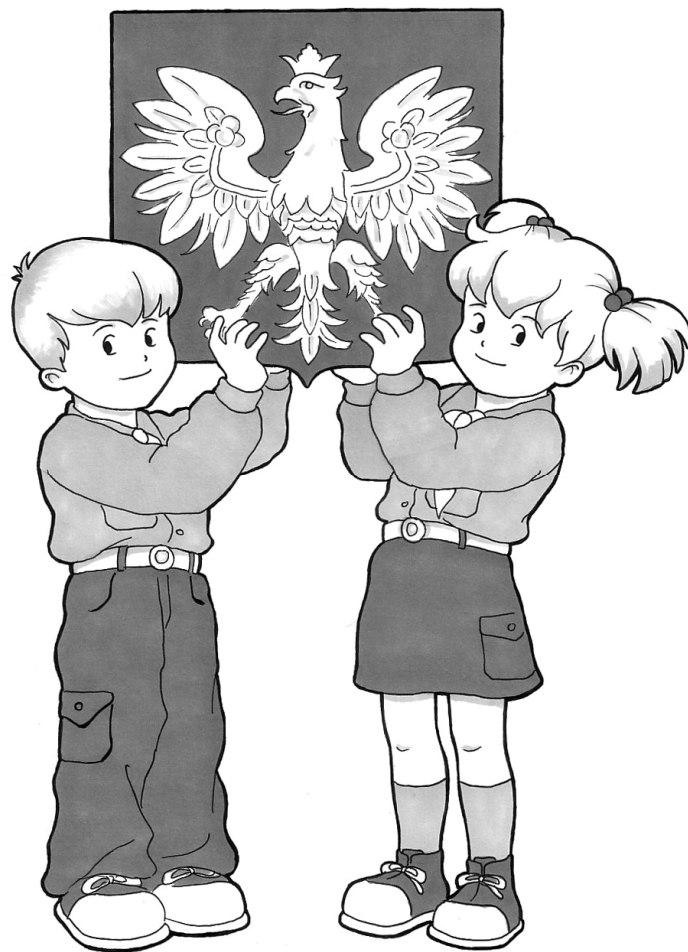
Sprawność „Zdobycy Dzikiego Zachodu” daje możliwość kształtowania odważnej postawy, uczy sprawiedliwości, zaradności, samodzielności, poszanowania praw i kultury innych ludzi, rozwija sprawność fizyczną. Powinna ona również kształtować uczucia przyjaźni i solidarności ze wszystkimi ludźmi bez względu na rasę i kolor skóry. Sprawność ta ma ciekawą obrzędowość. Dużo radości zuchom może przynieść majsterka, budowa całego miasta, ale również wykonanie kapelusza, sita dla poszukiwacza złota, czy prawdziwego lassa.

Sprawność przeznaczona jest dla wszystkich zuchów. Proponuje się zdobywanie jej w okresie wiosenno-letnim i na kolonii zuchowej.

Bibliografia

1. Bolek i Lolek na Dzikim Zachodzie - film pełnometrażowy.
2. Bolek i Lolek zdobywają Dzikie Zachód - film.
3. Chmielewski J. H., Tytus na Dzikim Zachodzie.
4. May K., Old Surehand, Winetou.
5. May K., Na Dzikim Zachodzie.
6. Mordoch D. Ch., Kowboje (seria: Patrzą-Podziwiam-Poznaję).
7. Riepeywrot J., W czasach podboju dzikiego zachodu Indianie Ameryki Północnej
8. Yackta-Oya, Złoty Potok
9. www.zuchowewiesci.zhp.pl, Lato 2005

---OBYWATELSKIE---

AMBASADORKA / AMBASADOR PRZYJAŹNI

1. Zorganizowaliśmy spotkanie przyjaźni z cudzoziemcami, skautami z innych krajów.
2. Urządziliśmy akcję zarobkową dla potrzebujących dzieci z innych krajów (wykonanie papeterii, pamiątek).
3. Urządziliśmy Dzień Polski, na który zaprosiliśmy naszych zagranicznych rówieśników.
4. Zorganizowaliśmy spotkanie UNICEF-u, uczestniczyliśmy w debatach, podjęliśmy pewne postanowienia i decyzje. Najważniejsze z nich przekazaliśmy do Polskiego Komitetu UNICEF-u.
5. Poznaliśmy deklarację praw dziecka.
6. Zorganizowaliśmy turniej gier z różnych krajów.
7. Zorganizowaliśmy Bal u Ambadora.
8. Byliśmy ambasadorami przyjaźni w szkole i na osiedlu.

Uwagi

Sprawność „ambasador przyjaźni” uczy tolerancji wobec inności, daje możliwość poznania tradycji i zwyczajów innego kraju, poznania wielkiej rodziny skautowej. Podczas zabawy należy uświadomić zuchom problemy współczesnego świata: brak tolerancji, rasizm, antysemityzm.

Przed spotkaniem przyjaźni należy poznać tradycję danego kraju, nauczyć się kilku słów i zwrotów w tym języku.

Sprawność „ambasador przyjaźni” przeznaczona jest szczególnie dla zuchów, które mają kontakt z dziećmi z innych krajów (kolonia lub zimowiska za granicą, udział w koloni lub zimowisku w którym uczestniczą dzieci z innych krajów, spotkanie w zuchówce, korespondencja).

Bibliografia

1. Freed A. M., Być przyjacielem i mieć przyjaciół. Skuteczne techniki wyrabiania własnej wartości.
2. Zuchowe Więści, nr 4/1985, 11/1986, 3/1988.

BIAŁY ORZEŁ

1. Poznaliśmy legendę o Lechu, Czechu i Rusie.
2. Zbudowaliśmy gród słowiański.
3. Wiemy jakie miasto było pierwszą stolicą Polski.
4. Wiemy jak wygląda i co symbolizuje godło naszego kraju. Zorganizowaliśmy w gromadzie konkurs o godle Polski.
5. Wykonaliśmy godło do naszej zuchówki.
6. Wiemy jak zmieniał się godło na przestrzeni wieków. Urządziliśmy wystawę ukazującą godło Polski na przestrzeni wieków.
7. Wraz z władcą Polski Mieszkiem I braliśmy udział w uroczystości Chrztu Polski.
8. Braliśmy udział w uczcie u pierwszego króla Polski - Bolesława Chrobrego.

Uwagi

Celem sprawności „Biały orzeł” jest zapoznanie zuchów z historią państw polskiego oraz historią naszego godła narodowego.

Podczas zdobywania sprawności zuchy przenoszą się w czasy, gdy państwo polskie dopiero się kształtowało. Zuchy powinny poznać historię początków państwa polskiego, poznać pierwszych władców - Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Należy też zwrócić szczególną uwagę na Chrzt Polski i jego znaczenie oraz kształtowanie się herbu od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy.

Sprawność ta może mieć bogatą obrzędowość. Na zbiórkach można wykorzystać zawołania, staropolskie zwroty i nazwy, zaprezentować średniowieczne stroje (możemy wybrać się w nich np. na ucztę do króla). Możemy przeczytać zuchom treść Bogurodzicy lub fragmenty Kazań Świętokrzyskich, aby pokazać im jak brzmiał ówczesny język polski. Sprawność tę można realizować o każdej porze roku, ale drużynowy musi się do niej solidnie przygotować i orientować się w historii Polski. Sprawność przeznaczona jest dla wszystkich zuchów.

Bibliografia

1. Aleksandrzak S., Wardęcki M., Przez stulecia.
2. Cetwiński M., Od Polski drewnianej do murowanej.
3. Legenda o Lechu, Czechu i Rusie.
3. Makuszyński K., Za króla piasta Polska wyrasta.
4. Poczci Królów Polski.
4. Świat Młodych (dla drużynowych zuchowych), lipiec 1985.

BOLKOWY WOJ

1. Przeszliśmy próbę dzielności i odwagi. Staliśmy się wojami.
2. Urządziliśmy turniej wojów podczas którego wykorzystywaliśmy zrobione przez nas szyszaki, tarcze, oszczepy lub miecze, łuki, strzały.
3. Zbudowaliśmy gród lub jego makietę.
4. Broniliśmy własnego grodu przed napadami obcych rycerzy.
5. Zorganizowaliśmy wyprawę wojenną w obronie Niemczy, Głogowa lub Międzyrzecza.
6. Urządziliśmy łowy na grubego zwierza.
7. Poznaliśmy opowieści o Bolesławie Chrobrym, Bolesławie Śmiałym i Bolesławie Krzywoustym.
8. Przygotowaliśmy przedstawienie pt. „Hołd lenny”.

Uwagi

Celem sprawności „Bolkowy woj” jest wprowadzenie zuchów w historię Polski.

Zdobywanie sprawności może być też próbą wyrabiania karności i dzielności.

Zakres tematyczny sprawności dotyczy głównie czasów Bolesława Chrobrego i Bolesława Śmiałego, ale sięgać można aż do Bolesława Krzywoustego (wiedząc, że między wielkimi Bolesławami żyli jeszcze inni władcy). Zuchy powinny poznać historię każdego z tych trzech Bolków, poznać kilka czynów, którymi wpisali się do historii. Nie zapominajmy, że za czasów dwóch pierwszych Bolesławów drużyny wojów w razie potrzeby były zwoływane za pomocą rozsyłanych „wici”. Był to czas kształtowania się stanu rycerskiego. Sprawność ta może mieć bogatą obrzędowość. Wykorzystajmy zawołania, staropolskie zwroty i nazwy.

Sprawność tę można realizować o każdej porze roku, ale drużynowy musi się do niej solidnie przygotować i orientować się w historii Polski. Sprawność przeznaczona jest raczej dla gromad w których większość stanowią chłopcy.

Bibliografia

1. Aleksandrzak S., Wardęcki M., Przez stulecia.
2. Bunsch K., Imiennik.
3. Bunsch K., Ojciec i syn.
4. Bunsch K., Zdobycie Kołobrzegu.
5. Bunsch K., Psie Pole.
6. Cetwiński M., Od Polski drewnianej do murowanej.
7. Makuszyński K., Za króla piasta Polska wyrasta.
8. Mitkowski J., Bolesław Krzywousty.
9. Nowiński K., Obrona Głogowa.
10. Świat Młodych (dla drużynowych zuchowych), lipiec 1985.

EUROPEJKA / EUROPEJCZYK

1. Wybraliśmy się na wyprawę „palcem po mapie” Unii Europejskiej, zatrzymaliśmy się w każdej stolicy, wiemy, z czego słynie, potrafimy powiedzieć „dzień dobry” w wielu europejskich językach.
2. Zbieraliśmy wiadomości, artykuły, zdjęcia, ilustracje o każdym z odwiedzanych przez nas krajów. Umieściliśmy je w folderze lub gazetce. Na wystawę swoich prac zaprosiliśmy zaprzyjaźnioną gromadę lub rodziców.
3. Napisaaliśmy list do mieszkańca innego kraju, pokazując w nim charakterystyczne cechy naszej kultury.
Poznaliśmy zuchy w różnych organizacjach skautowych działające w innych krajach, dowiedzieliśmy się, jak wyglądają ich mundury i w co się bawią.
4. W czasie naszej podróży poznawaliśmy znane osobistości z różnych krajów (np. królową, piłkarza, projektanta mody, aktora, piosenkarza).
5. Bawiliśmy się w jarmark europejski, na którym sprzedawaliśmy produkty charakterystyczne dla danych krajów. Posługiwaliśmy się różnymi walutami, wiemy, w których krajach używane jest EURO.
6. Zorganizowaliśmy festiwal zuchowej Eurowizji.
7. Bawiliśmy się w parlament europejski. Wspólnie podejmowaliśmy decyzje dotyczące pokoju na świecie. Poznaliśmy Konwencję o Prawach Dziecka ONZ.

Uwagi

Sprawność „Europejczyk” przeznaczona jest dla zuchów w każdym wieku, można ją zdobywać niezależnie od pory roku. Zaspokaja ona dziecięcą ciekawość świata i pomaga w rozwoju poznawczym zuchów. Uczy tolerancji wobec innych (niezależnie od narodowości, koloru skóry, pochodzenia). Stwarza możliwość poznania tradycji i zwyczajów krajów wspólnoty europejskiej. Zuch - Europejczyk jest koleżeński i przyjacielski.

Sprawność wymaga od drużynowego gruntownego przygotowania i zdobycia wiedzy o Unii Europejskiej.

Bibliografia

1. Gorton j., Szkolny atlas najmłodszych.
2. Pakiet programowy ZHP Barwy Przyszłości - Nasz barwny świat
3. Pakiet programowy ZHP Barwy Przyszłości - Moje prawa i wolności
4. Załącznik do Barw Przyszłości - Unia bez tajemnic, wczoraj, dziś, jutro
5. Pakiet programowy ZHP Paszport do europy - zuchowy
6. Propozycja programowa Chorągwi Dolnośląskiej ZHP Zuch Maciuś Pierwszy
7. Propozycja programowa ZHP Od samorządności do demokracji
8. www.zuchowewiesci.zhp.pl - lato 2004

HARCOWNIK KRÓLA JANA

1. Zorganizowaliśmy turniej rycerski, którego konkurencjami były: trafienie w biegu w tarczę, rzut arkanem, strzelanie z łuku, walka na topory itp.
2. Przeszliśmy próbę odwagi.
3. Oglądaliśmy budowle z okresu baroku lub przedstawiające je ilustracje, zdjęcia, slajdy. Udekorowaliśmy naszą zuchówkę w stylu barokowym.
4. Uczestniczyliśmy w harcach w polu lub w lesie.
5. Ćwiczyliśmy staropolską musztrę.
6. Wykonaliśmy plan bitwy pod Wiedniem lub zorganizowaliśmy wiedeńską odsiecz.
7. Urządziliśmy dzień kultury rycerskiej, prezentowaliśmy pieśni, tańce, gawędy, dzieła sztuki.
8. Uczestniczyliśmy w obradach dawnego polskiego sejmu szlacheckiego.
9. Pisaliśmy listy w stylu barokowym do damy lub harcownika.

Uwagi

Podczas zdobywania sprawności „harcownik króla Jana” zuchy przenoszą się w czasy Rzeczypospolitej szlacheckiej, zmieniają się w staropolskich rycerzy - harcowników.

Trzeba koniecznie wytłumaczyć zuchom kim byli harcownicy wśród rycerstwa, uświadomić, jak wielkim cieszyli się szacunkiem. Jako rycerze i szlachcice zuchy starają się zachowywać tak szlachetnie jak oni, przestrzegać kodeksu rycerskiego (mogą nawet spisać własny kodeks rycerski). Chcą być odważnymi, zdyscyplinowanymi i walecznymi. Za wzorem króla Jana dbają o dobre imię Polski. Zuchy powinny także poznać historię Polski z tego okresu oraz zasługi Jana III Sobieskiego dla kraju i Europy.

Podczas zdobywania sprawności gromada używa imion i tytułów szlacheckich, wykonuje elementy uzbrojenia (np. husarskie skrzydła). Warto dowiedzieć się, czy w okolicy nie ma jakiś pamiątek czy pomników Jana III Sobieskiego, a jeśli są, zorganizować wyprawę ich śladami. Nie można też zapomnieć o tym, że harcownik musiał być bardzo sprawny i zawsze gotowy do służby. Przydadzą się więc na zbiórkach odpowiednie ćwiczenia sprawnościowe.

Bibliografia

1. Maroń J., Fras J., Od Jana Olbrachta do Jana III Sobieskiego.
2. Siezkin B., Odsiecz wiedeńska.
3. Wojtkiewicz S., A za tego króla Jana.
4. Wójcik Z., Jan Sobieski.
5. Zuchowe Wieści, nr 3/1983.

MŁODA OBYWATELKA / MŁODY OBYWATEL

1. Spotkaliśmy się z gospodarzem naszego miasta.
2. Byliśmy w urzędzie miasta lub gminy.
3. Braliśmy udział w posiedzeniu dziecięcego parlamentu.
4. Zorganizowaliśmy wybory do...
5. Zorganizowaliśmy zwiad po naszej miejscowości w poszukiwaniu ważnych urzędów i instytucji.
6. Wydaliśmy gazetkę o prawach dziecka lub zorganizowaliśmy sesję naukową poświęconą przestrzeganiu Konwencji o Ochronie Praw Dziecka.
7. Ułożyliśmy własną konstytucję gromady.
8. Spotkaliśmy się z Rzecznikiem Praw Ucznia.
9. Wykonaliśmy coś pożytecznego dla swojej wsi, miasta lub dzielnicy.

Uwagi

Zuchy zdobywając sprawność „młody obywatel” poznają swoje środowisko, uczą się dostrzegać problemy swojej wspólnoty lokalnej, poszukiwać rozwiązań, stają się świadomymi i aktywnymi uczestnikami życia społeczności lokalnych. Uczą się podejmowania odpowiedzialności za rozwój swojej wspólnoty, poznają swoje obywatelskie prawa i obowiązki.

Drużynowy powinien zwrócić szczególną uwagę na rozbudzenie w zuchach aktywności i gotowości do podjęcia działania w swoim środowisku: szkole, podwórku...

Drużynowy podczas zdobywania sprawności powinien również zapoznać dzieci z Konwencją o Ochronie Praw Dziecka.

Bibliografia

1. Księga zabaw. Na podwórku i gdzie indziej.
2. Obowiązek i odpowiedzialność (seria: Prawo w społeczeństwie demokratycznym).
3. Ściśkowski W., W Polsce jest wiele miast.
4. Siemieński M., Nie trać czasu...
5. Sprawiedliwość (seria: Prawo w społeczeństwie demokratycznym).
6. Tobie ojczyzno. Opracowanie zbiorowe.
7. Władza (seria: Prawo w społeczeństwie demokratycznym).
8. Zuchowe Wieści, nr 7,8,9/1985, 7-8/1987.

PIŁSUDCZYK

1. Uczestniczyliśmy w obchodach Święta Niepodległości.
2. Wiemy jaki tytuł nosi Hymn Polski i w jakich okolicznościach został napisany oraz kto jest jego autorem. Wystawiliśmy spektakl opowiadający o powstaniu Hymnu Polskiego.
3. Potrafimy zaśpiewać Hymn Polski, wiemy jak należy się zachować podczas jego śpiewania.
4. Słuchaliśmy opowieści o bohaterach walk niepodległościowych.
5. Wykonaliśmy czapki i pasy legionistów.
6. Wstąpiliśmy do Legionów, ćwiczyliśmy musztrę, staliśmy na warcie.
7. Wiemy kim był Marszałek Piłsudski. Spotkaliśmy się z osobą (historykiem) która opowiedziała nam o Marszałku Piłsudskim.
8. Inscenizowaliśmy wiersz S. Betzy pt. Kto ty jesteś?
9. Zrobiliśmy biało - czerwone chorągiewki.

Uwagi

Sprawność „piłsudczyka” znakomicie służy wychowaniu patriotycznemu oraz przybliżeniu zuchom wydarzeń jakie miały miejsce w 1918 roku. Realizując ten cykl możemy w naszych zuchach wyrabiać karność i odwagę. Na zbiórkach tych można wprowadzić musztrę, należy jednak traktować ją zabawowo, tzn. bez pedanterii.

W gawędach można opowiadać o różnych przygodach bohaterów narodowych, o powstaniach narodowych i legionach. Można zaprezentować zuchom strój legionisty, śpiewać z nimi żołnierskie piosenki. Jeśli istnieje taka możliwość można zabrać zuchy na zwiad do muzeum wojska polskiego lub muzeum regionalnego, w którym znajdują się pamiątki z okresu walk niepodległościowych.

Bawiąc się w legionistów najlepiej prowadzić zajęcia w terenie - gdzie zuchy będą mogły obserwować otoczenie, pełnić wartę, ćwiczyć podchodzenie itp.

Sprawność tę najlepiej zdobywać na przełomie października i listopada - ze względu na bliskość Święta Niepodległości, ale można ją też realizować w innym okresie - wtedy jednak należy pamiętać by odwiedzić z zuchami miejsce pamięci narodowej lub groby żołnierskie, walczących o odzyskanie niepodległości.

Bibliografia

1. Adamczyk - Szczecińska H., Mańkowska A., Zalewska K., Słownik szkolny - postacie historyczne.
2. Forkowicz J., Krwią i blizną.
3. Kobyliński S., Gawędy o broni i mundurze.
4. Księga zabaw. Na podwórku i gdzie indziej.
5. Radziwił A., Roszkowski W., Historia 1871-1945.

RYCERZ

1. Byliśmy w zamku, muzeum historycznym lub obejrzeliliśmy stare mury.
2. Jako giermkowie służyliśmy wielkiemu rycerzowi. Pod jego okiem nauczyliśmy się postępować po rycersku, strzelać z łuku, rzucać arkanem.
3. Zostaliśmy pasowani na rycerza.
4. Zorganizowaliśmy bal i ucztę na zamku, na który zaprosiliśmy dworki lub zaprzyjaźnioną gromadę zuchową.
5. Urządziliśmy igrce i występy trubadurów.
6. Zorganizowaliśmy rozgrywki w „żywe warcaby”.
7. Braliśmy udział w wielkich łowach.
8. Braliśmy udział w turnieju rycerskim.
9. Uczestniczyliśmy w inscenizacji bitwy pod Grunwaldem lub innej bitwy w której brali udział rycerze.
10. Spotkaliśmy się z Rycerzami Okrągłego Stołu lub Rycerzami Karola Wielkiego.
11. Ułożyliśmy kodeks rycerski.

Uwagi

Zdobywanie sprawności „rycerza” znakomicie służy wychowaniu patriotycznemu i społecznemu, kształtowaniu gotowości do poświęceń oraz wyrabianiu karność, odwagi, chęci obrony słabszych. Zaspokajają potrzebę ruchu, rozwija sprawność fizyczną. Życie giermków i rycerzy, ich obyczaje i zajęcia stanowią ciekawy temat zabaw nie tylko dla chłopców. Jak wiemy, dziewczynki chętnie przyjmują role męskie. Możemy jednak wprowadzić dla dziewcząt zabawę w dworki lub damy dworu. Usługiwanie damom może być do tego świetnym pretekstem.

Okres rycerstwa to średniowiecze i początek renesansu. W toku zbiórek będzie okazja do zapoznania zuchów z takimi postaciami jak Bolesław Krzywousty czy Zawisza Czarny. Temat zabawy można rozszerzyć o życie duchownych, mieszczan i kmieci z czasów Piastów. Drużynowy może wykorzystać np. powieści H.Sienkiewicza lub J.I.Kraszewskiego oraz pokazać fotografie zamku w Malborku, Wawelu, Barbakanu w Warszawie lub zamki rycerskie w Europie zachodniej. Sprawność „rycerza” ma bardzo bogatą obrzędowość. Wykorzystajmy zawołania rycerskie, staropolskie zwroty, herby i dawne imiona. Podczas turnieju rycerskiego należy pamiętać o charakterystycznej obrzędowości.

Cykl przeznaczony jest dla starszych zuchów. Można realizować go o każdej porze roku. Unikać jednak należy takich okresów, kiedy pada deszcz i błota uniemożliwiają wyjście z zuchówki. Znakomicie nadaje się na kolonię zuchową. Jest jeden warunek. Przystępując do realizacji sprawności, trzeba się solidnie przygotować, zarówno od strony metodycznej, jak i merytorycznej.

Bibliografia

1. Aleksandrzak S., Wardęcki M., Przez stulecia.
2. Kraszewski J.I., Stara baśń.
3. Larusse, Odkrycia młodych, nr 33, 34, 35.
4. Lisowska - Niepokólczycka A., Giermek rycerza Zawiszy.
5. Od Celtów do średniowiecza (seria: Tak żyli ludzie).
6. Potokowski E., Zakony rycerskie.
7. Sienkiewicz H., Krzyżacy.
8. Wojtkiewicz S., Rycerze Okrągłego Stołu.
9. Zamek średniowieczny (seria: Bliżej historii)
10. Zuchowe Wieści, nr 7-8/1987, 6/1994.

SŁONECZKO / WILCZEK

1. Spotkaliśmy się ze starszymi ludźmi, którzy kiedyś byli w gromadach zuchowych. Zebraliśmy jak najwięcej informacji na temat dawnych obrzędów, zwyczajów, zabaw i piosenek.
2. Stworzyliśmy drzewo genealogiczne swojej lub zaprzyjaźnionej gromady zuchowej lub swojego szczepu.
3. Bawiliśmy się w gromadę Słoneczek i gromadę Wilcząt.
4. Wstąpiliśmy do akademii, gdzie nauczyliśmy się chodzić na szczudłach, grać w klipę, świnkę i palanta.
5. Zorganizowaliśmy dla innych turniej starych gier podwórkowych.
6. Urządziliśmy wyprawę do lasu (parku), podpatrywaliśmy przyrodę i przeprowadziliśmy tam gry przyrodnicze, nauczyliśmy się rozpoznawać ślady i głosy zwierząt.
7. Braliśmy udział w „polowaniu na dobre uczynki”.
8. Zorganizowaliśmy wieczór majsterklepki.
9. Wymyśliliśmy tajemniczy język oraz pismo słoneczek i wilczków, postugiwaliśmy się nim podczas zbiórek.
10. Przeżywaliśmy przygody bohaterów książki Aleksandra Kamińskiego pt. „Antek Cwaniak”.
11. Braliśmy udział w konkursie wiedzy historycznej.
12. Urządziliśmy w harcówce lub zuchówce wystawę dawnych pamiątek zuchowych i harcerskich.

Uwagi

Sprawność ma podwójną nazwę: „słoneczko” dla dziewcząt i „wilczek” dla chłopców. Poprzez zabawę w dawne gromady zuchowe można przybliżyć zuchom historię harcerstwa (w szczególności ich najmłodszych członków), zapoznać z dawną sytuacją dzieci, przedstawić sylwetki tych, którzy zasłużyli się w ruchu zuchowym, jak Jadwiga Zwolakowska, Aleksander Kamiński i inni.

Podczas zdobywania sprawności „słoneczko - wilczek” zuchy powinny wykazać się dzielnością i sprawnością oraz znajomością przyrody - nie powinno więc zabraknąć zwiadów. Dobrze byłoby gdyby jak najwięcej informacji o dawnych zuchach otrzymać właśnie podczas zwiadów, a nie gawęd drużynowego.

Sprawność ta może dostarczyć zuchom szereg pomysłów do zabaw na podwórku i przerwach w szkole (stare zapomniane zabawy chętnie przypomną rodzice, dziadkowie). Przy okazji tej sprawności warto nauczyć zuchy kilku „starych” piosenek zuchowych. Może mieć bogatą i niepowtarzalną obrzędowość zaczerpniętą z dawnych gromad słoneczek i wilczków, np. zuchy mogą wymyślać sobie pseudonimy (skarbnicą obrzędów jest „Antek Cwaniak”).

Z uwagi na duży bagaż informacji historycznych sprawność przeznaczona jest dla zuchów starszych. Można ją zdobywać wiosną, latem (nawet na kolonii) lub jesienią z uwagi na dużą ilość zabaw na podwórku.

Bibliografia

1. Rys D., Zuchowe Czary.
2. Kamiński A., Antek Cwaniak.
3. Kamiński A., Książka drużynowego zuchów.
4. Kudasiewicz M., Obrzędowy piec.
5. Zwolakowska J., W gromadzie zuchów.
6. Zuchowe Wieści, nr 5,10/1991.

ZAWISZAK

1. Wstąpiliśmy do Zawiszaków.
2. Poznaliśmy kryptonimy kilku harcerzy z Szarych Szeregów, przyjęliśmy własne kryptonimy.
3. Przeszliśmy podstawowe szkolenie wojskowe i sanitarne. Znamy elementy musztry, systematycznie ćwiczymy.
4. Zorganizowaliśmy harcerską pocztę polową.
5. Pomagaliśmy w szpitalu polowym.
6. Braliśmy udział w akcji Zawiszaków.
7. Śpiewaliśmy szaroszeregowy piosenki.
8. Odwiedziliśmy miejsca związane z Szarymi Szeregami lub miejsce pamięci narodowej.

Uwagi

Zdobywanie sprawności „Zawiszak” służy wychowaniu patriotycznemu, kształtowaniu gotowości do poświęceń oraz wyrabianiu karność i punktualności. Trzeba tu dobrze wytłumaczyć zuchom kim byli Zawiszacy i jakie działania podejmowali i jak widzieli swoją przyszłość - warto nawiązać do kryptonimu „dzisiaj - jutro - pojutrze”.

Sprawność „Zawiszaka” daje nam możliwość zbudowania bardzo ciekawej obrzędowości - możemy przyjąć tajne hasła, wymyśleć własny szyfr, tajne znaki, przyjąć kryptonimy. Warto też nauczyć zuchy szaroszeregowych piosenek.

Życie i obowiązki Zawiszaków stanowią ciekawy temat zabaw dla zuchów, jednak ze względu na ćwiczenia jakie możemy przeprowadzać z zuchami podczas realizacji cyklu (musztra, meldowanie, przekradanie się, pierwsza pomoc) oraz wiedzę jaką powinniśmy przekazać, sprawność warto zdobywać ze starszymi zuchami które wkrótce przejdą do drużyny harcerskiej.

Warto dowiedzieć się czy w okolicy nie ma gdzieś miejsc związanych z działalnością Zawiszaków czy innych grup Szarych Szeregów aby móc tam zaprowadzić zuchy. Jeśli nie ma takiego miejsca to należy wybrać się z zuchami na groby żołnierzy lub inne miejsca pamięci narodowej aby tam oddać cześć tym, którzy walczyli w obronie Ojczyzny. Przystępując do realizacji sprawności drużynowej powinien poszerzyć swoją wiedzę historyczną na temat Szarych Szeregów i udziału harcerzy w Powstaniu Warszawskim.

Bibliografia

1. Broniewski S., Całym życiem.
2. Chadek S., Ćwicz sprawność zmysłów.
3. Jarzębowski T., Klisze pamięci z fotokroniki Powstania Warszawskiego.
4. Kasprzak J., My z Zawiszy.
5. Kasprzak J., Tropami powstańczej przesyłki.
6. Michałowski M., Warszawskie Szare Szeregi 1939 - 1945.

---PRZYRODNICZE---

EKOŁUDEK

1. Założyliśmy klub zielonych detektywów. Badaliśmy stan zanieczyszczenia wody, ziemi i powietrza w naszej okolicy. Poszukiwaliśmy przyczyn tego zanieczyszczenia, tropiliśmy obiekty je powodujące.
2. Zawarliśmy przymierze z żywiołami - ogniem, wodą, powietrzem i ziemią.
3. Byliśmy z wizyta w siedzibie strażników przyrody, pomagaliśmy im w pracy.
4. Znaleźliśmy w naszym lesie lub parku najbardziej zanieczyszczony odcinek i opiekowaliśmy się nim.
5. Zasadziliśmy własne drzewko. Założyliśmy też hodowlę sadzonek, czyniliśmy uważnie obserwacje starając się stworzyć roślinom jak najdogodniejsze warunki do rozwoju.
6. Zbadaliśmy, skąd nasze miasto (wieś) czerpie wodę pitną i co robi ze ściekami.
7. Zorganizowaliśmy Dzień Ziemi (22.IV) lub braliśmy udział w akcji „sprzątanie świata”.
8. Zorganizowaliśmy Forum Zdrowego Żywienia.
9. Bawiliśmy się w ambasadorów UNICEF-u i FAO. Zaplanowaliśmy, jak racjonalnie wykorzystać wodę i żywność całego świata oraz co robić z odpadami.

Uwagi

Sprawność „ekoludek” pozwala zuchom dotknąć problemów ekologicznych naszego świata (szczególnie najbliższej okolicy). Uczy zuchy obserwacji i troski o środowisko oraz zachowań nie przynoszących szkody przyrodzie. Sprawność ta jest okazją do prześledzenia wykorzystania wody oraz surowców wtórnych i do podjęcia prostych działań oszczędnościowych.

Sprawność „ekoludka” to szereg wypraw badawczych (detektywistycznych), w trakcie których warto sprawdzić, czy w regionie jest dostateczna ilość wody dla roślin i dla życia człowieka, czy produkcja rolnictwa zaspokaja zapotrzebowanie na żywność. Przed wyprawami zuchy mogą wykonać tajne znaczki zielonych detektywów. Mottem dla zabawy, śledzenia i odkrywania może być hasło „w przyrodzie nic nie ginie” (zgodnie z nim zuchy segregowały śmieci).

Warto zaplanować, co należałoby zmienić w otoczeniu, aby polepszyć sytuację przyrody i skonfrontować nasze plany ze zdaniem specjalistów.

Ekoludek przeznaczony jest zarówno dla młodszych jak i starszych zuchów.

Różnorodność proponowanych działań pozwala na swobodny wybór i dostosowanie ich do wieku zuchów.

Bibliografia

1. Doney M., I ty zostań zielonym.
2. Kownacka M., Razem ze słonkiem.
3. Pakiet programowy ZHP, Woda jest życiem.
4. Soida D., Być przyjacielem - mistrzem, czyli edukacja ekologiczna na wesoło.
5. Soida D., Zasady i techniki edukacji ekologicznej.
6. Soida D., Kotania T., Edukacja środowiskowa w terenie.
7. Zuchowe Wieści, nr 6, 10, 11/1991.

LEŚNIK

1. Zbudowaliśmy zuchowa leśniczówkę.
2. Patrowaliśmy wydzielony obszar lasu.
3. Tropiliśmy zwierzęta, podpatrywaliśmy życie lasu.
4. Zorganizowaliśmy spółdzielnię, która zbierała runo leśne.
5. Spotkaliśmy się z leśnikiem, który opowiedział nam o swojej pracy.
6. Pomagaliśmy leśnej zwierzynie i ptakom.
7. Opiekowaliśmy się szkótką leśną.
8. Przygotowaliśmy leśną ucztę.
9. Urządziliśmy wyprawę w poszukiwaniu „kwiatu paproci”.
10. Zorganizowaliśmy „dzień lasu”.
11. Inscenizowaliśmy życie zwierząt.

Uwagi

Sprawność „leśnika” można zdobywać w gromadach zuchowych, mających dostęp do prawdziwego lasu, stwarzającego okazję do organizowania leśnych zwiadów, tropienia tajemnic przyrody, poznawania pracy leśników. Bez pomocy leśnika trudno zorganizować atrakcyjne leśne zbiórki.

Obcowanie z przyrodą pozwala na kształtowanie rozumnego stosunku do niej, wyrabia wiele pozytywnych nawyków, rozwija zainteresowania florą i fauną.

Gromady wyjeżdżające na kolonie zuchowe mogą zdobywać sprawność „leśnika” podczas wakacji. Gromady miejskie mogą organizować całodzienne wyprawy do lasu, połączone z odwiedzinami w leśniczówce. Podczas takiej wyprawy drużynowy jest w stanie zapewnić niezbędne dla zuchów - leśników minimum kontaktów z przyrodą. Wszystkie zbiórki winny się odbywać na powietrzu. Cykl można realizować o każdej porze roku.

Bibliografia

1. Bianki W., Leśna gazeta
2. Dobrzańscy J.J., Z życia mrówek.
3. Hlebowicz B., Ćwiczenia przyrodnicze zuchów.
4. Janczarski C., Co się wkoło zieleni? Abecadło roślinne.
5. Karpiński J., O naszych zwierzętach chronionych.
6. Kownacka M., Malicka Z., Dzieci z Leszcznowej Górki.
7. Płasy i zabawy ze śpiewem.
8. Sokółowski J., Ptaki ziem polskich.
9. Wojtkiewicz S., Majsterka czterech pór roku.
10. Wojtkiewicz S., Nasze roślinne abecadło.
11. Zuchowe Wieści, nr 2/1987, 12/1990.

OBROŃCZYNI / OBROŃCA CZYSTEJ WODY

1. Utworzyliśmy straż wodną, która lokalizowała miejsca zanieczyszczające rzekę, jezioro. Sporządzaliśmy mapę zanieczyszczeń wody.
2. Założyliśmy laboratorium, w którym badaliśmy wodę z różnych miejsc: destylowaną, deszczową, butelkową, z kranu, z rowu, ze stawu.
3. W czasie wypraw poznaliśmy rośliny i zwierzęta żyjące w rzece oraz sprawdzaliśmy, jaka woda najlepiej nadaje się do życia roślin i zwierząt wodnych.
4. Udaliśmy się na wyprawę do punktu ujęcia wody pitnej. Dowiedzieliśmy się, co się robi, aby woda nadawała się do picia.
5. Zorganizowaliśmy wyprawę do sanepidu, aby dowiedzieć się, gdzie w naszej okolicy woda nadaje się do wykorzystania (do picia, kąpieli).
6. Odwiedziliśmy lokalną oczyszczalnię ścieków, gdzie poznaliśmy mechanizm oczyszczania. Zbudowaliśmy własne oczyszczalnię ścieków.
7. Badaliśmy, jakie środki czystości są ekologiczne oraz zorganizowaliśmy w szkole wystawę tych środków.
8. Wspólnie z innymi gromadami zorganizowaliśmy obchody Światowego Dnia Wody (22 marca).
9. Zorganizowaliśmy konferencje naukową na temat wody oraz opracowaliśmy biuletyn informacyjny o tym, co dzieci mogą zrobić, aby nie zanieczyszczać wody.

Uwagi

Sprawność ta powinna wyrabiać u dzieci potrzebę działania na rzecz ochrony środowiska, pokazywać piękno przyrody oraz skutki negatywnego oddziaływania na nią człowieka.

„Obrońca czystej wody” jest wrażliwy na zanieczyszczenia środowiska.

Zuchy w trakcie wypraw przyrodniczych poznają środowisko wodne, rośliny i zwierzęta mieszkające w wodzie i nad wodą. Samodzielne obserwacje i badania wód pozwolą dokonywać analizy i oceny czystości wody oraz konsekwencji stopnia czystości dla życia biologicznego.

Sprawność ta przeznaczona jest dla zuchów starszych, trzeciej gwiazdki, zakłada dużą samodzielność zuchów w trakcie wypraw. Najlepiej zdobywać ją wiosną lub jesienią, gdyż jest to najwłaściwszy czas na obserwacje przyrodnicze.

Bibliografia

1. Odkrywam mój świat. Woda.
2. Pakiet programowy ZHP, Woda jest życiem.
3. Tyralska - Wojtycza E., Woda
4. Van Cleare J., Chemia dla każdego dziecka.
5. Waglewska B., Historia kropli wody.

ORNITOLOG

1. Założyliśmy centrum badań ornitologicznych, w którym podpatrywaliśmy życie ptaków.
2. Bawiliśmy się w ptasie rodziny lub pocztę gołębią.
3. Byliśmy z wizytą w stacji ornitologicznej.
4. Urządziliśmy święto Orła Białego.
5. Zorganizowaliśmy własne ptasie radio.
6. Uczestniczyliśmy w Międzynarodowym Sympozjum Naukowym Ornitologów.
7. Urządziliśmy „fabrykę” karmników lub domków dla ptaków.
8. Dokarmialiśmy ptaki zimą.
9. Zorganizowaliśmy „konkurs ptasich głosów”.

Uwagi

Sprawność „ornitolog” przeznaczona jest dla zuchów starszych, które interesują się przyrodą i mają dostęp do lasu, większej łąki itp. W czasie zabawy należy stwarzać warunki do prowadzenia przez zuchy obserwacji przyrodniczych, inspirować je w kierunku samodzielnego uzupełniania wiadomości w tym zakresie. „Ornitolog” wiąże zuchy emocjonalnie z przyrodą, wyrabia takie cechy jak: humanitaryzm, chęć niesienia pomocy słabszym, uczy odpowiedzialności za wykonywanie podjętych obowiązków, wprowadza zuchy w sprawy ochrony środowiska naturalnego, kształtuje spostrzegawczość, cierpliwość, koncentrację.

Bibliografia

1. Encyklopedia kieszonkowa. Ptaki.
2. Karpiński J.J., O naszych ptakach chronionych.
3. Sokołowski J., Przewodnik do rozpoznawania ptaków krajowych w warunkach naturalnych.
4. Sokołowski J., Ptaki Polski.
5. Ptaki, Biuletyn Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków, nr 1/1993.
6. Wojtkiewicz S., Wiosna.
7. Wojtkiewicz S., Zuchy i przyroda.
8. Wielki Atlas Ptaków.
9. Zuchowe Wieści, nr 10/92.

PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL ZWIERZĄT

1. Odwiedziliśmy najbliższy sklep zoologiczny.
2. Byliśmy w Ogrodzie Zoologicznym lub lecznicy dla zwierząt, rozmawialiśmy z pracownikami.
3. Uczestniczyliśmy w zbiórkach poświęconych różnym zwierzętom, dowiedzieliśmy się, jak należy je pielęgnować.
4. Zorganizowaliśmy towarzystwo opieki nad zwierzętami.
5. Dokarmialiśmy zwierzęta zimą.
6. Bawiliśmy się w zuchową lecznicę dla zwierząt.
7. Urządziliśmy sesję naukową poświęconą różnym zwierzętom.
8. Na przerwie w szkole zorganizowaliśmy „Poradnię dla hodowców zwierząt”.
9. Zorganizowaliśmy wystawę zwierząt, na którą zaprosiliśmy rodziców i kolegów.
10. Zorganizowaliśmy patrole sprawdzające warunki życia psów podwórkowych.

Uwagi

Sprawność „przyjaciela zwierząt” wspaniale nadaje się zarówno dla gromad wiejskich, jak i miejskich. Dostarcza bowiem sporo wiadomości z zakresu hodowli i pielęgnowania zwierząt, jednocześnie pozwala na kształtowanie właściwego stosunku do zwierząt. Może być też okazją do kształtowania humanitarnego stosunku do bezpańskich psów i kotów. Ostrzec trzeba jednak zuchy przed niebezpieczeństwem wścieklizny i innych chorób odzwierzęcych.

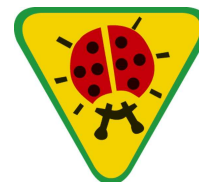
„Przyjaciel zwierząt” wiąże zuchy emocjonalnie z przyrodą, wyrabia takie cechy, jak chęć niesienia pomocy słabszym czy odpowiedzialność za wykonywanie podjętych obowiązków.

W programie sprawności celowo nie wymieniono nazw zwierząt. Drużynowy powinien dostosować sprawność do możliwości gromady (zwierzęta hodowlane w gospodarstwach domowych, hodowane w mieszkaniach, występujące na podwórkach w okolicach bloków i domostw, występujące w lesie, parku i na łące).

W czasie zabaw zuchy mogą wykonać wiele pożytecznych prac związanych z pielęgnacją i hodowlą zwierząt.

Bibliografia

1. Burton J., Zwierzęta domowe.
2. Huszcz M., Nastolatki hodują rośliny i zwierzęta.
3. Mała księga zwierząt.
4. Tajemnice przyrody- ich poznanie dzień po dniu.
5. Taylor B., Ilustrowany atlas zwierząt.
6. Wojtkiewicz S., Nasi ulubieńcy.
7. W świecie zwierząt (seria: Świat wczoraj i dziś).

PRZYRODNICZKA / PRZYRODNIK

1. Odnaleźliśmy ciekawy okaz przyrodniczy, otoczyliśmy go opieką, utworzyliśmy swój rezerwat, którym się stale opiekujemy.
2. Zorganizowaliśmy wyprawę badaczy flory i fauny najbliższej okolicy, w trakcie której, wykorzystując przewodniki, rozpoznawaliśmy różne rośliny i zwierzęta.
3. Uczestniczyliśmy w ekspedycji hydrobiologicznej do pobliskiego stawu, rzeki, jeziora - zbadaliśmy życie w wodzie.
4. Zorganizowaliśmy tydzień ochrony przyrody, w trakcie którego opracowaliśmy biuletyn o stanie wód w naszej okolicy i zachęciliśmy inne gromady do podjęcia wspólnych działań na rzecz ochrony przyrody.
5. Byliśmy w ZOO, ogrodzie botanicznym, muzeum przyrodniczym, parku narodowym lub rezerwacie.
6. Zorganizowaliśmy wyprawę przyrodniczą do jednego z egzotycznych krajów. Poznaliśmy problemy przyrodnicze tego kraju.
7. Założyliśmy zuchowy gabinet osobliwości przyrodniczych.
7. Założyliśmy stację badań przyrodniczych.

Uwagi

Zuch „przyrodnik” to człowiek spostrzegawczy, cierpliwy, wytrwały, ciekawski, chce poznać otaczającą go przyrodę, bada faunę i florę, zjawiska zachodzące w wodzie, powietrzu i na ziemi. Podczas zdobywania sprawności należy rozbudzić w zuchach chęć poznawania przyrody, warunków życia fauny i flory. Przebywanie na łonie natury pozwala na kształtowanie właściwego stosunku do przyrody.

Ważne jest, aby w czasie wypraw zuchy poznały przyrodę nie niszcząc jej.

Zaproponujemy ćwiczenia, które pozwolą dostrzec wiele osobliwości przyrodniczych - niech zuchy wyszukują, obserwują. Obserwacje przyrodnicze prowadzimy jako odkrywanie tajemnic, wymagających skupienia, ciszy i spostrzegawczości. Wiedzę, którą dzieci posiadają z życia i ze szkoły wykorzystujemy na przyrodniczych wyprawach, posługując się lupą, przewodnikiem do rozpoznawania roślin i zwierząt, mikroskopem. Między zbiórkami zuchy mogą wykonywać własne obserwacje, doświadczenia, a na kolejnej zbiórce mogą opowiedzieć o nich. Ważne jest, aby wspólnie z zuchami wykonać jakąś pracę na rzecz środowiska lub objąć dłuższą opieką jakieś miejsce. pozwoli to zbudować u zuchów więź emocjonalną z danym elementem środowiska, a w konsekwencji ukształtować pozytywny stosunek do całej przyrody.

Podczas zdobywania tej sprawności zuchy powinny poznać nazwy pospolitych roślin, nauczyć się je rozpoznawać, poznać rośliny i zwierzęta chronione. Mogą wykonać zielnik. Zdobywanie tej sprawności można zorganizować w ten sposób, że zuchy zajmą się pewnym wycinkiem przyrody, np. wodą (będą poznawać środowisko wodne, badać stan zanieczyszczenia, wykonywać pewne doświadczenia).

Sprawność można zdobywać od wiosny do jesieni. Przeznaczona jest dla zuchów starszych.

Bibliografia

1. Hlebowicz B., Ćwiczenia przyrodnicze zuchów.
2. Sokotowski J., Ptaki ziem polskich.
3. Pakiet programowy ZHP, Woda jest życiem.
4. Moja księga zwierząt.
6. Wojtkiewicz S., Nasze roślinne abecadło.
7. Wojtkiewicz S., Cztery pory roku
8. Zuchowe Wieści, nr 8-9/1993.

WODNIK SZUWAREK

1. Poznaliśmy bajkę o wodniku. Wyruszyliśmy nad rzekę, aby odnaleźć miejsce pobytu Wodnika.
2. Odwiedziliśmy stare budowle wodne w okolicy. Zorganizowaliśmy wyprawę do starego młyna, poznaliśmy zasady jego działania, zbudowaliśmy własne młyny wodne.
3. Odwiedziliśmy muzeum regionalne, gdzie poznaliśmy zwyczaje ludowe związane z wodą oraz dowiedzieliśmy się, jak dawniej wykorzystywano wodę.
4. Wyruszyliśmy nieść pomoc zwierzętom i roślinom wodnym. Oczyszcziliśmy brzeg stawu lub rzeki.
5. Zaopiekowaliśmy się stawem lub rzeką, nad którą urządziliśmy królestwo wodników. Założyliśmy swój rezerwat wodny.
6. Urządziliśmy konkurs psikusów. Jak przystało na Wodników Szuwareków, pomagaliśmy tym, którzy są dla nas dobrzy.
7. Zorganizowaliśmy festyn szuwarekowy. Zaprosiliśmy na niego naszych przyjaciół.

Uwagi

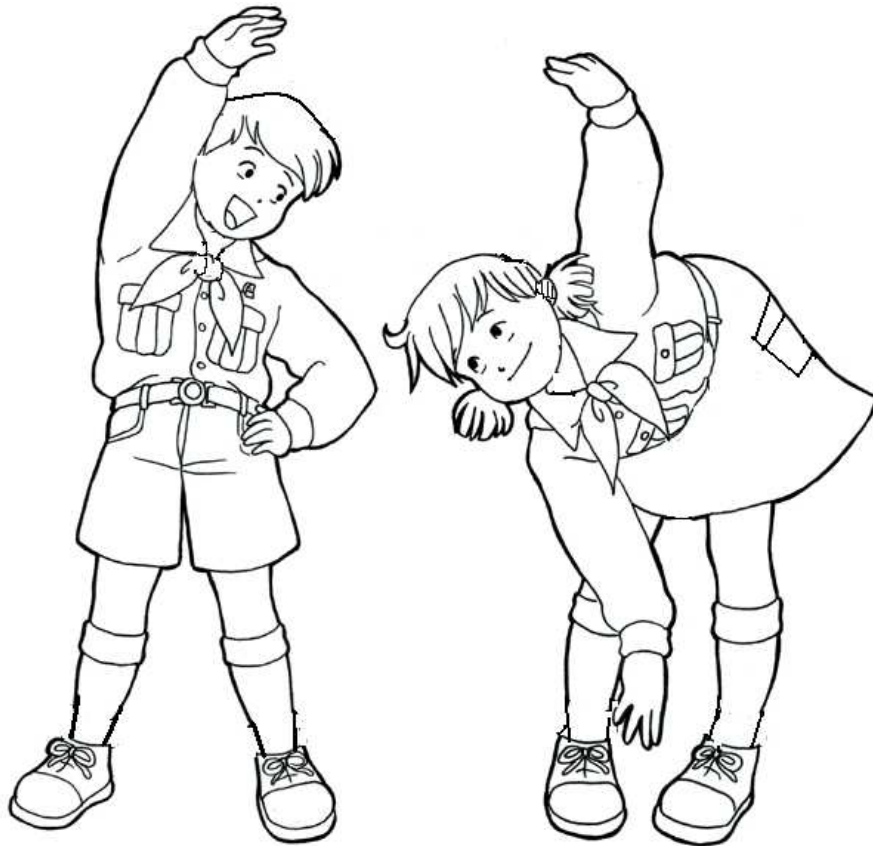
Wodnik Szuwarek to zuch lubiący różne psikusy, ale również chętnie pomagający innym. Jest przyjacielem wody i jej mieszkańców. Dbą o czystość wody i jej okolicy. Zna miejscowe baśnie i legendy związane z wodą.

Sprawność przeznaczona jest dla najmłodszych zuchów. Najlepiej ją zdobywać wiosną i latem. Wykorzystując baśniowe tradycje wodnika, sprawność ma zapoznać zuchy z problematyką wody w najbliższej okolicy. Uczulić na jej oszczędzanie. Należy stworzyć bogatą obrzędowość baśniową, dać zuchom możliwość przebierania się w zielone stroje wodników, zaproponować zabawy, pełne tajemnic i różnych sztuczek związanych z wodą. Warto wykorzystać w trakcie zabaw regionalne baśnie i legendy o wodach, wpleść w nie wodnika jako bohatera tych legend. Wreszcie - warto z zuchami odwiedzić stare miejsca wodne, stare młyny, śluzy i w ich okolicy zorganizować zabawę.

Bibliografia

1. Odkrywam mój świat. Woda,
2. Pakiet programowy ZHP, Woda jest życiem.
3. Parker S., Stawy i wody.
4. Sojda D., Być przyjacielem - mistrzem, czyli edukacja ekologiczna na wesoło.
5. Tyralska-Wojtycza E., Woda
6. Vester F., Woda =życie.

---SPORTOWE---

CZŁOWIEK ZIMY

1. Przebywaliśmy w Krainie Śniegu lub urządziliśmy śnieżną bazę, w której wykonaliśmy ze śniegu potrzebne sprzęty.
2. Zorganizowaliśmy turniej sportów zimowych.
3. Bawiliśmy się w bitwę na śnieżki.
4. Obchodziliśmy dzień szaleństw na lodzie.
5. Zorganizowaliśmy zawody saneczkowe na przygotowanym przez siebie torze.
6. Przygotowaliśmy pokaz bezpiecznych, niekonwencjonalnych sposobów zjeżdżania z górki.
7. Zorganizowaliśmy kulig.
8. W zawodach zabawach na śniegu i lodzie przestrzegamy zasad fair play.
9. Nie boimy się mrozu, znamy różne sposoby zabezpieczenia się przed mrozem i przeziębieniem.
10. Urządziliśmy galerię figur śnieżnych.
11. Wiemy co trzeba zrobić przy odmrożeniu. Potrafimy rozgrzać marznące uszy, nos, policzki i ręce. Zorganizowaliśmy w klasie, na podwórku lub we własnym domu mini kurs pierwszej pomocy.
12. Założyliśmy dziennik obserwacji meteorologicznych, w którym zapisywaliśmy stan pogody.

Uwagi

„Człowiek zimy” to zuch, który wie, jak można w zimie zorganizować zabawy na świeżym powietrzu i jednocześnie zdaje sobie sprawę z zimowych niebezpieczeństw (choroby, odmrożenia, niebezpieczne górki, pękający lód). „Człowiek zimy” to zuch, który potrafi w sposób bezpieczny korzystać z uroków zimy. Sprawność ta poprawia kondycję fizyczną dziecka, daje szansę „wyżycia” się na śniegu, rozwija wyobraźnię, uczy rozsądku. Uczy koleżeńskiej, wyrabia silną wolę, umiejętność przegrania z honorem.

Zbiórki cyklu można ułożyć w ten sposób, aby na kolejnych zuchy poznawały inną dyscyplinę sportów zimowych, pamiętając o tych najdziwniejszych, najstarszych i najnowszych. Wszystkie zbiórki powinny odbywać się na świeżym powietrzu ale tylko wtedy, kiedy temperatura nie przekracza -10°C i nie wieje silny, mroźny wiatr. Planując cykl drużynowy powinien pamiętać o tym, że śnieg w Polsce występuje najczęściej w styczniu i lutym. Układając plan cyklu należy przewidzieć zbiórki w razie niepogody lub chwilowego braku śniegu.

Przy okazji zbiórek można zwrócić uwagę zuchom na zimowe zjawiska przyrodnicze - różnorodność płatków śniegu, malowidła na szybach wykonane przez mróz, różne formy wody itp. Drużynowy musi zwracać uwagę na właściwy ubiór zuchów. Organizując zbiórki na śniegu można zrezygnować umundurowania. Sprawność „Człowiek zimy” można zdobywać na zimowisku.

Bibliografia

1. Borowiecki S., Klimowa M., Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach.
2. Maszczak T., Szatański A., Sport w szczepie, drużynie, zastępie.
3. Rudziński S., Zima. Gry i zabawy zuchowe.
4. Trześniowski R., Gry i zabawy ruchowe.
5. Zuchowe Wieści, nr 12/1984, 1/1992, 11, 12/1993, 1/1994.

OLIMPIJCZYK

1. Odwiedziliśmy klub sportowy, rozmawialiśmy ze sportowcami i trenerem.
2. Zbudowaliśmy wioskę olimpijską.
3. Przygotowaliśmy Narodową Kadre Olimpijską.
4. Braliśmy udział w sportowej olimpiadzie, startowaliśmy w różnych konkurencjach, założyliśmy zuchową księgę rekordów.
5. Przygotowaliśmy program na uroczyste otwarcie Olimpiady.
6. Przeprowadziliśmy w szkole akcję „Sport to zdrowie”.
7. Zorganizowaliśmy dla klasy, podwórka „igrzyska sportowych niecodzienności” lub „turniej zapomnianych gier”.
8. Zapewnialiśmy sportowcom fachową obsługę, leczyliśmy kontuzje.
9. Poznaliśmy różne ćwiczenia i codziennie je wykonujemy.

Uwagi

Sprawność „olimpijczyk” to świetny sposób na zintegrowanie gromady. Wyrabia ona karność, sumienność, kondycję, kształtuje postawę, nawyk ruchu. Mogą ją zdobywać zarówno zuchy młodsze, jak i starsze. Można ją zdobywać podczas kolonii zuchowej. Olimpijskim zbiórkom powinien towarzyszyć ogień olimpijski, zuchowa księga rekordów oraz atmosfera uczciwej, sportowej gry. Warto w tym miejscu wytłumaczyć zuchom zasadę gry fair-play. Na każdej zbiórce poświęćmy trochę czasu na rozgrzewkę i ćwiczenia sportowe. Podczas uroczystego zamknięcia olimpiady i zgłoszeniu znicza olimpijskiego nie zapomnijmy docenić wysiłku każdego zucha poprzez medale, dyplomy i wieńce laurowe.

W czasie olimpijskich zbiórek należy zapoznać zuchy z historią i tradycjami olimpiad, wspominając Igrzyska Olimpijskie starożytnych Greków.

Sprawność można zdobywać w każdej gromadzie o każdej porze roku.

Bibliografia

1. Borowiecki S., Klimowa M., Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach.
2. Cendrowski Z., Poradnik młodzieżowego organizatora sportu.
3. Chadek S., Ćwicz sprawność zmysłów.
4. Księga zabaw. Na podwórku i gdzie indziej.
5. Maszczak T., Szatyński A., Sport w szczepie, drużynie, zastępie.
6. Rudziński S., Gry i zabawy zuchowe.
7. Skrzypek E., 500 zagadek olimpijskich.
8. Zuchowe Wieści, nr 1,7-8/1988, 6/1990, 2/1992

SPORTOWIEC

1. Odwiedziliśmy klub sportowy w naszej miejscowości, rozmawialiśmy ze sportowcami.
2. Byliśmy na meczu wybranej dyscypliny sportowej lub oglądaliśmy transmisję w telewizji.
3. Uczestniczyliśmy w treningach wybranej dyscypliny sportowej, doszliśmy do mistrzostwa w kilku typowych dla naszej dyscypliny ćwiczeniach.
4. Pod okiem naszego trenera rozgrywaliśmy spotkania sparingowe.
5. Urządziliśmy rozgrywki sportowe, na które zaprosiliśmy zaprzyjaźniony dziecięcy klub sportowy, drużynę SKS-u lub innych gości.
6. Zorganizowaliśmy eliminacje i finały mistrzostw osiedla, wsi, miasteczka lub szkoły w wybranej dyscyplinie sportowej.
7. Zorganizowaliśmy wybory super kibica, mistrza fair play, napisaliśmy kodeks kibica.
8. Wykonaliśmy album mistrzów naszej dyscypliny sportowej.
9. Urządziliśmy wystawę proporczyków sportowych lub konkurs na projekt medali.

Uwagi

Sprawność „sportowca” kładzie nacisk na dokładne poznanie i wyćwiczenie się w jednej zespołowej dyscyplinie sportowej: piłka nożna, siatkówka, koszykówka, piłka ręczna, piłka wodna, hokej i inne.

Ważne są tu: uczciwość we współzawodnictwie, uprzejmość oraz współdziałanie w zespole.

Wszystkie zbiórki będą miały charakter treningów sportowych, dlatego najlepiej byłoby gdyby zuchy przychodziły na zbiórki w strojach sportowych. Warto też zadbać o skompletowanie jednakowych strojów, wykonanie emblematów i numerów na koszulkach.

W ramach przygotowań do mistrzostw zuchy mogą przygotować boisko do gry, wykonać proporczyki dla delegacji i medale dla zwycięzców, wymyślić okrzyki wspierające naszych zawodników i sposób pocieszenia tych, którzy przegrali.

Podczas treningów zuchy poznają przepisy dotyczące wybranej gry, a przerwę w treningach można wykorzystać na poznanie historii tej dyscypliny sportowej i mistrzostw.

Sprawność można zdobyć o każdej porze roku, w zależności od tego, gdzie będą się odbywać treningi.

Podczas zdobywania tej sprawności drużynowy lub przyboczny powinien przyjąć rolę trenera.

Bibliografia

1. Borowiecki S., Klimowa M., Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach.
2. Cendrowski Z., Poradnik młodzieżowego organizatora sportu.
3. Chadek S., Ćwicz sprawność zmysłów.
4. Księga zabaw. Na podwórku i gdzie indziej.
5. Maszczak T., Szatyński A., Sport w szczepie, drużynie, zastępie.
6. Rice W., Yaconelli M., 400 gier i zabaw.
7. Rudziński S., Gry i zabawy zuchowe.
8. Skrzypek E., 500 zagadek olimpijskich.
9. Trzeźniowski R., Gry i zabawy ruchowe.

---TURYSTYCZNE---

ŁAZIK

1. Uczestniczyliśmy w różnorodnych wycieczkach. Na trasie naszej wędrówki potrafiliśmy odczytać kilka śladów ptaków i zwierząt, a także znaków topograficznych.
2. Wstąpiliśmy do klubu łazików.
3. Założyliśmy kronikę łazika, do której wpisywaliśmy trasy naszych wędrówek, wklejaliśmy widokówki i zdjęcia, opisywaliśmy najciekawsze przygody.
4. Brałismo udział w grze terenowej. Poruszaliśmy się sprawnie w terenie i pokonywaliśmy przeszkody (rowy, pnie, kładki).
5. Organizowaliśmy złazy i wyprawy zuchów-łazików.
6. Samodzielnie przygotowaliśmy posiłek w terenie.
7. Spotkaliśmy się z przewodnikiem.

Uwagi

Celem sprawności „łazik” jest organizowanie dla zuchów różnorodnych wypraw. Sprawność jest przeznaczona dla tych, którzy lubią przebywać na świeżym powietrzu, kochają przyrodę i chronią jej piękno.

Należy tak zaplanować cykl, aby w czasie jego trwania zuchy mogły uczestniczyć w kilku wycieczkach całoniedniowych lub nawet wypadach 2 - lub 3 - dniowych (dogodną więc porą na zdobywanie sprawności jest późna wiosna, lato i wczesna jesień).

Sprawność „łazika” nauczy zuchy jak należy maszerować, by zachować siły na cały czas wędrówki, nauczy rozpoznawać znaki topograficzne, posługiwania się mapą, przygotowywania ekwipunku na jeden lub więcej dni wycieczki.

Przygotowując się do cyklu pamiętajmy o skompletowaniu apteczki (należy zabierać ją na każdą wycieczkę), zabezpieczeniu odpowiedniej liczby opiekunów (jeden pełnoletni opiekun na 15 zuchów). Należy też przygotować mapy i plany miejscowości, zdobyć informacje na temat sposobu dotarcia do konkretnego miejsca. Pamiętajmy również o skontaktowaniu się z rodzicami i przedstawieniu im celu wycieczek, zgromadzeniu funduszy.

Przy okazji cyklu „łazik” zuchy mogą zdobyć odznakę PTTK „Siedmiomilowe buty” oraz inne odznaki turystyczne (GOT, OTP, regionalne itp.).

Bibliografia

1. Berne I., Zajęcia w terenie.
2. Chudziński T., Na wędrówce pieszej.
3. Hakke C., Nonas N., Wycieczki i zajęcia terenowe.
4. Mańkowski R., Martynkin A., Gry i ćwiczenia terenowe.
5. Sosnowski S., Vademekum młodego turysty.
6. Wojtkiewicz S., Zuchowe wędrowanie.
7. Wojtyczka M., Poradnik Turysty.
8. Zuchowe Więści, nr 10/1989, 1/1990.

PODRÓŻNICZKA / PODRÓŻNIK...

Sprawność „podróżnika” można zdobywać kilka razy zmieniając cel podróży. Może być więc:

- podróżnik po Polsce,
- podróżnik po Europie,
- podróżnik po kontynentach,
- podróżnik do siedmiu cudów świata,
- podróżnik śladami dawnych cywilizacji,
- po stolicach europejskich itd.

Proponujemy, aby drużynowy rozpoczął od „podróżnik po Polsce”, potem (lecz nie od razu) można wybrać się z zuchami w inną podróż, realizując inny cykl. Można też stworzyć sobie nową koncepcję podróżowania (nową fabułę); podróżować w 80 dni dookoła świata, wędrować z Tomkiem Wilmowskim (bohater powieści A. Szklarskiego) itp. Wszystko zależy od pomysłowości i wiedzy drużynowego. Należy jednak pamiętać, żeby nie wykorzystywać pod tą nazwą innych sprawności, (np. „podróżnik po krainie Indian” zamiast „Indianina”). Znaczek sprawności jest za każdym razem taki sam. Zdobycie przez zuchy kolejnego „podróżnika ...” zaznaczana jest wyszcyciem kolejnej kropki pod torbą podróżną.

1. Urządziliśmy biuro podróży.
2. Prowadziliśmy dziennik podróży, w którym zamieszczaliśmy relacje z podróży, uzyskane ciekawostki o odwiedzanych krajach.
3. Podróżowaliśmy różnymi środkami lokomocji.
4. Podczas podróży korzystaliśmy z map, potrafililiśmy na niej wskazać trasę podróży.
5. Pakowaliśmy plecaki, przygotowując się do wypraw w różnych warunkach.
6. Przygotowaliśmy potrawę charakterystyczną dla danego miejsca.
7. Zorganizowaliśmy bal narodów, regionów lub kultur, gdzie główną uwagę skupiliśmy na strojach i zwyczajach, jedliśmy charakterystyczne potrawy, używaliśmy odpowiedniego języka.
8. Urządziliśmy turniej tańca różnych narodów (regionów).
9. Urządziliśmy zuchową odprawę graniczną.
10. Prowadziliśmy kantor wymiany walut.

Uwagi

Sprawność zaspokaja dziecięcą ciekawość świata, daje możliwość poznania innych kultur, innych narodów. Podczas całego cyklu warto nauczyć zuchy kilku słów w języku danego kraju (lub regionu), ułożyć słownik podstawowych wyrazów i zwrotów.

Podróżując po... możemy wykorzystywać różne środki transportu. Na majsterce zuchy mogą zrobić sobie paszporty, stemple, wizy, pieniądze (od kamieni przez handel wymienny do monet i banknotów).

Kolejne zbiórki cyklu można ułożyć w ten sposób, że na każdej zbiórce zuchy będą poznawały nową krainę.

Dodatkowe propozycje

Podróżnik po Polsce

11. Ułożyliśmy słownik gwar.
12. Wykonaliśmy stroje danego regionu.
13. Zorganizowaliśmy konkurs wiedzy o regionach (stroje, gwara, charakterystyczne potrawy, zwyczaje, obrzędy, umiejscowienie na mapie Polski, życie dzisiejsze).

14. Przeżywaliśmy lub inscenizowaliśmy legendy.
15. Zbadaliśmy z czego słynie dany region.
16. Podczas podróży odwiedziliśmy wszystkie „naj” miejsca w Polsce (największe jezioro, najwyższą górę, najniższą depresję, najwyższy budynek,....)

Podróżnik po Europie

11. Zorganizowaliśmy konkurs wiedzy o państwach Europy (stroje, stolice, znajomość flag, waluta).
12. Przedstawiliśmy najstynniejsze baśnie i legendy państw Europy.
13. Uczestniczyliśmy w spotkaniu Unii Europejskiej. Urządziliśmy w szkole wystawę widokówek i zdjęć.

Podróżnik po kontynentach

11. Odwiedziliśmy najbliższy ogród botaniczny lub zoologiczny w celu poznania fauny i flory różnych kontynentów.
12. Założyliśmy Biuro Informacji Kontynentalnej.
13. Zorganizowaliśmy konkurs wiedzy o kontynentach (stroje, państwa danego kontynentu, stolice, flaga, znajomość mapy).
14. Uczestniczyliśmy w sympozjum ONZ lub UNICEF -u.
15. Przedstawiliśmy najstynniejsze baśnie i legendy różnych kontynentów.
16. Urządziliśmy w szkole wystawę widokówek i zdjęć z ciekawych zakątków.

Podróżnik do siedmiu cudów świata

11. Wykonaliśmy przewodnik po siedmiu cudach świata.
12. Wykonaliśmy makietę najciekawszego miejsca.
13. Zorganizowaliśmy wyprawę w poszukiwaniu ósmego cudu świata.

Uwagi

Siedem cudów świata to: mauzoleum w Halikarnasie, wiszące ogrody w Babilonie, wielkie piramidy w Egipcie, latarnia morska w Aleksandrii, kolos rodyjski, świątynia Artemidy, posąg Zeusa.

Podróżując do siedmiu cudów świata należy wyjaśnić zuchom dlaczego te budowle są określane tym mianem.

Podróżnik śladami dawnych cywilizacji

11. Odwiedziliśmy miejsca dawnych cywilizacji.
12. Zbudowaliśmy makietę osady.
13. Przeżywaliśmy lub inscenizowaliśmy przygody ludzi dawnych cywilizacji.
14. Zorganizowaliśmy wyprawę handlową.

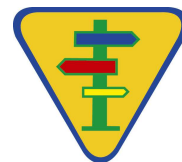
Uwagi

Podczas podróżowania można wykorzystywać zabawę z wehikułem czasu. Wehikuł czasu będzie przenosił zuchy w różne miejsca.

Bibliografia

1. Dzieje ludzkości (seria: Świat wczoraj i dziś).
2. Jak żyli ludzie (seria: Świat wczoraj i dziś).
3. Kern J.L. i inni, Małe polskie ABC. Tysiąc słów i zwrotów w języku...
4. Kolbuszowski J., Dziwne podróże, dziwni podróżnicy.
5. Larousse, Odkrycia młodych, nr 9,10, 11, 13, 18, 19, 25, 26, 27, 30.
6. Leksykon państw świata.
7. Mały leksykon podróżników i odkrywców.
8. Mały przewodnik po Polsce.
9. Siedem cudów świata (seria: Świat wczoraj i dziś).
10. Świat i człowiek (atlas geograficzny).
11. Westwood J., Tajemnice miejsc niezwykłych.

12. Zieliński J., Bezpieczeństwo zdrowia i życia uczestników imprez sportowych, turystycznych i rekreacyjnych.
13. Zuchowe Wieści, nr 6-7/1993.

WSZĘDOBYLSKA / WSZĘDOBYLSKI

1. Zorganizowaliśmy Zuchowe Towarzystwo Miłośników Naszej Miejscowości.
2. Wędrowaliśmy szlakami „nowych domów”, „ważnych instytucji”, „legend”, „słomianych strzech”.
3. Odwiedziliśmy miejsca starych legend, najstarsze domy, zabytki historyczne i nowe obiekty przemysłowe.
4. Prowadziliśmy „Dziennik wypraw”. Wpisywaliśmy do niego wrażenia z wycieczek.
5. Zorganizowaliśmy kurs przewodników.
6. Zorganizowaliśmy biuro informacji o naszej okolicy.
7. Braliśmy udział w konkursie - nasza miejscowość za 20 lub 100 lat, lub nasza miejscowość teraz.
8. Wykonaliśmy pożyteczne prace: pomagaliśmy w zazielenianiu naszej okolicy, załataliśmy dziurę w płocie, naoliwiliśmy skrzypiącą furtkę, podwiązaliśmy złamane drzewa. Zrobiliśmy drogowskaz lub tablice informacyjną na przystanku PKS.
9. Poznaliśmy legendy związane z naszą miejscowością lub układaliśmy własne.
10. Byliśmy z wizytą u burmistrza lub wójta.

Uwagi

Celem sprawności „wszędobylski” jest pokazanie zuchom wszystkiego, co ciekawe w danej miejscowości i okolicy. Zaspokaja ona dziecięcą ciekawość świata, wprowadza w życie środowiska i jego problemy - „otwiera oczy”.

Wartość wychowawcza i poznawcza stwarza rozliczne okazje do wzbogacania wiedzy zuchów. Znakomicie służy kształtowaniu postawy współgospodarzy środowiska, w którym mieszkają. Pomaga wyrabiać umiejętność obserwacji i wnioskowania. Sprawność ta kształtuje takie cechy jak: koleżeństwo, uczynność, zdyscyplinowanie, gościnność, chęć społecznego działania. Może także być pomocną w budzeniu dumy ze swojej miejscowości, okolicy i regionu. Ten cykl to szereg wypraw, wycieczek, zwiadów, organizowanych „po zuchowemu”, a to znaczy, że drużynowy nie prowadzi zuchów za rączkę i nie pokazuje im wszystkiego, ale daje ćwiczenia pomagające samodzielnie obserwować i uzyskiwać potrzebne informacje. Charakter i cel wypraw zuchów zależy od stopnia ich umiejętności. Jeżeli zuchy dopiero rozpoczynają pracę w gromadzie, na wyprawach i wycieczkach będą poznawały ciekawych ludzi i instytucje w najbliższym środowisku. Jeśli zuchy bawiły się już w pocztowców, strażaków, czyli były już na stacji kolejowej, w remizie strażackiej... teraz pójdą tam jeszcze raz, ale uwagę ich zwrócimy na współdziałanie tych wszystkich instytucji i ludzi. Pozwoli to zuchom zrozumieć funkcjonowanie organizmu społecznego. „Wszędobylski” jest sprawnością ściśle związaną z miejscowością, w której działa gromada zuchów i jej problematyką. Wszystkie zatem zbiórki powinny wynikać ze specyfiki tej miejscowości. Gawędy, jakie się będzie zuchom opowiadać, będą związane z jej przeszłością, teraźniejszością, folklorem, a więc powinny to być historie, anegdoty lub legendy o ich mieście czy miejscowości. Zuchy mogą też wykonać szereg użytecznych prac dla swojej miejscowości.

Bibliografia

1. Berne I., Zajęcia w terenie.
2. Hakke C., Nonas N., Wycieczki i zajęcia terenowe.
3. Mańkowski R., Martynkin A., Gry i ćwiczenia terenowe.
4. Sosnowski S., Vademekum młodego turysty.
5. Wojtkiewicz S., Zuchowe wędrowanie.
6. Wojtyczka M., Poradnik Turysty.
7. Zuchowe Wieści, nr 10/1989, 1/1990, 10/1994.

---ZARADNOŚĆ ŻYCIOWA---

DOBRA GOSPODYNI / DOBRY GOSPODARZ

1. Urządziliśmy własne gospodarstwo (izby mieszkalne, pomieszczenia dla zwierząt i magazyny produktów rolnych).
2. Poznaliśmy rodzaje zbóż i roślin uprawnych.. Wiemy, co uprawia się w naszej okolicy i co potem można z tego otrzymać.
3. Poznaliśmy ważne miejsca w naszej miejscowości. Odwiedziliśmy sołtysa, braliśmy udział w spotkaniu Koła Gospodyń Wiejskich, zwiedziliśmy straż pożarną, odwiedziliśmy plebanię, itp.
4. Upiekliliśmy chleb lub kotacz, zakisiliśmy ogórki lub kapustę, przygotowaliśmy potrawę regionalną.
5. Opiekowaliśmy się zwierzętami w naszej zagrodzie.
6. Pomogliśmy w pracach na polu.
7. Zorganizowaliśmy imprezę z wykorzystaniem tradycyjnego zwyczaju ludowego, w zależności od pory roku - dożynki, kolędowanie, jasełka, Zielone Świątki, Andrzejkę, Noc Świętojańską itp.
8. Zorganizowaliśmy Festiwal Folklorystyczny.
9. Uczestniczyliśmy w festynie ludowym zakończonym biesiadą.

Uwagi

Realizacja sprawności jest możliwa o każdej porze roku. Przeznaczona jest dla wszystkich zuchów bez ograniczeń wiekowych. Proponuje się ją zarówno gromadom wiejskim, jak i miejskim.

Sprawność „Dobra Gospodyni/Dobry Gospodarz”, uczy odpowiedzialności, sumienności, gospodarności, pracowitości. Pokazuje zuchom, jak ważną rolę w społeczeństwie odgrywają polskie wsie i rolnicy.

Dzięki tej sprawności zuchy poznają wiejskie obyczaje, folklor. Dobry Gospodarz potrafi zadbać o swoje zwierzęta, zbiera plony, potrafi upiec chleb, wie, jakie prace wykonuje się na wsi w kolejnych porach roku. Dbą również o swój rozwój kulturalny.

Podczas zdobywania tej sprawności zuchy uczestniczą w rajdach, wycieczkach, wykonują wiele pożytecznych prac. Mogą odwiedzić muzea regionalne. Gromady miejskie mogą spróbować nawiązać kontakt z gromadami wiejskimi, dzięki czemu dokładniej poznają specyfikę pracy i życia na wsi.

Należy zachować szczególną ostrożność w pobliżu maszyn rolniczych, silosów, sadzarek itd. oraz podczas opieki nad zwierzętami! (np. dostęp dzieci do zwierząt rozplodowych jest zabroniony).

Bibliografia

1. Kamocki J., Od andrzejek do dożynek.
2. Pakiet programowy ZHP Barwy Przyszłości - Gościniec przyjaźni.
3. Macdonald K., Książka kucharska Ani z Zielonego Wzgórza.
4. Wydawnictwa Państwowej Inspekcji Pracy nt. prac zabronionych dzieciom na wsi.
5. Propozycja programowa ZHP Wakacje na Maksa.

MAJSTERKLEPKA

1. Bawiliśmy się w zuchowe biuro konstrukcyjne.
2. Zorganizowaliśmy zuchowy urząd patentowy.
3. Zwiedziliśmy muzeum techniki.
4. Zorganizowaliśmy wystawę „ZUCHEXPO”.
5. Zorganizowaliśmy aukcję wykonanych na majsterce przedmiotów.
6. Pracowaliśmy w fabryce szalonych konstruktorów.
7. Byliśmy w „krajnie chorych sprzętów”.
8. Zorganizowaliśmy zuchowe pogotowie majsterklepków.
9. Wykonaliśmy pracę mistrzowską i zostaliśmy mianowani mistrzami.
10. Wstąpiliśmy do cechowego bractwa.

Uwagi

Sprawność „majsterklepki” pozwala na wyrobienie pracowitości, dokładności, wytrwałości. Wpływa na rozwój wyobraźni, twórczość. Realizacja sprawności pozwala na kształtowanie oryginalności myślenia i działania. Poprzez zapoznanie się z pracą różnych cechów zuchy wzbogacają swoją wiedzę, przez wykonywanie różnych prac - majsterek wyrabia się ich sprawność manualna.

Na zbiórkach należy przyzwyczajać zuchy do właściwej organizacji pracy, do pracy zgodnej z przepisami BHP. Drużynowy winien zwracać uwagę na właściwe korzystanie z materiałów i narzędzi, na stan miejsca pracy (oświetlenie, porządek).

Zdobywanie sprawności można zorganizować tak, aby na każdej zbiórce zuchy majsterkowały wykorzystując inny materiał (lepienie z gliny, prace z papieru, drewna, szycie, kucharzenie itp.), można również doskonalić się w jednej specjalności przechodząc od czeladnika do mistrza. Zuchy mogą poznawać historię cechów rzemieślniczych.

Sprawność można zdobywać o każdej porze roku, bez względu na wiek zuchów i miejsce pracy gromady. Proponowane prace muszą być dostosowane do możliwości zuchów. Program sprawności nie określa szczegółowo jakie przedmioty mogą wykonać zuchy. W tym zakresie powinna wystarczyć pomysłowość drużynowego i stopień zaawansowania zuchów w majsterkowaniu.

Bibliografia

1. Słodowy A., Lubię majsterkować.
2. Wojtkiewicz S., Co zrobić możesz ze sztucznych tworzyw.
3. Wojtkiewicz S., Czy wiecie jak to się plecie?
4. Wojtkiewicz S., Lepimy i dobrze się bawimy.
5. Wojtkiewicz S., Wytwory z drewna i kory.
6. Wojtkiewicz S., Zuchowe malowanki i rysowanki.
7. Wojtkiewicz S., Zuchowa majsterka do sprawności.
8. Wojtkiewicz S., Zuchowa majsterka czterech pór roku.
9. Wojtkiewicz S., Zuchowe majsterki elektroniczne.
10. Zrób to sam. Vademekum.

NIEWIDZIALNA RĘKA

1. Uczestniczyliśmy w pięciu czynach Niewidzialnej Ręki (pięć palców dłoni).
2. Bawiliśmy się w drużynę Niewidzialnej Ręki lub Brygadę Pożytecznego Działania, Stowarzyszenie Pomóż Samemu Sobie, Pogotowie Ekologiczne, Izbę Kontroli Pomocy Rodzicom.
3. Byliśmy na wielkiej wyprawie rozpoznawczej Niewidzialnej Ręki.
4. Ustaliliśmy Statut Niewidzialnych.
5. Byliśmy u terenowego opiekuna społecznego lub w Towarzystwie Opieki nad Zwierzętami.
6. Pomagaliśmy ludziom potrzebującym pomocy a sprawy trudne dla nas przekazywaliśmy dorosłym.
7. Przygotowaliśmy inscenizację „Bo my robimy cuda”.

Uwagi

Istota sprawności dotyczy pożytecznego działania zarówno zespołowego, jak i indywidualnego. Niektóre prace wykonują zuchy same, inne pod nadzorem starszych czy w gromadzie. Drużynowy powinien nauczyć zuchy znajdować radość w pożytecznym działaniu. Każda praca musi mieć cel.

Trudno tu jest dawać propozycje konkretnych zabaw i działań. O ile przy innych sprawnościach istnieje pewna możliwość wskazania, co konkretnie robić na zbiórkach, to w przypadku „niewidzialnej ręki” drużynowy sam musi wybrać pole działania (szkoła, osiedle, wieś, miasto, dom rodzinny, las, podwórko, pomoc potrzebującym, przedszkole, dom dziecka). Zależy ono od warunków lokalnych, od tego co zuchy zauważą i co zafrapuje ich najbardziej, a co drużynowemu stworzy najlepszą okazję do działań wychowawczych.

Sprawność „niewidzialna ręka” powinna być realizowana w każdej gromadzie. Pora roku nie odgrywa tutaj żadnej roli. Sprawność można zdobywać w cyklu kolejnych zbiórek, ale można także organizować zabawy „niewidzialnych” realizując inny cykl.

Bibliografia

1. Borowiecki S., Klimowa M., Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach.
2. Księga zabaw. NA podwórku i gdzie indziej.
3. Zuchowe Wieści, lato 1995

---ZAWODOWE---

ARCHEOLOG

1. Byliśmy w muzeum archeologicznym lub odwiedziliśmy stanowisko archeologiczne.
2. Spotkaliśmy się z archeologami, rozmawialiśmy z nimi o ich pracy.
3. Wyruszyliśmy na wyprawę w poszukiwaniu zabytków archeologicznych.
4. Zorganizowaliśmy własne wykopaliska archeologiczne.
5. Zlepialiśmy garnki z odnalezionych skorup oraz odtwarzaliśmy biżuterię z obrazków (szpile, wisiory, zausznice).
6. Bawiliśmy się w ludzi z epoki brązu.
7. Poznaliśmy najpiękniejsze zabytki starożytnej cywilizacji.
8. Wykonaliśmy makietę osady w Biskupinie, zespołu piramid itd.
9. Urządziliśmy spotkanie z bogami starożytnych cywilizacji.
10. Urządziliśmy wystawę naszych znalezisk archeologicznych.

Uwagi

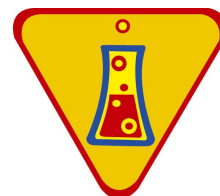
Sprawność „archeolog” zaspokaja dziecięcą ciekawość świata i tego co było kiedyś, jak ludzie dawniej żyli. Podczas zdobywania sprawności zuchy poszerzą swoją wiedzę historyczną, rozwiną spostrzegawczość, cierpliwość, zdolności dedukcyjne.

Wybierając sprawność „archeologa”, ze względu na dużą ilość wiadomości i rozpiętość czasową, drużynowy może wybrać przedział czasowy zabawy (np. kultura łużycka na terenie Polski - Biskupin, stare państwo - Egipt, początki chrześcijaństwa w Rzymie itp.) lub każdą zbiorckę poświęcić innej cywilizacji.

Sprawność „archeolog” może być zdobywane zarówno przez dziewczęta, jak i przez chłopców. Przeznaczona jest dla starszych zuchów. Sprawność wspaniale nadaje się na kolonie zuchową. Można ją realizować tylko o takiej porze roku, która pozwala na zorganizowanie zbiorck na powietrzu, gdyż przynajmniej jedna zbiorcka musi być przeprowadzona w terenie - zuchy będą prowadzi badania archeologiczne - tzw. powierzchniówki (po tej zbiorce należy zamaskować ślady swej działalności, zakopać wszystkie dziury).

Bibliografia

1. Banka K. (red.), Religie wschodu i zachodu.
2. Bernhard M.L., Sztuka grecka.
3. Ceram, Bogowie, groby i uczeni.
4. Dobrowolski W., Sztuka Etrusków.
5. Gawlikowska K., Sztuka Mezopotamii.
6. Gąsowski, Z archeologia za pan brat.
7. Michałowski K., Nie tylko piramidy.
8. Mierzejewski, Sztuka starożytnego Wschodu.
9. Parnicki - Pudętko S., Architektura starożytnego Grecji.
10. Prahistoria ziem polskich.
11. Rutkowski B., Sztuka egejska.
12. Sadurska A., Archeologia starożytnego Rzymu okresu cesarstwa.
13. Sadurska A., Archeologia starożytnego Rzymu okresu republiki.
14. Saggs H.W. F., Wielkość i upadek Babilonu.
15. Tarnowski W., Mumie (seria: Co i jak?)
16. Zuchowe Wieści, nr 5/1988

CHEMICZKA / CHEMIK

1. Odwiedziliśmy pracownię alchemika. Poszukiwaliśmy złota w różnych substancjach.
2. Wykonaliśmy atrament sympatyczny. Wszystkie przeprowadzane przez nas doświadczenia zapisywaliśmy w naszej księdze chemicznej.
3. Spotkaliśmy się z chemikiem, który opowiedział nam o środkach chemicznych stosowanych w gospodarstwie domowym.
4. Urządziliśmy laboratorium chemiczne, w którym badaliśmy różne środki czystości.
5. Wykonaliśmy plakaty reklamujące bezpieczne środki czystości. Zaprezentowaliśmy je rodzicom.
6. Dokonaliśmy przeglądu używanych w domu środków kosmetycznych i czyszczących.
7. Założyliśmy zuchową poradnię usuwania różnych plam.
8. Zorganizowaliśmy wieczór sztuk chemicznych.

Uwagi

Zuch „chemik” jest dokładny, ostrożny i wytrwały. Wie, jakie miejsce w życiu człowieka odgrywa obecnie chemia. Interesuje się praktycznym wykorzystaniem chemii. Potrafi wskazać produkty chemiczne w swoim otoczeniu. Wie, których środków chemicznych używać do prania, sprzątania, mycia i higieny ciała. Zna symbole oznaczające bezpieczne środki czystości.

Warto w trakcie zabaw korzystać z takich środków chemicznych jak sól, ocet, soda oczyszczona, mydło, sok z kiszanej kapusty.

Jest to sprawność przeznaczona dla zuchów starszych. Zdobywa się ją raczej w pomieszczeniu, choć można ją z powodzeniem zdobyć na kolonii, gdzie mamy warunki, aby zuchy poznały różne środki czystości, poznały zdrową żywność i starały się kupować zdrowe produkty.

Przy zdobywaniu tej sprawności warto zwrócić uwagę na toksyczność wielu środków, należy uczulić dzieci na ostrożność w użyciu jakichkolwiek, nawet znanych środków chemicznych.

Bibliografia

1. Jurkowska - Wernerowi M., Wyprawa Kapitana Łamigłowy w krainę chemii.
2. Sękowski S., Moje laboratorium.
3. Sękowski S., Ciekawe doświadczenia.
4. Stoiński J., Chemia czarodziejka.
5. Wajnert W., Przygody z Machefim.
6. Zuchowe Wieści, nr 11/1983, 5/1994.

DETEKTYW

1. Odwiedziliśmy agencję detektywistyczną lub komisariat policji i poznaliśmy zasady pracy detektywa.
2. Spotkaliśmy Sherlocka Holmesa lub innego detektywa, który zdradził nam sekrety skutecznego śledztwa. Ułożyliśmy kodeks etyczny dobrego detektywa.
3. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkoły detektywów, gdzie ćwiczyliśmy metody pracy śledczej, doskonaliliśmy naszą sprawność fizyczną, zorganizowaliśmy salę treningową.
4. Poznaliśmy przedmioty niezbędne w pracy detektywa - lupę, mikroskop. Wykonaliśmy znak agencji detektywów. Mamy własny tajny system porozumiewania się.
5. Bawiliśmy się w Zuchowe Biuro Detektywistyczne, Agencję Nic Nam Się Nie Ukryje, Związek Tajnych Inspektorów lub Brygadę RR.
6. Założyliśmy kartotekę, w której trzymaliśmy akta prowadzonych przez nas spraw z zabezpieczonymi dowodami. Ze statusem „Ścisłe Tajne” trzymaliśmy tam akta, nasze odciski palców, zdjęcie i krótki opis przebiegu służby.
7. Przeprowadziliśmy śledztwo według planu opracowanego przez nasze biuro (zbieraliśmy poszlaki, zdejmowaliśmy odciski palców, tropiliśmy po śladach), Analizowaliśmy zebrane przez nas dowody. Oglądaliśmy pod mikroskopem włosy, nitki itp.

Uwagi

Sprawność „detektyw” ma za zadanie zapoznać zuchy z ciekawą, ale i niebezpieczną pracą detektywa. Jest skierowana do zuchów w każdym wieku, bowiem praca detektywa może zafascynować wszystkich.

Sprawność rozwija zmysły zuchów i ma duży wpływ na rozwój emocjonalny i rozwój fizyczny. Najważniejsze cechy i umiejętności, jakimi muszą wykazać się zuchy to dokładność, spostrzegawczość, odwaga, utrzymywanie tajemnicy. Zuch detektyw potrafi posługiwać się tajnym pismem. Jest cierpliwy i skoncentrowany.

W trakcie zdobywania sprawności „Detektyw” zuchy uczą się tropienia, dyskretnego i cichego zachowania, kojarzenia faktów, spostrzegawczości, zabezpieczania dowodów, ćwiczą umysł, rozwiązują zagadki i łamigłówki.

Zdobywając z zuchami tę sprawność drużynowy musi zadbać o to, by tematyka zabaw nie była związana z faktycznym światem przestępczym i nie dotyczyła spraw drastycznych (np. fikcyjne morderstwa). Można tropić np. Podwórkową Szajkę Niszczycieli Trawników.

Bibliografia

1. Bahdaj A., Kapelusz za 100 tysięcy.
2. Makuszyński K., Szatan z siódmej klasy.
3. Nienacki Z., Pan samochodzik i Templariusze oraz inne książki z tej serii.
4. Owadzki J., Gry, zabawy i quizy.
5. Szmaglewska S., „Czarne stopy”.
6. Twain M., Tomek Sawyer detektywem.

DRUKARZ

1. Byliśmy w drukarni lub zakładzie poligraficznym, gdzie obserwowaliśmy jak powstają książki, gazety, ulotki, afisze. Rozmawialiśmy z pracownikami tych zakładów.
2. Uruchomiliśmy własną drukarnię. Sami robiliśmy papier, czcionki, farbę drukarską.
3. Wydawaliśmy gazetę, afisze, ulotki lub wizytówki.
4. Przenieśliśmy się w przeszłość. Dowiedzieliśmy się jak powstawały książki przed wynalezieniem druku.
5. Bawiliśmy się w przepisywaczy ksiąg, robiliśmy inicjały.
6. Uruchomiliśmy zuchową introligatornię, w której podklejaliśmy zniszczone książki, okładaliśmy je. Wykonaliśmy okładkę do księgi gromady.
7. Prześledziliśmy drogę książki, od autora do czytelnika.
8. Zorganizowaliśmy targi wydawców książek.
9. Zorganizowaliśmy akcję sprzedaży używanych podręczników, tanich książek.
10. Zorganizowaliśmy konkurs na najciekawszy ekslibris.

Uwagi

Sprawność „drukacza” ma na celu zapoznanie dzieci ze sposobem powstawania różnego rodzaju druków - książek, ulotek, plakatów. Uczy systematyczności, dokładności, poszanowania książek. Drużynowy cofa się z dziećmi w przeszłość, by pokazać im, jak powstawały książki kiedyś. Odwiedza też drukarnię, by dzieci zobaczyły, jak to się robi teraz (proponuję wybrać się do nowoczesnej drukarni, gdzie wszystko sterowane jest komputerowo i do mniejszego zakładu poligraficznego, gdzie część prac wykonywana jest ręcznie). Podczas zabawy zuchy poznają drogę książki od autora do czytelnika. Najważniejszą jednak rzeczą jest uruchomienie własnej drukarni, wydanie potrzebnych gromadzie materiałów - wizytówek, ulotek, plakatów czy nawet zuchowej gazetki. Sprawność nadaje się dla zuchów starszych. Można ją zdobywać o każdej porze roku, choć najlepsza jest późna jesień, zima, wczesna wiosna, gdyż wszystkie zbiórki mogą odbywać się w pomieszczeniu.

Bibliografia

1. Jak powstaje książka? (seria: Patrę - podziwiam - poznaję).
2. L'Arousse, Odkrycia młodych, nr 52.
3. Zuchowe Wieści, nr 2/1998.

DZIENNIKARKA / DZIENNIKARZ

1. Byliśmy w rozgłośni radiowej, telewizyjnej czy redakcji gazety. Obserwowaliśmy pracę dziennikarzy, rozmawialiśmy z nimi.
2. Ukończyliśmy szkołę dziennikarzy (radiowych, telewizyjnych lub prasowych).
3. Gromadziliśmy wiadomości chodząc na wywiady, organizując sondy uliczne, opracowując ankiety.
4. Prowadziliśmy szkolną gazetkę lub gazetkę gromady.
5. Przygotowaliśmy audycję do szkolnego radiowęzła.
6. Przygotowaliśmy program telewizyjny.

Uwagi

Przebieg realizacji sprawności „dziennikarz” zależy od tego na jaką „specjalizację” zdecydują się zuchy - czy będą dziennikarzami prasowymi (będą zbierać wiadomości, opracowywać je, zbierać się na kolegiach redakcyjnych, recenzować artykuły, pisać i wydawać własną lub szkolną gazetkę), radiowymi (będą tworzyć audycje muzyczne, będą lektorami czytającymi bajki czy stworzony przez siebie serwis informacyjny, będą prowadzić audycję na żywo, nagrywać je na taśmę), czy też dziennikarzami telewizyjnymi (będą tworzyć programy telewizyjne, dzienniki). Oczywiście cykl ten można realizować w ten sposób, że zuchy po skończeniu szkoły dziennikarskiej, będą kolejno poznawać specyfikę pracy w różnych mediach (każda szóstka może też wybrać swoją specjalizację - ten wariant wspólnie przygotowuje zuchy do pracy w samodzielnych zastępach w drużynie harcerskiej).

Ważne, by zuchy uświadomiły sobie, jak ważna i potrzebna jest praca dziennikarza, jak istotna jest w tym przypadku rzetelność, prawdomówność, dbanie o język wypowiedzi.

Sprawność ta uczy także śmiałości, odwagi, otwartości.

Sprawność nadaje się dla zuchów starszych, które dobrze władają już językiem - potrafią pisać i tworzyć dłuższe wypowiedzi.

Bibliografia

1. Borowiecki S., Klimowa M., Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach.
2. Kafel M., Szulczewski M., Z gazetą na ty.
3. Kozakiewicz M., Halo, młody przyjacielu.
4. Owidzki J., Gry, zabawy i quizy.
5. Płazewski J., Historia filmu dla każdego.

GÓRNIK

1. Odwiedziliśmy kopalnię (soli, węgla, inne), dowiedzieliśmy się od pracujących tam górników o ich pracy.
2. Urządziliśmy „Święto Gwarków”, „Barbórkę”, na których zaprezentowaliśmy dawne obrzędy i zwyczaje górnicze.
3. Zorganizowaliśmy konkurs na temat dawnych i obecnych metod pracy górników, narzędzi jakimi się posługiwali.
4. Ułożyliśmy słownik nazw górniczych lub słownik np. gwary śląskiej, posługiwaliśmy się nim w czasie zbiórek.
5. Uczestniczyliśmy w pracy kopalni, byliśmy przodkowymi, fedrującymi itp., mieliśmy swoje znaczki, narzędzia, odpowiedni strój.
6. Prezentowaliśmy legendy związane z zawodem górnika.
7. Wyruszyliśmy na pomoc zasypanym górnikom.

Uwagi

Sprawność „górnika” stwarza drużynomu duże możliwości kształtowania postawy dokładności, sumienności, uczy poszanowania pracy innych, solidarności zawodowej (górnik nie opuści górnika w potrzebie).

Podczas zabaw zuchy poznają dawne zwyczaje i obrzędy górników (dawniej zwanych gwarkami), uczą się odpowiedzialności za pracę swoją i innych. Bawiąc się w górników zuchy przyjmują obrzędy i mowę górniczą, wykonują czapkę, latarnię, kilof. Wskazane jest wspomnieć im o niebezpieczeństwach grożących pracującym pod ziemią. Sprawność można zdobywać tam, gdzie jest możliwość zwiedzenia kopalni.

Bibliografia

1. Gerlich M. G., Strachy. W kręgu dawnych śląskich wierzeń.
2. Klechdy śląskie.
3. Morcinek G., Łysek z pokładu ldy.
4. Morcinek G., Przedziwne śląskie powiarki.
5. Słownik gwary śląskiej.
6. Zuchowe Wieści, nr 3/1982.

KOLEJARZ

1. Byliśmy na stacji lub dworcu kolejowym, gdzie obserwowaliśmy pracę kolejarzy, rozmawialiśmy z nimi o ich pracy.
2. Bawiliśmy się w dworzec kolejowy. Byliśmy maszynistami, dróżnikami, dyżurnymi ruchu, konduktorami, pracowaliśmy w kasie, informacji i w „Warsie”.
3. Zorganizowaliśmy fabrykę budowy wagonów i lokomotyw.
4. Wyruszyliśmy w wielką podróż koleją.
5. Podróżowaliśmy po Polsce.
6. Uczestniczyliśmy w zajęciach w szkole kolejarzy.
7. Wyruszyliśmy na wyprawę w Orient Ekspresie.
8. Pojechaliśmy na wycieczkę pociągiem.
9. Bawiliśmy się w podróż pierwszym pociągiem.
10. Bawiliśmy się w podróż pociągiem w XXI wieku.
11. Bawiliśmy się modelem kolejki. Zbudowaliśmy do niej makietę.

Uwagi

Przy realizowaniu sprawności „kolejarza” należy zwrócić uwagę zuchów, jak istotną rolę odgrywa nie tylko współdziałanie ludzi w czasie pracy, ale także precyzyjne zgranie najróżniejszych czynności. Należy też zauważyć, że w pracy kolejarza konieczna jest punktualność i obowiązkowość.

Praca w kolejnictwie to nie tylko sprawne obsługiwanie wszystkich urządzeń, umiejętność prowadzenia lokomotywy, sprawne utrzymywanie łączności z innymi stacjami, fachowa konserwacja sprzętu itp. Podróżni oczekują od kolejarza zapewnienia im bezpieczeństwa podróży. Wierzą także, że kolejarz zawsze chętnie udzieli potrzebnych informacji i w razie potrzeby pomoże. Zuchy-kolejarze powinny starać się nie zawieść ludzkich wyobrażeń o uprzejmych i uczynnych kolejarzach.

Podczas zdobywania sprawności „kolejarza” zuchy koniecznie powinny zobaczyć stację lub dworzec kolejowy, poobserwować pracę kolejarzy, porozmawiać z nimi, zajrzeć do pomieszczeń, które zwykle są niedostępne dla pasażerów, posłuchać zapowiedzi o nadjeżdżających pociągach. Warto szczególnie uważnie obejrzeć urządzenia, które mogą się przydać w zuchowych zabawach w kolej.

Zdobywając sprawność „Kolejarza” zuchy powinny zdobyć wiele pożytecznych umiejętności, powinny nauczyć się korzystać z rozkładu jazdy, kupować bilet, zasięgać informacji, oddawać bagaż do przechowalni. Powinny również poznać różne rodzaje pociągów (podmiejski, osobowy, pospieszny, ekspres, Eurocity, Intercity). Może uda się skorzystać z usług metra. Pokażmy zuchom, jak bardzo zmieniła się kolej i jak nadal się rozwija, by bezpiecznie i szybko przewozić ludzi i towary.

Bibliografia

1. Bartosiński J.(oprac.), Technika w kl. I-III.
2. Bayer Z., Stare parowozy.
3. Machalski A., Od młota kamiennego do rakiety kosmicznej.
4. Pentliczek, nr 6, 7 II 1994.
5. Wojtkiewicz S., Co jeździ, co pływa, co lata... dookoła świata.
6. Wood S., Linie kolejowe i pociągi.

KOSMONAUTKA / KOSMONAUTA

1. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkoły kosmonautów i treningu kosmicznym.
2. Zbudowaliśmy raketę, kosmodrom, stację kosmiczną.
3. Podróżowaliśmy rakieta na inną planetę.
4. Obserwowaliśmy niebo.
5. Zorganizowaliśmy wieczór w planetarium lub byliśmy w planetarium.
6. Spotkaliśmy się z mieszkańcami innej planety.
7. Zorganizowaliśmy turniej międzyplanetarny.
8. Obchodziliśmy „święto kosmonauty”.
9. Badaliśmy przestrzeń międzygwiazdową.
10. Szukaliśmy niezidentyfikowanych pojazdów kosmicznych.
11. Zorganizowaliśmy pokazy mody kosmicznej, pokazy modeli, obiektów latających.
12. Badaliśmy inną planetę. Zbieraliśmy próbki ziemi, wykonaliśmy mapę planety, obserwowaliśmy i badaliśmy istniejące na danej planecie formy życia.

Uwagi

Nowe osiągnięcia techniki, nowe odkrycia i - co najważniejsze - nowe, coraz bardziej śmiałe wyprawy w kosmos sprawiają, że to co dotychczas uważaliśmy za wytwór fantazji, staje się realne, osiągalne, więcej - zamienia się w fakt dokonany. Sprawność „kosmonauty” zaspokaja dziecięcą ciekawość, dostarcza wiedzy o otaczającym wszechświecie, wyrabia dyscyplinę, kształci spostrzegawczość, rozwija sprawność fizyczną.

Przy opracowaniu i realizowaniu cyklu sprawnościowego powstaje problem właściwego wyważenia proporcji między fantastycznymi a realistycznymi treściami zabawy (im starsze zuchy tym bardziej zbliżona do realiów musi być zabawa). Jeszcze kilka lat temu drużynowy musiał wymyślać gawędy o niesamowitych przygodach kosmicznych albo przynajmniej szukać do nich pomysłów i tworzywa w literaturze fantastycznonaukowej. Dzisiaj prasa, radio i telewizja, film i książki dostarczają nam nieomal gotowych gawęd o prawdziwych przygodach człowieka w kosmosie. Wyłania się więc nowe zadanie dla drużynowego: zdobyć i uporządkować wiadomości niezbędne dla zaspokojenia poznawczej ciekawości zuchów, a także dla zorganizowania atrakcyjnej zabawy w kosmonautów. Naturalnie, wiadomości te trzeba zgromadzić jeszcze przed przystąpieniem do realizacji cyklu.

Zuch -kosmonauta powinien umieć wskazać na niebie niektóre gwiazdozbiory: wielki wóz, mały wóz. Podczas zdobywania sprawności zuchy często będą majsterkować, wykonają hełmy kosmiczne, kosmodrom, zbudują raketę. Cała majsterka musi być użyteczna, ma służyć zabawie. Sprawność można zdobywać o każdej porze roku.

Bibliografia

1. Arct B., U progu kosmosu.
2. Atlas nieba.
3. Becklade S., Budowa Wszechświata.
4. Elsztein P., W kosmosie.
5. Machalski A., Od młota kamiennego do rakiety kosmicznej.
6. Parker S., Planeta Ziemia.
7. Parker S., Statki powietrzne.
8. Uchman Z., Lecimy na Księżyc.
9. Zonn W., Milewska E., Astronomia.
10. Zonn W., Loty kosmiczne.
11. Zuchowe Wieści, nr 1,9,10/1986, 11/1993.

KRAWCOWA / KRAWIEC

1. Byliśmy z wizytą w pracowni krawieckiej lub szwalni, poznaliśmy pracę krojczych, szyjących, hafciarek itd.
2. Urządziliśmy „kącik z igielką”, wyposażyliśmy go w odpowiednie przybory i materiały, pełniliśmy w nim dyżur (na koloni lub w szkole).
3. Wykonaliśmy własnoręcznie poduszkę na igły lub uszyliśmy ściereczkę do naczyń.
4. Zorganizowaliśmy pokaz mody na którym zaprezentowaliśmy stroje przez nas uszyte lub „udoskonalone”.
5. Uczestniczyliśmy w kursie kroju i szycia, na którym poznaliśmy podstawowe ściegi i materiały.
6. Zorganizowaliśmy konkurs na „mistrza igły”, na którym zaprezentowaliśmy własnoręcznie wykonane prace.
7. Zorganizowaliśmy biuro projektów, wymyślaliśmy stroje na różne okazje.

Uwagi

Sprawność „krawcowa” daje możliwość kształtowania staranności, sumienności, porządku, uczy oszczędności. Podczas zabaw zuchy poznają podstawowe ściegi, uczą się je wykorzystywać przy szyciu własnych prac. Dowiedzą się również, jakimi przyborami należy się posługiwać, jak również zaznajomią się z różnymi rodzajami materiałów. Można pokusić się o pokazanie zuchom techniki patchworku czyli jak z resztek uszyć prawdziwe „cudeńka”.

Sprawność ta nadaje się do realizacji przez wszystkie zuchy, choć większe powodzenie będzie miała w gromadzie żeńskiej. Wspaniale nadaje się do realizowania podczas słotnej jesieni, zimy i wczesnej wiosny.

Bibliografia

1. Suszyńska E., Nastolatki szyją.
2. Surzycka - Mliczewska Z., Nastolatki szydełkują, robią na drutach i ...
3. Werbicka A., Nastolatki haftują.
4. Wojtkiewicz S., Zuchowe igraszki z igłą.
5. Zuchowe Wieści, nr 5/1993.

KUCHCIK

1. Byliśmy z wizytą w szkolnej kuchni lub restauracji.
2. Zbudowaliśmy kuchnię i wyposażyliśmy ją w odpowiedni sprzęt, rozpaliliśmy ogień w palenisku, podtrzymaliśmy go.
3. Zorganizowaliśmy konkurs na temat zastosowania w polskiej kuchni rzadziej spotykanych warzyw i owoców.
4. Urządziliśmy ucztę potraw przygotowanych przez siebie (gotowanych lub smażonych) i zaprosiliśmy na nią rodziców, przyjaciół, inną gromadę itp.
5. Zorganizowaliśmy konkurs na najładniej udekorowany i nakryty stół.
6. Przeszliśmy szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy przy oparzeniach i skaleczeniach.
7. Wydaliśmy książkę kucharską z ulubionymi potrawami.

Uwagi

W trakcie zdobywania sprawności „kuchcika” zuchy zapoznają się ze sprzętem potrzebnym do gotowania czy smażenia, mają możliwość obsługiwania go, dbania oraz przechowywania w odpowiedni sposób. Na pewno chętnie same wykonają przydatne w kuchni stojaki pod garnki, wieszaki na przykrywki, a nawet fartuchy, rękawice czy czapki. Będą mogły poznać wartości odżywcze poszczególnych warzyw i owoców, należy przy tym zwrócić uwagę na sposoby ich przechowywania (mrożenia, peklowania, gotowania, marynowania) w różnych warunkach (w zimie, w lecie, bez lodówki). Warto podczas zdobywania sprawności pokusić się o pokazanie wykorzystania ziół i przypraw do różnego rodzaju potraw. Jest to również okazja do tego, aby zuchy nauczyły się pięknie nakrywać i dekorować stół, co może być przydatne przy różnego rodzaju domowych uroczystościach.

Sprawność ta przeznaczona jest raczej dla zuchów starszych, które potrafią już sprawnie posługiwać się nożem czy innymi przyborami. Wspaniale nadaje się do realizacji na koloni zuchowej. Po dostosowaniu wymagań może być zdobywana indywidualnie przez zuchy.

Bibliografia

1. Disney W., Książka kucharska Kubusia Puchatka.
2. Kuchnia pełna cudów
3. Nastolatki gotują

LEKARKA / LEKARZ

1. Byliśmy z wizytą w ośrodku zdrowia, szpitalu lub aptece.
2. Bawiliśmy się w szkołę lekarską, a po egzaminie końcowym złożyliśmy Przysięgę Hipokratesa.
3. Bawiliśmy się w ośrodek zdrowia, pogotowie ratunkowe, aptekę, przychodnię sportowo - lekarską.
4. Bawiliśmy się w specjalistyczną przychodnię lekarską, gdzie szóstki przyjmowały różne specjalności lekarskie.
5. Prowadziliśmy klinikę dla lalek.
6. Zorganizowaliśmy turniej ratowniczy.
7. Zorganizowaliśmy w klasie, na podwórku lub we własnych domach mały kurs pierwszej pomocy lub akcję propagującą zdrowy styl życia.
8. Urządziliśmy konkurs na zdrową surówkę.
9. Urządziliśmy kącik czystości w klasie lub zuchówce, gdzie zamieściliśmy informacje o tym, jak dbać o zdrowie.

Uwagi

Sprawność „doktor” ma uwrażliwić zuchy na dbałość o własne zdrowie, zwrócić im uwagę na przestrzeganie higieny osobistej, zapoznać z pracą lekarzy oraz nauczyć najprostszych sposobów udzielania pierwszej pomocy.

Dzięki interesującej i wartościowej zabawie w lekarza, zuchy nauczą się bandażowania, odmierzenia kropli, opatrywania ran oraz mierzenia tętna. Ważna będzie także umiejętność wzywania pogotowia ratunkowego. W czasie zdobywania sprawności gromada powinna wzbogacić się o apteczkę, którą zuchy będą zabierać na wszystkie wycieczki. Bawiąc się w „doktora” zuchy wykonają czepki, recepty i pieczątki. Warto pokazać zuchom korzyści z zażywania ziół zamiast leków, uświadomić jak niebezpieczne może być samowolne przyjmowanie leków jak również zażywanie leków w zbyt dużych ilościach lub przeterminowanych.

Jest to sprawność, którą można zdobywać niezależnie od wieku i posiadanej gwiazdki. Zbiórki można realizować zarówno w pomieszczeniu, jak i na powietrzu (wówczas potrzebna jest polana i dobra pogoda).

Na zbiórkach powinny pojawić się również tematy zdrowego trybu życia, właściwego odżywiania. Zuchy powinny nauczyć się dbania o higienę osobistą, dowiedzieć się jak należy właściwie myć zęby.

Warto porozmawiać z zuchami o tym, jak w czasie mycia oszczędzać wodę, czy w każdej wodzie można się myć oraz o tym, czy woda przeźroczysta na pewno jest zdrowa? Warto odwiedzić z zuchami stacje uzdatniania wody i dowiedzieć się tam, jaka wodę otrzymujemy w kranach i do czego można ją używać.

Bibliografia

1. Ciało człowieka (seria: Świat wczoraj i dziś).
2. Dziak A., Pierwsza pomoc.
3. Faliszewska, Cykl zbiórek - doktor Ojboli.
4. Pierwsza pomoc dziecku. ABC. Ilustrowany poradnik dla rodziców i opiekunów.
5. Zuchowe Wieści, nr 4/1986, 10/1988, 3/1992.

LOTNIK

1. Spotkaliśmy się z Ikarem, który opowiedział nam o swoich próbach wzniesienia się ponad ziemię.
2. Prowadziliśmy eksperymenty powietrzne.
3. Budowaliśmy latawce lub modele samolotów, balonów.
4. Urządziliśmy zawody latawców lub balonów.
5. Uczestniczyliśmy w zajęciach szkoły pilotów.
6. Byliśmy na lotnisku, spotkaliśmy się z lotnikiem.
7. Urządziliśmy własny port lotniczy, tworzyliśmy jego załogę.
8. Zorganizowaliśmy manewry lotnicze.
9. Odbiliśmy lot dookoła świata.
10. Zorganizowaliśmy dzień lotnika.

Uwagi

Zostać lotnikiem! - o tym marzy każdy chłopiec. Lotnictwo pociąga swoją niezwykłością, fascynuje przygodami. Sprawność ta pozwala kształtować odwagę, opanowanie, zdyscyplinowanie i umiejętność podporządkowania się, koleżeństwo, poczucie odpowiedzialności. Dostarcza wiedzy na temat historii samolotów i lotnictwa, jak również dostarcza wiedzy z fizyki, odpowiadając na przykład na pytanie „jak to się dzieje, że ciężki samolot unosi się w powietrze?”

Podczas zdobywania sprawności dobrze byłoby umożliwić zuchom zetknięcie się z prawdziwym lotnictwem. Można zwiedzić lotnisko, szkołę szybowcową, modelarnię. Bardzo dobrze byłoby zorganizować spotkanie z lotnikami, którzy opowiedzą o swoich przygodach. Brak takich możliwości nie powinien jednak przesądzać o rezygnowaniu ze zdobywania sprawności. Do realizacji sprawności trzeba się starannie przygotować, uzupełnić wiedzę, sprawdzić swoje możliwości modelarskie.

„Lotnik” to trudna sprawność, dlatego powinny zdobywać ją zuchy nieco starsze. Przeznaczona jest w zasadzie dla chłopców, ale można ją zdobywać w gromadach koedukacyjnych. Oczywiście, wówczas trzeba odpowiednio dobrać propozycję zabaw na zbiórki.

Bibliografia

1. Abżałtowski S., Szybel T., Mała encyklopedia lotnictwa.
2. Arct B., Poczet wielkich lotników.
3. Banaszczyk E., O lotach, pilotach i samolotach.
4. Brodzki Z., Górski S., Lewandowski R., Lotnictwo. Ilustrowana encyklopedia.
5. Glass A., Latawce, balony, szybowce, rakiety.
6. Glass A., Chmielewski R., Jak zostać lotnikiem?
7. Berlinger J., Jak samolot nauczył się latać?
8. Wnętrzycki K., Zuchowe lotnictwo.
9. Zuchowe Więści, nr 2, 3/1989, 3/1994.
10. 1000 słów o lotnictwie.

OGRODNICZKA / OGRODNIK

1. Byliśmy z wizytą w szklarni, zapoznaliśmy się z pracą ludzi opiekujących się rosnącymi tam roślinami.
2. Pracowaliśmy w ogródku przy pielenu, założyliśmy grządkę i systematycznie opiekowaliśmy się nią.
3. Urządziliśmy wystawę roślin doniczkowych wyhodowanych indywidualnie, część roślin przekazaliśmy szkole.
4. Przeprowadziliśmy akcję pt. „Jadaj zdrowo” propagującą korzyści płynące z jedzenia surowych warzyw i owoców.
5. Przyrządziliśmy zestaw surówek.
6. Urządziliśmy w szkole przedstawienie pt. „Święto nowalijek”.
7. Po serii wędrówek wydaliśmy ilustrowany informator roślin uprawianych w naszej okolicy.
8. Przygotowaliśmy proste narzędzia potrzebne podczas pracy w ogródku (tyczki do pomidorów, kotki do sadzenia, tabliczki z nazwami roślin).

Uwagi

Sprawność ta przeznaczona jest do zdobywania głównie wiosną, gdyż wtedy najłatwiej jest obserwować wzrost i rozwój roślin. Przy jej realizacji należy zwrócić uwagę na wiedzę na temat zastosowania odpowiednich nawozów, szkodliwości używania środków ochrony roślin. Warte podkreślenia jest również znaczenie wyboru odpowiedniego miejsca do uprawy warzyw czy owoców (z dala od szosy, od dymiących kominów). Zuchy zdobywając sprawność „ogrodnika” powinny znać przynajmniej 10 roślin ogrodowych, ich znaczenie dla człowieka i gospodarki, umieć posługiwać się prostymi narzędziami ogrodniczymi takimi jak grabie, motyka, łopata (niektóre proste narzędzia mogą sami wykonać na majsterce). W czasie hodowania roślin zuchy nauczą się systematyczności, odpowiedzialności za powierzoną pracę, sumienności (gdy nie podleją rośliny lub nie wyrwą chwastów, rośliny przestaną rosnąć i kwitnąć). Można zuchom zasugerować wybór roślin do hodowli, innych niż te, jakie hoduje się w szkole, np. ziola.

Bibliografia

1. Encyklopedia - Świat dziecka - O środowisku.
2. Huszcz M., Nastolatki hodują rośliny i zwierzęta.
3. Kasza A., Krawczyk K., Truszkowski W., Zielone harcowanie.
4. Kruger U., Mali ogrodnicy.
5. Taylor B., Uprawa roślin. Zabawa i nauka.
6. Wielka księga ogrodów.
7. Wojtkiewicz S., Nasze roślinne abecadło.
8. Zuchowe Wieści, nr 2/1990, 3/1993.

POCZTOWIEC

1. Byliśmy w urzędzie pocztowym.
2. Bawiliśmy się w pocztę.
3. Zorganizowaliśmy tydzień pisania listów.
4. Zorganizowaliśmy konkurs na projekt znaczka pocztowego lub pocztówki.
5. Szukaliśmy zaginionej przesyłki.
6. Zorganizowaliśmy pocztę kurierską.
7. Wędrowaliśmy razem z listem od nadawcy do odbiorcy.
8. Zbudowaliśmy urządzenie do przekazywania wiadomości na odległość.
9. Porozumiewaliśmy się na odległość tak, jak w dawnych czasach.
10. Nawiązaliśmy kontakt listowny z inną gromadą zuchową.
11. Zorganizowaliśmy lub zwiedziliśmy wystawę filatelistyczną lub spotkaliśmy się z osobą zbierającą znaczki.
12. Roznosiliśmy listy podczas „Walentynek”, świąt, Dnia Nauczyciela, na kolonii zuchowej.

Uwagi

Sprawność „pocztowca” ma za zadanie zapoznać zuchy z trudną i odpowiedzialną pracą listonosza. Przy zdobywaniu sprawności należy jednak pamiętać, żeby nie ograniczać się do spraw związanych z działalnością zawodową doręczyciela, należy pokazać pracę całej poczty i wszystkich jej pracowników.

Tematyka związana z pracą poczty zawiera wiele spraw, które mogą nie tylko zainteresować, ale i zafascynować zuchy. Świat znaczków pocztowych, podróże listów, przesyłek, rozmaite sposoby porozumiewania się na odległość - to tematy nie tylko ciekawe, lecz także dostarczające okazji do interesującej, wartościowej zabawy.

Podczas zabawy zuchy powinny nauczyć się prawidłowo adresować listy i pocztówki, korzystać z automatu telefonicznego, kupować znaczków, wysyłać list. Na kolonii zuchowej zuchy - pocztowcy mogą odnosić listy na pocztę, roznosić korespondencję, pełnić dyżur przy kolonijnej skrzynce, prowadzić kolonijną pocztę.

Obowiązkowość, prawdomówność, poszanowanie cudzego mienia i tajemnicy, pracowitość - to najważniejsze wymagania, jakim musi sprostać listonosz. Zuchy zdobywające tę sprawność będą w sobie te cechy kształtować.

Sprawność „pocztowca” może być zdobywana o każdej porze roku, znakomicie nadaje się na deszczowe dni, gdyż zbiórki mogą odbywać się w pomieszczeniu.

Bibliografia

1. Brzechwa J., Depesza.
2. Czapek K., Bajka o dobrym listonoszu.
3. Iljin M., Opowiadania o przedmiotach.
4. Kraszewski J.I., Jak się dawniej pisało.
5. Salwa J., Filatelistyka.
6. Zuchowe Wieści, nr 9/1989, 10/1993, 10/1994.

POLARNIK

1. Zorganizowaliśmy wyprawę na biegun.
2. Urządziliśmy stację naukowo - badawczą, prowadziliśmy obserwacje meteorologiczne, badaliśmy śnieg.
3. Badaliśmy przyrodę ożywioną znajdującą się w okolicach koła podbiegunowego lub byliśmy w ZOO, gdzie obserwowaliśmy zachowanie zwierząt mieszkających w interesującym nas obszarze.
4. Prowadziliśmy badania etnograficzne, obserwacje astronomiczne.
5. Odwiedziliśmy mieszkańców koła podbiegunowego.
6. Zorganizowaliśmy wyprawę ratowniczą.
7. Urządziliśmy turniej sprawności polarników, zawody psich zaprzęgów.
8. Zorganizowaliśmy wyprawę w poszukiwaniu białego niedźwiedzia.
9. Urządziliśmy święto zorzy polarnej.

Uwagi

Zabawa w polarników jest przewidziana dla gromad, w których większość stanowią zuchy starsze, które bawiły się w Eskimosów lub zdobyły sprawność „człowiek zimy” w czasie jednej z poprzednich zim. Teraz zuchy bawią się w badaczy sfer polarnych, prowadzą rozliczne doświadczenia ze śniegiem, badania meteorologiczne, etnograficzne, astronomiczne itp. Zuch polarnik jest wytrwały, odwazny i roztropny, wie, jak się należy ubrać na śnieg i mróz.

Wszystkie zbiórki staramy się prowadzić na świeżym powietrzu, korzystając z dobrodziejstw zimy. Należy zwracać uwagę na właściwe ubranie zuchów - polarników. Sprawność tę można również zdobywać podczas zimowiska.

Bibliografia

1. Centkiewiczowie A., C., Anaruk - chłopiec z Grenlandii.
2. Centkiewiczowie A., C., Odarpi syn Egigwy.
3. Słabczyński W., polscy podróżnicy i odkrywcy.
4. Świat i człowiek - atlas geograficzny.
5. Świat młodych (dodatek dla drużynowych zuchowych), luty 1984.
6. Zuchowe Wieści, nr 2/1993.

POLICJANTKA / POLICJANT

1. Byliśmy w Komisariacie Policji lub na posterunku, rozmawialiśmy z policjantem.
2. Wstąpiliśmy do Akademii Policyjnej, gdzie nauczyliśmy się przepisów ruchu drogowego, stopni, sygnalizowania.
3. Urządziliśmy swój komisariat lub biuro detektywistyczne.
4. Bawiliśmy się w policjantów różnej specjalności (dzielnicowy, drogówka, wydział ścigania przestępstw, jednostki antyterrorystyczne, treserów psów policyjnych itd.).
5. Przyjmowaliśmy zgłoszenia pod numerem telefonu 997.
6. Ścigaliśmy przestępcę.
7. Włączyliśmy się w akcję „bezpieczne osiedle”.
8. Urządziliśmy miniturniej przepisów ruchu drogowego lub dzień kultury na jezdni.
9. Braliśmy udział w terenowej grze policyjnej.
10. Poznaliśmy kilka elementów samoobrony.

Uwagi

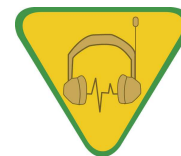
Sprawność „policjanta” ma za zadanie zapoznać zuchy z niebezpieczną pracą policjanta. Tematyka związana z pracą policjanta zawiera wiele spraw, które mogą nie tylko zainteresować, ale i zafascynować zuchy. Drużynowy musi jednak zadbać, aby tematyka zabaw nie była związana ze światem przestępczym.

Najważniejsze wymagania, jakim musi sprostać zuch - policjant, to obowiązkowość, odwaga, wrażliwość na cudzą krzywdę. Zuch - policjant umie dedukować, jest spostrzegawczy, potrafi iść po śladach. Zdobywanie sprawności jest okazją do poznania swojej dzielnicy, wsi, miasta.

Sprawność „Policjanta” można zdobywać o każdej porze roku, wskazana jest większa liczba chłopców w gromadzie. Jest ona pomocna dla zuchów, które już niedługo przejdą do drużyny harcerskiej. Można nauczyć zuchy wykonywania szkicu terenu, elementów sygnalizacji i łączności, wprowadzić elementy musztry i meldowania (dodatkowo warto wprowadzić takie elementy obrzędowości, jak: hasło, odzew, kryptonimy, szyfry).

Bibliografia

1. Borowiecki S., Klimowa M., Gry i zabawy na koloniach i zimowiskach.
2. Księga zabaw. Na podwórku i gdzie indziej.
3. Kodeks rowerzysty i motorowerzysty.
4. Ławicki J., Tokarczyk M., Bezpiecznie - ale jak?

RADIOWIEC

1. Byliśmy w rozgłośni radiowej. Dowiedzieliśmy się jak działa radio i co jest potrzebne do jego funkcjonowania. Spotkaliśmy znanych prezenterów.
2. Wiemy jak wygląda studio nagrań. Wiemy jak wyglądają i do czego służą przedmioty wykorzystywane do pracy w radiu: mikrofony, słuchawki itp.
3. Wykorzystując prosty sprzęt nagraniowy przeprowadziliśmy szereg wywiadów ze znanymi postaciami szkoły, podwórka i okolicy (rodzicami, nauczycielami, wykonawcami ciekawego zawodu).
4. Przygotowaliśmy własną audycję radiową. Dobraliśmy odpowiedni podkład muzyczny. Ćwiczyliśmy różne style mówienia i intonację głosu.
5. Przygotowaliśmy listę przebojów, opartą na aktualnych (podwórkowych, szkolnych) notowaniach.
6. W porozumieniu z dyrekcją szkoły, odtworzyliśmy nasze audycje w szkolnym radiowęźle, lub zorganizowaliśmy audycję „na żywo”.

Uwagi

Sprawność Radiowiec przybliży zuchom pracę reportera i dziennikarza radiowego. Wymaga ona od drużynowego posiadania dużej wiedzy i odpowiedniego sprzętu. Dzięki niej można nawiązać współpracę ze szkołą i środowiskiem lokalnym.

Zuchy realizując wymagania sprawności stają się śmielsze, łatwiej się komunikują, zauważają ważne wydarzenia w swoim otoczeniu. Rozumieją jak istotna jest komunikacja werbalna i intonacja głosu, uczą się ładnego wystawiania i dbałości o czystość mowy ojczystej.

Należy pamiętać, aby wykorzystywać w audycjach nie tylko mowę i muzykę, ale również różnego rodzaju odgłosy (np. zamykanie drzwi, tupot nóg, oklaski, westchnienia, odgłosy natury).

Podczas pracy Radiowca można wykorzystać takie sprawności indywidualne, jak: Bajarz, Recytator, Miłośnik muzyki,

Bibliografia

1. Balasiński C., Kolasiński M., Rittner R., Prawo radiofonii i telewizji w Polsce (w świetle standardów europejskich).
2. Komsta Ł., Krótkofalarstwo i radiokomunikacja
3. Rutkowska-Błachowiak I., Gimnastyka buzi na wesoło. Ćwiczenia narządów artykulacyjnych dla dzieci
4. Tuwim J., Ptasie Radio

ROLNIK

1. Byliśmy w specjalistycznym gospodarstwie rolnym lub w gospodarstwie ekologicznym.
2. Założyliśmy poletko doświadczalne na naszej działce.
3. Zorganizowaliśmy zjazd - jakie rośliny uprawia się na naszej wsi.
4. Zorganizowaliśmy konkurs wiedzy rolniczej, rozpoznawaliśmy rośliny po liściach, nasionach, zapachu, smaku.
5. Urządziliśmy sianokosy, święto pierwszego snopa, święto plonów czy święto pieczonego ziemniaka.
6. Zorganizowaliśmy punkt walki naturalnymi metodami ze szkodnikami i chwastami.
7. Wzięliśmy udział w oczyszczaniu rowów melioracyjnych. Poznaliśmy zasadę działania śluzy. Zorganizowaliśmy przegląd śluz i zastawek.
8. Pomagaliśmy w czasie sianokosów, żniw, wykopków lub w innych pracach polowych.
9. Zorganizowaliśmy wieczór pieśni i tańców ludowych lub wieczór legend i podań dotyczących naszego regionu.
10. Zakładaliśmy ogródki kwiatowe.
11. Wykonaliśmy coś pożytecznego dla wsi (naprawiliśmy płot, usunęliśmy gałęzie i kamienie z pól, zebraliśmy materiały na kompost).

Uwagi

Sprawność „rolnika” pomaga poznać walory życia na wsi. Przeznaczona jest głównie dla gromad wiejskich i gromad z małych miast. Gromady w dużym mieście „tematyką rolną” mogą interesować się raczej poprzez zdobywanie sprawności „ogrodnika”.

Realizacja tej sprawności dostarcza wyjątkowo dużo okazji do współpracy z rodzicami zuchów, a jej „pożyteczność” jest dla rodziców oczywista. Sprawność pomaga w zaspokojeniu ciekawości zuchów w poznawaniu świata oraz stwarza okazję do „popisania się” swoimi wiadomościami i umiejętnościami. Uczy pracowitości, sumienności i gospodarności. Realizacja sprawności może przybierać różne formy. Zuchy mogą zdobywać sprawność w czasie kolejnych zbiórek, podczas kolonii zuchowej zuchy mogą pracować w ogródku przy szkole w której mieszkają. Sprawność można realizować poprzez indywidualną pracę zuchów w czasie letnich wakacji. Przedtem jednak szczegółowo zuchy na 1-2 zbiórkach przygotowują się do takiej działalności, ustalając, jakie prace będą wykonywać poszczególne szóstki, co zuchy powinny zaobserwować, czego się dowiedzieć. Przyboczni mogą kierować pracami zuchów.

Można „rozłożyć” sprawność na szereg zbiórek od wiosny do jesieni. Zbiorki te odbywać się będą np. raz w miesiącu. Równoległe zuchy zdobywać będą inne sprawności.

Zdobywanie sprawności należy w znacznej mierze opierać na zjazdach, wycieczkach i poczynionych w ich trakcie obserwacjach. Pomocna powinna być wiedza wyniesiona przez zuchy z domu rodzinnego. Przy okazji zabawy w rolników zuchy powinny wykonać szereg pożytecznych prac. Dobrze, jeśli gromada podejmie akcje propagowania czegoś pożytecznego dla społeczeństwa - zachęci do uprawy ziół, spożywania dużej ilości warzyw itp.

Bibliografia

1. Huszcz M., Ogródek domowy.
2. Taylor B., Uprawa roślin.
3. Zuchowe Wieści, nr 2/1984.

PRZEDSIĘBIORCA

1. Odwiedziliśmy bank lub przedsiębiorstwo.
2. Założyliśmy ewidencję przychodów i wydatków gromady.
3. Spotkaliśmy się z osobą prowadzącą własne przedsiębiorstwo.
 1. Założyliśmy Zuchowy Bank, w którym funkcjonował dział obsługi klienta indywidualnego, obsługi firm, kasy, kantor wymiany walut. Emitowaliśmy własne pieniądze, z których korzystaliśmy przez cały czas zdobywania sprawności.
 2. Stworzyliśmy Kodeks Etyki Biznesu.
 3. Bawiliśmy się w Zuchowe Przedsiębiorstwo Rozmaitości, gdzie każdy zuch miał swoją rolę (szef marketingu, prezes zarządu, dział produkcji, dystrybucja, sprzedaż itp.).
 4. Przygotowaliśmy kampanię reklamową naszej firmy oraz promocje wybranych produktów.
 6. Zorganizowaliśmy targi - kiermasz (sprzedaż rzeczy wykonanych podczas majsterek, akcesorii mundurowych, ciast upieczonych wspólnie z rodzicami i innych rzeczy) - zarobione pieniądze wykorzystamy podczas zasłużonego urlopu (dofinansowanie do wycieczki gromady).

Uwagi

Sprawność „Przedsiębiorca” przeznaczona jest dla zuchów starszych. Może być zdobywana o każdej porze roku. Znakomicie nadaje się na deszczowe dni, gdyż zbiórki mogą odbywać się w pomieszczeniu.

Dzięki tej sprawności zuchy uczą się gospodarności, oszczędności, samodzielności finansowej i przedsiębiorczości przy jednoczesnym pokreśleniu ofiarności i umiejętności dzielenia się z innymi.

W trakcie trwania cyklu zuchy powinny poznać podstawowe pojęcia ekonomiczne.

Powinny potrafić wypełnić blankiety przelewów i wpłat bankowych, wiedzieć, na czym polega sprzedaż walut obcych. Zuch - Przedsiębiorca wie, jak zaplanować swoje wydatki i jak „sprzedać” swoje umiejętności.

Przy przeprowadzeniu akcji zarobkowej - aukcji „rozmaitości” należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe wykorzystanie przez zuchy uzyskanych funduszy.

Bibliografia

1. Altkorn J., Podstawy Marketingu.
2. Begg D., Fischer S., Dornbusch R., Ekonomia.
3. Bieniok H., Mini-poradnik menedżera i biznesmena.
4. Czekaj J., Dreszer Z., Zarządzanie finansami przedsiębiorstw.
5. Koch R., Słownik zarządzania i finansów.
6. Koch R., Strategia - Przewodnik.
7. Korczak J., Bankructwa Małego Deka.
8. Pakiet programowy ZHP Barwy Przyszłości - Paleta możliwości.
9. Stoner A., Wankel Ch., Kierowanie.

SPRZEDAWCZYNI / SPRZEDAWCA

1. Byliśmy w domu towarowym, hurtowni, sklepie, obserwowaliśmy pracę zatrudnionych tam osób, rozmawialiśmy z nimi.
2. Bawiliśmy się w karawanę wędrownych kupców lub zorganizowaliśmy słowiańskie targi.
3. Urządziliśmy zuchowy dom towarowy.
4. Zorganizowaliśmy wyprawę do hurtowni po towary do naszego sklepu.
5. Bawiliśmy się w sklep, targ, dom towarowy.
6. Zorganizowaliśmy kiermasz książek lub własnych wyrobów połączony z loterią.
7. Uczestniczyliśmy w konkursie na najlepszego sprzedawcę.
8. Urządziliśmy międzynarodowe targi zuchowe.
9. Zorganizowaliśmy konkurs na najładniejszą wystawę sklepową.
10. Prowadziliśmy agencję reklamy.

Uwagi

Sprawność „sprzedawcy” może być zdobywana zarówno przez dziewczęta, jak i chłopców, przez młodsze i starsze zuchy.

W zabawach z chłopcami więcej czasu należy poświęcić przygodom dawnych kupców, sklepom branży technicznej, w zabawach dziewczynek w szerszym stopniu uwzględnić należy problematykę zaopatrywania ludności w towary codziennego użytku.

Młodsze zuchy będą się bawić w sklep, sprzedając umowne towary, płacąc zrobionymi przez siebie pieniędzmi. Starsze zuchy mogą podjąć pracę w sklepiku uczniowskim. W każdej sytuacji należy zadbać, by dzieci zapoznały się z nowoczesną organizacją handlu. Jeżeli gromada działa w małej miejscowości i nie ma okazji do zwiedzania ciekawie i nowocześnie urządzonych stoisk w dużych domach towarowych, byłoby rzeczą bardzo wskazaną, by zuchy zdobyły wiadomości na ten temat z filmów, telewizji lub pojechali na wycieczkę.

Sprawność dostarcza okazji do pożytecznego działania. Zuchy mogą zorganizować kiermasz lub loterię.

Zabawy w „sprzedawców” sprzyja kształtowaniu i ugruntowaniu pożądanego wychowawczo postaw i cech charakteru. Jest bowiem rzeczą naturalną wymaganie od zuchów - sprzedawców dokładności w liczeniu i ważeniu, uczciwości i sprawiedliwości, niezależnie od tego, czy obsługuje się ukochanego kolegę czy koleżankę skarżypytę. Uprzejmość i dobre maniery wymagane są od sprzedawcy niezależnie od wieku. Podczas zabawy zuchy mogą dowiedzieć się jak dawniej ważono, liczone, mierzono.

Sprawność można zdobywać z równym powodzeniem w zimie i w lecie, w ciągu roku szkolnego i na kolonii. Zależnie od pory roku i sytuacji, w jakiej znajduje się gromada, zmieniać się będą towary sprzedawane w czasie zabaw.

Bibliografia

1. Cribb J., Pieniądze.
2. Dobkiewiczowa K., Wędrowni kupcy.
3. Kamiński A., Antek Cwaniak.

STRAŻAK

1. Byliśmy w remizie strażackiej, gdzie oglądaliśmy sprzęt i rozmawialiśmy z komendantem lub strażakami.
2. Wiemy jakie zagrożenie stanowi ogień. Wiemy jak należy się z nim obchodzić.
3. Urządziliśmy własną remizę strażacką i pełniliśmy w niej dyżur.
4. Zorganizowaliśmy ćwiczenia lub manewry strażackie.
5. Bawiliśmy się w szkołę oficerów pożarnictwa. Złożyliśmy egzamin na kolejne stopnie strażackie.
6. Uczestniczyliśmy w szkoleniu przeciwpożarowym.
7. Wykonaliśmy plakaty przeciwpożarowe, rozwiesiliśmy je na naszym osiedlu, w miasteczku.
8. Uczestniczyliśmy w akcji zabezpieczania lasu przed pożarem (zbieranie szkła, śmieci, tworzenie pasów przeciwpożarowych).
9. Uczestniczyliśmy w akcji ewakuacyjnej - alarmie przeciwpożarowym.

Uwagi

Najważniejszymi zadaniami, jakie powinien postawić sobie drużyny, przystępując do zdobywania zuchami sprawności „strażaka”, będą: praca nad kształtowaniem postawy gotowości do spieszenia innym z pomocą i uczenie ostrożności w postępowaniu się ogniem. Zuch - strażak jest ofiarny, zręczny, odważny, opanowany, umie chodzić po drabinie.

Różne są remizy i różne jest ich wyposażenie; inny system organizacji będziemy mogli zatem pokazać zuchom w dużym mieście, inny w małym miasteczku i na wsi. Jednak ludzi pokażemy wszędzie takich samych: ofiarnych, dzielnych, zwinnych i wytrzymałych, bo takimi muszą być strażacy - zarówno ci, którzy dysponują nowoczesnym sprzętem, jak i ci z wiejskiej remizy - niezależnie od tego czy ukończyli szkołę oficerów pożarnictwa, czy tylko kurs, a nazwa „strażak” oznacza ich służbę społeczną. Hełm, sikawka, bosak, drabina, strażacki wóz - to insygnia kojarzące się każdemu z nazwą strażak. Lecz te bardzo ogólne wiadomości nie wystarczą do zorganizowania ciekawej i kształcącej zabawy. Musimy więc rozpocząć od przeprowadzenia kilku zwiadów, które dadzą materiał do zabawy, konkretną wiedzę. Dobrze byłoby nawiązać bliski kontakt z ochotniczą lub zawodową strażą pożarną, kilka zbiórek urządzić w prawdziwej remizie. Należy również ukazać, że strażak nie tylko gasi pożary. Pomaga w sytuacjach awaryjnych, klęskach żywiołowych, wypadkach samochodowych itp. Podczas zabawy w strażaków zuchy powinny poznać sposoby udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń, poznać numer telefonu do straży pożarnej, nauczyć się składania meldunku o pożarze.

Bibliografia

1. Borowski P., Ochrona przeciwpożarowa wsi.
2. Janczarski C., Jak Wojtek został strażakiem.
3. Linder J., Struś W., Przeciwpożarowe urządzenia i instalacje wodne.
4. Ławnicki J., Tokarczyk M., Nie igraj z ogniem.
5. Pali się, (seria: Zastępowemu na ucho).
6. Strzemieczny Z., Młodzież w ochronie przeciwpożarowej. Poradnik dla organizatorów pracy pożarniczej z młodzieżą.
7. Świat Młodych (dodatek dla drużynowych zuchowych), wrzesień 1982.

ŻOŁNIERZ

1. Byliśmy w jednostce wojskowej, rozmawialiśmy z żołnierzami.
2. Gościliśmy żołnierzy na zbiórce.
3. Byliśmy w muzeum wojskowym, miejscach sławnych walk lub na grobach żołnierzy polskich.
4. Bawiliśmy się w wojska lądowe (łącznie, pancerne, zwiadowcze, inne), marynarkę wojenną lub lotnictwo.
5. Przeszliśmy podstawowe szkolenie wojskowe, potrafimy składać mundury, stać tóżko. Znamy elementy musztry, stopnie wojskowe, znaki topograficzne.
6. Po krótkim przeszkoleniu złożyliśmy przysięgę wojskową.
7. Urządziliśmy sobie plac ćwiczeń, na którym systematycznie ćwiczyliśmy.
8. Zorganizowaliśmy ćwiczenia na naszym poligonie.
9. Braliśmy udział w wojskowej grze terenowej.
10. Oglądaliśmy film wojenny np. „Czterej pancerni i pies”.
11. Stoczyliśmy ćwiczebną walkę na poligonie wojskowym (w ramach ćwiczeń lub manewrów) lub bitw pod Studziankami, pod Monte Cassino lub Tobruku.
12. Zorganizowaliśmy Festiwal Piosenki Żołnierskiej.

Uwaga

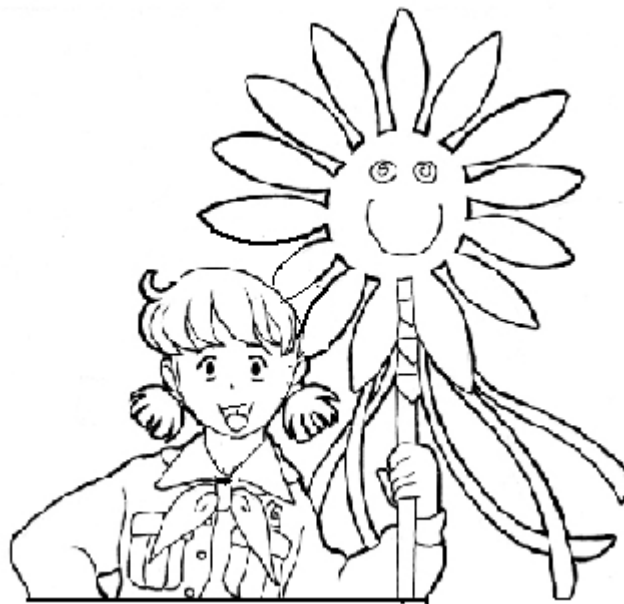
Żołnierz, to ktoś kto przede wszystkim jest odważny, posłuszny i karny, w każdej chwili zdolny do poświęceń. Sprawność ma na celu wykształcenie tych właśnie cech. Sprawność przeznaczona jest dla gromad męskich lub takich w których przeważają chłopcy. Z uwagi na ćwiczenia jakie możemy przeprowadzić podczas cyklu (musztra, meldowanie, przekradanie się) sprawność warto zdobywać z zuchami, które w niedługim czasie przejdą do drużyny harcerskiej. Wówczas specjalista od musztry mógłby być drużynowy lub przyboczny drużyny harcerskiej. Podczas majsterki zuchy mogą wykonać sobie czapki i pagony wojskowe, nawet zbudować czotąg. Na zbiórki zuchy mogą się zwoływać za pomocą tylko sobie znanego szyfru lub tajnego sygnału.

Bibliografia

1. Fakty i historia. II wojna światowa.
2. Forkowicz J., Krwią i blizną.
3. Kobyliński S., Gawędy o broni i mundurze.
4. Księga zabaw. Na podwórku i gdzie indziej.
5. Soroka M., Polskie okręty.
6. Zuchowe Wieści, nr 7/1985, 3/1986, 10/1987.

CZĘŚĆ II

SPRAWNOŚCI ZDOBYWANE INDYWIDUALNIE

---ARTYSTYCZNE---

---MUZYCZNE---

GRAJEK

1. Potrafię odróżnić instrumenty dęte od perkusyjnych i strunowych. Potrafię wymienić, choć jeden instrument z każdej z tych grup.
2. Samodzielnie wykonałem prosty instrument perkusyjny z dostępnych materiałów (garnki, puszki, patyki itd.) i grałem na nim podczas piosenki śpiewanej przez gromadę.
3. Potrafię wystukać na swoim instrumencie proste rytmy. Akompaniowałem do różnych piosenek.
4. W swoim otoczeniu znalazłem kilka przedmiotów, które wydają ciekawe dźwięki.
5. Potrafię rozpoznać ze słuchu dźwięki wydawane przez różne przedmioty np. garnek, kartka papieru, szklanka.
6. Wiem, co to jest pięciolinia, nuta, klucz wiolinowy i pauza. Potrafię odróżnić całą nutę, półnutę, ósemkę. Przygotowałem plakat, na którym wyjaśniłem wszystkie znane mi znaki muzyczne i zaprezentowałem go gromadzie.
7. Przygotowałem koncert niekonwencjonalnych instrumentów (grzebień, piła, pokrywki, puszki z grochem).

Uwagi

Sprawność Grajek jest etapem przygotowującym do sprawności Muzyka. Daje zuchom możliwość, rozwoju muzycznego i estetycznego. Dzięki niej zuch może wyrażać się twórczo. Wprowadza ona zucha w świat muzyki, pokazuje, że można znaleźć ją wszędzie, w przedmiotach codziennego użytku, a nawet w swoim ciele. Uświadamia, że muzyka to nie tylko melodia, ale i poszczególne dźwięki, które można zapisać na pięciolinii. Sprawność odkrywa również tajemnice powstawania dźwięków i budowy instrumentów. Rozwija słuch dziecka.

Rozwój zdolności muzycznych zucha wspomagają również sprawności: „muzyk”, „miłośnik muzyki”, „śpiewak”.

MIŁOŚNICZKA /MIŁOŚNIK MUZYKI

1. Lubię łączyć muzyki. Mam swój ulubiony jej gatunek.
2. Znam tytuły utworów i wykonawców swojej ulubionej muzyki.
3. Byłem na koncercie (w filharmonii, operze) lub wysłuchałem koncertu dla dzieci w szkole, w radiu lub telewizji.
4. Zbieram kasety lub płyty z moimi ulubionymi utworami.
5. Wykonałem album z moimi ulubionymi wykonawcami. Zbieram informacje na ich temat.
6. Potrafię dobrać repertuar do różnych okazji.
7. Zorganizowałem dla gromady spotkanie z muzyką, na którym prezentowałem fragmenty moich ulubionych utworów. Opowiedziałem o nich.

Uwagi

Zuch - „miłośnik muzyki” jest znawcą muzyki - jednego jej rodzaju (pop, rock, muzyka klasyczna, jazz) lub kilku. Samodzielne działanie zucha można wpleść, gdy gromada zdobywa sprawność „muzykologa” lub „aktora”. Jeśli zuch chce zaprezentować muzykę średniowieczną lub renesansową, można ją wykorzystać podczas zdobywania sprawności „rycerz”, „dworak”, a muzykę barokową podczas zabawy w „harcowników króla Jana”. Zucha zdobywającego tę sprawność można zaangażować podczas organizacji balu, festiwalu.

MUZYK

1. Często słucham muzyki. Mam ulubionego twórcę, wykonawcę.
2. Potrafię określić rodzaj muzyki (poważna, ludowa, rozrywkowa)
3. Potrafię rozpoznać instrument po brzmieniu.
4. Byłem na koncercie.
5. Umiem zagrać na instrumencie 2-3 proste melodie.
6. Potrafię zagrać gamę c-dur, a-mol, zapisać ją i nazwać dźwięki.
7. Dbam o własny instrument.
8. Wykonałem koncert dla mojej gromady.
9. Przygotowałem akompaniament na święto gromady, klasy lub szkoły.
10. Brałem udział w muzycznej imprezie szkolnej.

Uwaga

Zuch „muzyk” potrafi zagrać na jakimś instrumencie. Sprawność kształtuje zdolności muzyczne, wyrabia wrażliwość na piękno i estetykę. Należy zróżnicować poziom wymagań między zuchami - uczniami szkoły muzycznej, a zuchami - samoukami. Drużynowy nie powinien mieć trudności z wykorzystaniem umiejętności zucha muzyka - na uroczystych zbiórkach gromady, w przygotowaniu do festiwalu piosenki itp.

ŚPIEWAK

1. Umiem zaśpiewać co najmniej 10 piosenek i płaśów.
2. Nauczyłem kolegów z podwórka lub klasy dwóch nowych piosenek lub płaśów.
3. Założyłem swój śpiewnik, wpisuje lub wklejam tam słowa piosenek.
4. Zorganizowałem lub współorganizowałem festiwal piosenki.
5. Byłem na koncercie lub wystuchałem przynajmniej jednej audycji muzycznej z radia lub telewizji.
6. Potrafię zaśpiewać dźwięki gamy.
7. Zorganizowałem wraz z zuchami ze swojej szóstki „spotkanie z piosenką”.
8. Mam swojego ulubionego wykonawcę, potrafię zaśpiewać jedną z piosenek, którą śpiewa.

Uwagi

Zuch zdobywający ta sprawność rozwija swój talent muzyczny, wyrabia swoją wrażliwość na piękno i estetykę, ćwiczy rytmikę.

Nie powinno być problemów z włączeniem samodzielnych zadań zuchów do pracy gromady - zuch może poprowadzić na zbiórce śpiew lub płaś.

Aby rozwijać dalej zainteresowania zuchów w tej dziedzinie można polecić mu sprawności „Miłośnik muzyki”, a jeśli gra na jakimś instrumencie sprawność „muzyk”.

---PLASTYCZNE/ TECHNICZNE---

DEKORATORKA / DEKORATOR

1. Zbieram różne motywy zdobnicze, wzory, ozdobne litery, ilustracje (np. wycinam z czasopism), plakietki lub nalepki ozdobne.
2. Dekorowałam scenę na przedstawienie, salę na bal lub uroczystość szkolną.
3. Zrobiłam wycinankę lub inną ozdobę.
4. Uczestniczyłam w wykonywaniu wystroju zuchówki, klasy.
5. Przygotowywałam gazetkę ścienną.
6. Zrobiłam ozdobne okładki na książkę lub zeszyt.
7. Ułożyłam przedmioty na wystawie w zuchowym sklepiku lub na organizowanym przez naszą gromadę kiermaszu lub wystawie.
8. Wymyśliłam logo lub ekslibris gromady
9. Ułożyłam kwiaty.
10. Przygotowałam stół do posiłku.
11. Zaprojektowałam i zrobiłam kartkę do kroniki
12. Zaprojektowałam i wykonałam domek dla lalek.

Uwagi

Sprawność „dekoratora” przeznaczona jest dla zuchów, które lubią dekorować miejsca w których są. Robią to ze smakiem, czysto. Potrafią zaplanować urządzenie pokoju, chętnie dekorują pomieszczenia. Zdolności zucha w tej dziedzinie można wykorzystać podczas urządzania zuchówki, klasy i na koloni zuchowej. zuch dekorator chętnie pomoże przy przygotowaniu wystawy prac.

Zuchom, które chcą poszerzyć swoje umiejętności w tej dziedzinie można polecić sprawność „plastyka“, „rzeźbiarza“.

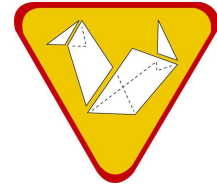
KRONIKARZ

1. Jestem dobrym obserwatorem, prowadzę dziennik (pamiętnik), w którym odnotowuję najważniejsze wydarzenia.
2. Znam dzieje baśniowego kronikarza Koszałka - Opałka.
3. Zanotowałem trzy ważne wydarzenia z życia mojej gromady.
4. Piszę czysto i czytelnie.
5. Opowiedziałem nowemu zuchowi, koledze lub gościowi o kronice naszej gromady.
6. Przez miesiąc systematycznie pomagałem w prowadzeniu kroniki.
7. Wykonałem okładkę ochronną na kronikę, lub pojemnik na nią albo przeprowadziłem renowację kroniki.
8. Zaprezentowałem wykorzystane przez siebie różne techniki pisma i zdobienia.

Uwagi

Sprawność „kronikarza” przeznaczona jest dla zuchów, które lubią zapisywać i ilustrować mijające zdarzenia. Działania zucha - „kronikarza“ łatwo włączyć do działań gromady. Zuch może pełnić funkcję pomocnika kronikarza w gromadzie, na biwaku czy kolonii zuchowej.

Zuch zdobywający sprawność „kronikarza” może podczas zdobywania sprawności „krasnoludka” opowiedzieć gromadzie o dziejach Koszałka - Opałka lub innych (nie baśniowych) kronikarzach i ich pracy.

MISTRZYNI / MISTRZ ORIGAMI

1. Wiem, skąd wywodzi się origami.
2. Umiem korzystać z książek o sztuce origami. Gromadzę ilustrację, opisy nowych figur.
3. Znam podstawy origami (bazy wyjściowe, np. lody).
4. Nauczyłem inne zuchy składać 3 figury.
5. Wymyśliłem własną figurę.
6. Stale poszerzam kolekcję własnoręcznie wykonanych prac.
7. Zorganizowałem wystawę swoich prac.
8. Upiększyłem swój pokój (zuchówkę, wybrane miejsce) własnoręcznie wykonanymi figurami.
9. Podczas teatru wykorzystałem lalki wykonane techniką origami.
10. Zorganizowałem konkurs na najładniejszą i najciekawszą figurę.
11. Wykonałem techniką origami upominek dla kogoś bliskiego.

Uwagi

Sprawność ta uczy zucha cierpliwości, dokładności, wyrabia sprawność manualną, uczy precyzji wykonania, rozwija wyobraźnię i pomysłowość. Można ją wykorzystać podczas zdobywania sprawności „Święty Mikołaj”, „aktor” czy „artysta”.

MISTRZYNI ROBÓTEK RĘCZNYCH

1. Wykonałam robótki z różnego rodzaju materiałów.
2. Zrobiłam dla siebie lub kogoś szalik lub inny włóczkowy upominek.
3. Wykonałam serwetkę według wzoru (wymyślonego przez siebie lub podpatrzonego).
4. Gromadzę wzory i pomysły robótek ręcznych z różnych materiałów.
5. Znam przynajmniej jeden ze sposobów nabierania oczek, robienia łańcuszka, słupków. Potrafię określić i wykonać kilka rodzajów ściągów (francuski, pończoszniczy, ściągaczowy). Umiem rozpoznać rodzaj włóczki.
6. Dobrałam włóczkę i druty lub szydełko do planowanej robótki.
7. Znam prasę, w której ukazują się pomysły robótek ręcznych.
8. Wykonałam coś pożytecznego do zuchówki.

Uwagi

Sprawność uczy zucha cierpliwości, dokładności, wyrabia zmysł estetyki, sprawność manualną. Zuch może wykazać się zdolnościami podczas zdobywania sprawności „Święty Mikołaj”, „krawiec”. Osobą, która pomoże zuchowi zostać mistrzynią robótek ręcznych, może być mama lub babcia.

MIŁOŚNICZKA / MIŁOŚNIK SZTUK PLASTYCZNYCH

1. Interesuję się malarstwem, rzeźbą lub inną dziedziną sztuk plastycznych.
2. Byłem w kilku muzeach, galerii sztuki, zbieram przewodniki po wystawach.
3. Oglądałem albumy o sztuce. Jeden z nich pokazałem kolegom na zbiórce.
4. Opowiedziałem kolegom o moim ulubionym dziele lub twórcy.
5. Zbieram wiadomości o interesujących mnie dziełach.
6. Znalazłem w czasopiśmie dla dzieci artykuł o malarzu, rzeźbiarzu, wystawie itp. Opowiedziałem o nim moim kolegom.
7. Namalowałem reprodukcję mojego ulubionego obrazu lub wykonałem replikę ulubionej rzeźby.

Uwagi

Sprawność przeznaczona jest dla zuchów interesujących się sztuką - plastyką (malarstwem, rzeźbą), posiadających wiedzę „teoretyczną” z tej dziedziny. Zadania najłatwiej wpleść podczas zdobywania przez gromadę takich sprawności jak „zaczarowana paleta”, „archeolog”, „Egipcjanin”. „wszędobylski”, „mój region” itp. Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha w tej dziedzinie, można wskazać mu sprawności plastyczne, np. „dekorator”, „rzeźbiarz”, „plastyk”.

MISTRZYNI / MISTRZ MAKRAMY

1. Wiem, co to jest makrama i do czego można ją wykorzystać.
2. Umiem wiązać przynajmniej trzy węzły i zastosować je do wykonania makramy.
3. Potrafię dobrać odpowiedni sznurek, węłnę, aby wykonać makramę.
4. Umiem korzystać z rysunków o sztuce makramy.
5. Nauczyłem inne zuchy podstawowego węzła makramy.
6. Wymyśliłem własny węzeł przydatny do zastosowania w makramiarstwie.
7. Zorganizowałem wystawę własnych prac.
8. Wykonałem element zdobnictwa do wykorzystania w zuchówce.

Uwagi:

Sprawność Mistrz makramy jest przeznaczona dla zuchów lubiących zajęcia manualne, pozwala rozwijać zdolności praktyczne i poczucie estetyki.

Wykonane przez dzieci prace można wykorzystać do wystroju zuchówki, obrzędowości na kolonii zuchowej itp.

Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha w tej dziedzinie można wskazać mu inne sprawności twórcze: Plastyk, Dekorator, Miłośnik sztuk plastycznych.

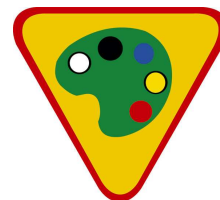

MODELARZ

1. Sklejam modele z papieru, sklejki, tworzywa.
2. Stworzyłem własną kolekcję prac.
3. Znam i stosuję odpowiednie rodzaje klejów.
4. Korzystam z literatury fachowej („Mały Modelarz”)
5. Zorganizowałem wystawę własnych prac i swoich kolegów.
6. Opowiedziałem kolegom o etapach powstawania modelu.
7. Stworzyłem własny model.

Uwagi

Sprawność „modelarza” kształtuje cierpliwość, zdolności manualne i wytrwałość. Zuch zdobywający tę sprawność może uczestniczyć w działaniach kółka modelarskiego, może również sam uczyć się sklejać.

PLASTYCZKA / PLASTYK

1. Wiem co oznaczają słowa: oryginał, reprodukcja, galeria, paleta, krytyk.
2. Wykonałem cztery prace różnymi technikami plastycznymi.
3. Odwiedziłem galerię lub muzeum sztuki.
4. Brałem udział w konkursie „kredą na asfalcie”.
5. Wykonałem 5 kartek do kroniki gromady.
6. Wykonałem plakat dla potrzeb gromady.
7. Wyrzeźbiłem w dowolnym materiale pracę.
8. Z wycinków z czasopism wykonałem mój album sztuki.
9. Zaprojektowałem kostium lub maskę na bal gromady.
10. Zorganizowałem dla swojej szóstki konkurs rysunkowy.
11. Zapoznałem innych z rodzajami technik plastycznych, nauczyłem wybranej techniki.
12. Stosuję różne techniki plastyczne przy upiększaniu swojego pokoju, dbam o estetykę wnętrza.
13. Pomogłem lub wykonałem własnoręcznie scenografię do spektaklu szóstki czy gromady.

Uwagi

Zuch zdobywając sprawność ma możliwość wykazania się swoimi plastycznymi zdolnościami, rozwija swoje poczucie estetyki, zdolności manualnych, uczy się organizacji warsztatu pracy. Poprzez pomoc lub własnoręczne wykonanie prac będzie mógł zadbać o wystrój zuchówki, przyczynić się do ulepszenia szaty graficznej gazetki lub kroniki. Podczas zbiórek drużynowej na pewno chętnie wykorzysta takiego plastyka do zorganizowania konkursów, pokazów technik plastycznych czy podczas zdobywania sprawności „aktora”. Sprawność ta wyzwala drzemiące w dzieciach możliwości tworzenia nawet „z niczego”, według własnej wyobraźni. Na pewno zuchowa galeria będzie czymś czym warto się pochwalić przed innymi szóstkami czy gromadami. Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha w tej dziedzinie, można wskazać mu sprawności plastyczne np. „dekorator”, „rzeźbiarz”, „miłośnik sztuk plastycznych”.

RZEŹBIARKA / RZEŹBIARZ

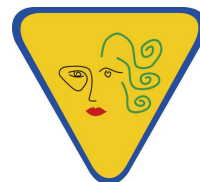
1. Byłem w pracowni rzeźbiarza, kamieniarza, garncarza.
2. Znam rodzaje technik rzeźbiarskich (rzeźba, płaskorzeźba, rytownictwo). Wykonałem kilka prac tymi technikami.
3. Rzeźbiłem w glinie, plastelinie, masie solnej, papierowej, gipsie, kamieniu, drewnie, mydle, korze, śniegu lub piasku.
4. Byłem na wystawie prac rzeźbiarskich.
5. Znam rzeźby, płaskorzeźby znajdujące się w najbliższej okolicy.
6. Brałem udział w konkursie rzeźbiarskim.
7. Robiłem figurki z żółędzi, kasztanów.
8. Urządziłem wystawę swoich prac.
9. Zorganizowałem kurs rzeźbienia w wybranym materiale. Pokazałem, jak bezpiecznie postąpić z narzędziami.

Uwaga

Sprawność „rzeźbiarza” w znacznym stopniu przyczynia się do rozwoju sprawności manualnej zucha, uczy go bezpiecznego stosowania różnych narzędzi i materiałów. Wykształca zmysł estetyczny, poczynając od zachowania czystości na stanowisku pracy a kończąc na nauce właściwych proporcji. Zuch ma możliwość zaznajomienia się z możliwościami stosowania konkretnych materiałów choćby w życiu codziennym.

Zuch może poszerzyć swoje umiejętności w tej dziedzinie zdobywając sprawności plastyczne np. „dekorator”, „miłośnik sztuk plastycznych”, „plastyk”.

---TEATRALNE I FILMOWE---

CHARAKTERYZATORKA / CHARAKTERYZATOR

1. Wiem, kto to jest charakteryzator i czym się zajmuje. Potrafię opowiedzieć, gdzie pracują charakteryzatorzy.
2. Znam zasady charakteryzacji. Wiem jak przyroda barwi i ozdabia świat, zrobiłem naturalne farby (np. burak, cebula), które posłużyły mi do charakteryzacji lalek, kukiełek, itd. w teatrzykach.
3. Umiem wymienić i nazwać przedmioty pomocne w pracy charakteryzatora
4. Potrafię ucharakteryzować zucha do różnych ról np. Chińczyka, giermka, ufoludka, Indianina itp.
5. Wykonałem element charakteryzacji np. brodę, wąsy, krzaczaste brwi, siwe włosy.
6. Podczas przygotowań do teatrzyków na zbiórkach, pamiętam, by zadbać o wygląd każdego z mojej szóstki tak, by odgrywane przez nas role były bardziej wiarygodne.
7. Wiem jak zmyć makijaż z twarzy.

Uwagi

Zuch - Charakteryzator musi umieć posługiwać się przydatnymi w pracy przyborami, takimi jak: pomadki, pudry, cienie, tusze, farbki, peruki. Musi także dbać o skórę i ubranie charakteryzowanych osób.

Sprawność pomaga kształtować takie cechy jak sumienność, staranność, dokładność. Wpływa na rozwój manualny i estetyczny zucha, jest alternatywą dla zuchów skrępowanych i niechętnych do publicznych występów, wzmacnia przy tym poczucie wpływu na całokształt przedsięwzięcia.

Można ją wykorzystywać przy realizacji sprawności zespołowych: aktor, dziennikarz, artysta.

LALKARZ

1. Dbam o swoje lalki i teatrzyk.
2. Wykonałem różnego rodzaju lalki (pacynki, marionetki, lalki do teatru cieni), wiem jak się nimi posługiwać.
3. Razem z kolegami przygotowałem lalki, scenę, stroje, dekoracje do podwórkowego przedstawienia lub przedstawienia w gromadzie.
4. Zorganizowałem przedstawienie dla młodszych kolegów, zuchów, gromady lub rodziców.
5. Z książek, czasopism zbieram projekty lalek..
6. Znam kilka piosenek, wierszy, które można zainscenizować za pomocą lalek.
7. Umiem „podkładać „głos swoim lalkom.
8. Zaprojektowałem lalki do konkretnego przedstawienia.

Uwagi

Sprawność przeznaczona dla zuchów zainteresowanych teatrem i lubiących majsterkować. Rozwija zdolności manualne, fantazję, pobudza do tworzenia. Zuchy mogą zdobywać sprawność podczas zespołowego zdobywania sprawności „aktora”.

MIŁOŚNICZKA /MIŁOŚNIK FILMU

1. Lubię oglądać filmy. Wiem jak powstaje film, kto to jest reżyser, kamerzysta, scenograf.
2. Wykonałem album zawierający zdjęcia ulubionych aktorów.
3. Wykonałem ilustrację przygód filmowych bohaterów.
4. Opowiedziałem o ulubionym filmie, znam nazwiska aktorów w nim występujących.
5. Wiem jakie nagrody przyznaje się twórcom filmowym i w jakich dziedzinach.
6. Właściwie zachowuję się w kinie.
7. Oglądam filmy przeznaczone dla dzieci.
8. Zbieram plakaty z filmów, fotosy aktorów, kasety z muzyką filmową.
9. Zaprojektowałem i wykonałem plakat do mojego ulubionego filmu.
10. Rozpoznaję różne gatunki filmów: przyrodnicze, historyczne, komedie itp.
11. Mam swój ulubiony gatunek filmowy, potrafię wymienić kilka tytułów filmów tego gatunku.

Uwagi

Sprawność te może zdobyć zuch, który lubi oglądać filmy w kinie czy telewizji i interesuje się filmem. Należy zwrócić uwagę zuchom, że długie przebywanie przed telewizorem jest niekorzystne dla a zdrowia.

Warto zachęcać zucha do dokonywania wyborów ciekawych i wartościowych programów, które będzie oglądał. Można wykorzystać to na zbiórkach podczas gawęd lub w Kręgu Rady do polecenia innym zuchom ciekawego programu.

MIM

1. Wiem, kto to jest mim i czym się zajmuje. Widziałem przedstawienie pantomimiczne na żywo lub w telewizji.
2. Wiem jak wygląda mim, jaki strój nosi, dowiedziałem się, dlaczego podczas przedstawień jego twarz pomalowana jest na białą.
3. Wiem jak ważne są gesty i mimika w porozumiewaniu się między ludźmi. Za ich pomocą wyraziłem takie uczucia jak: smutek, złość, radość, zawstydzenie.
4. Umiem przedstawić za pomocą gestów ręki lub całego ciała kilka scenek z codziennego życia.
5. Stale i regularnie ćwiczę moje ciało, by doskonalić się w sztuce mimów. Wymyśliłem krótką gimnastykę buzi i języka oraz palców i dłoni.
6. Wspólnie z kolegami przygotowałem krótki spektakl pantomimiczny.

Uwagi

Sprawność ta uświadamia zuchowi jak ważna jest komunikacja pozawerbalna w kontaktach międzyludzkich oraz jak wiele można przekazać za pomocą samych gestów i mimiki. Dzięki niej łatwiej mu będzie zrozumieć ludzkie zachowania.

Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „aktor”.

RECYTATORKA / RECYTATOR

1. Znam kilka wierszy, potrafię je prawidłowo recytować.
2. Znam nazwiska wierszopisarzy.
3. Słucham recytacji wierszy.
4. Recytowałem na uroczystości w gromadzie, w szkole wiersz, opowiedziałem bajkę.
5. Mam ulubiony wiersz, potrafię go recytować, znam jego autora.
6. Znam podstawowe rodzaje rymów, potrafię je wyróżnić w wierszach.
7. Posiadam tomik poezji ulubionego poety.
8. Zorganizowałem pokaz dobrej recytacji. Pomogłem innym ćwiczyć poprawność wymowy, dykcji, oddechu.
9. Znam warunki dobrej recytacji (oddech w odpowiednim miejscu, modulacja głosu, płynność wymowy, stosowanie przerwy przy znakach interpunkcyjnych).
10. Dbam o swoje gardło.

Uwagi

Podczas zdobywania tej sprawności zuch rozwija swoją wrażliwość na poezję, piękno w niej zawarte, zaspokaja swoją potrzebę pokazania się, uczy się prawidłowego wystawiania. Zuch - recytator powinien znać szkodliwe czynniki wpływające na gardło, umieć się przed nimi chronić. Umiejętności zucha należy wykorzystać przy uroczystościach gromady czy imprezach szkolnych.

---HOBBYSTYCZNE---

ASTRONOM

1. Przeprowadziłem regularne obserwacje nieba.
2. Obserwowałem całkowite lub częściowe zaćmienie księżyca lub dowiedziałem się kiedy będzie najbliższe.
3. Narysowałem lub zrobiłem przestrzenny układ słoneczny.
4. Wskazałem na niebie gwiazdozbiór Wielkiej Niedźwiedzicy i dwa inne.
5. Zapisuję moje obserwacje nieba - wschody i zachody słońca, fazy księżyca, ciekawe gwiazdozbiory, itp.
6. Wyzaczyłem wg gwiazd kierunek północny.
7. Opowiedziałem kolegom o Mikołaju Koperniku lub innym znanym astronomie.
8. Byłem w planetarium lub obserwatorium astronomicznym lub obejrzałem w atlasie mapę nieba.
9. Obejrzałem program o wszechświecie lub przeczytałem książkę o tej tematyce.
10. Przedstawiłem w ciekawej formie jedną z legend o gwiazdach, Księżycu lub Słońcu.

Uwagi

Sprawność „astronoma” przeznaczona jest dla zuchów pasjonatów niebieskich przestworzy, lubiących obserwować niebo, interesujących się wszechświatem.

Sprawność świetnie nadaje się na kolonię, kiedy można dokonywać wspólnych obserwacji, a także wykorzystać wiedzę zucha do poznawania nieba przez inne zuchy.

Zuchy wiedzę i umiejętności mogą zdobywać podczas zabawy w kosmonautę, polarnika i Eskimosa.

Zainteresowania zucha można wykorzystać podczas zdobywania przez zuchy sprawności „Żak - Nawojka” (zuch może opowiedzieć o Koperniku, być „wykładowcą” w katedrze astronomii), „podróżnika”, „łazika” (wskazywanie gwiazdy polarnej przy wyznaczaniu drogi, orientowaniu mapy).

BAJARZ

1. Wiem, jaka jest różnica między bajką a legendą. Opowiedziałem kolegom dwie bajki i jedną legendę.
2. Zrobiłem ilustracje do mojej ulubionej bajki.
3. Przeczytałem kilka baśni Andersena i dowolną książkę jednego z polskich autorów: M. Kownacka, M. Konopnicka, H. Januszewska, J. Brzechwa.
4. Słuchałem bajki z płyty, kasyety magnetofonowej lub radia.
5. Zbieram książki i czasopisma z bajkami i legendami.
6. Brałem udział w konkursie bazarzy lub gawędziarzy.
7. Wykonałem krótką inscenizację bajkową, byłem narratorem w teatryku zachowym.
8. Zrobiłem zakładki do książek z motywami ulubionych bajek.
9. Napisałem swoją bajkę.

Uwagi

Zuch - „bajarz” bardzo chętnie czyta i opowiada bajki.

Zadania zuchów najłatwiej wykorzystać przy takich sprawnościach jak „Pan Kleks”, „fantasta”. Mogą one opowiedzieć bajkę na jednej ze zbiórek. Znajomością legend zuchy mogą się popisać przy wielu sprawnościach np. „wszędobylski”, „mój region”, „Słowianin - Słowianka”, „Krasnoludek”, „Przyjaciel Muminka” itp. Zuchy zdobywające tę sprawność na kolonii mogą wieczorami opowiadać bajki na dobranoc.

Zuchy, które są zainteresowane czytaniem mogą potem zdobywać sprawność „przyjaciela książki”, a zuchy lubiące ilustrować bajki sprawność „plastyka”.

FOTOAMATORKA / FOTOAMATOR

1. Wiem, jak jest zbudowany aparat fotograficzny i znam kilka rodzajów aparatów. Dbam o swój sprzęt fotograficzny.
2. Byłem w pracowni fotograficznej i przyglądałem się procesowi wywoływania zdjęć.
3. Potrafię prawidłowo robić zdjęcia swoim aparatem.
4. Przechowuję zdjęcia, slajdy, negatywy w należyтым porządku.
5. Założyłem i systematycznie prowadzę album rodzinny.
6. Zorganizowałem wystawę prac fotograficznych.
7. Zrobiłem zdjęcie do kroniki gromady.

Uwagi

Zuch - „fotoamator” to zuch, który zrobił już nie jedno zdjęcie. Może pełnić rolę nadwornego fotografa gromady. Zuch ten może opiekować się albumem zdjęciowym rodziny lub gromady (jeśli taki istnieje).

Sprawność zuch może realizować podczas wszelkich wypraw gromady, dokumentując ciekawe wydarzenia ze zbiórek.

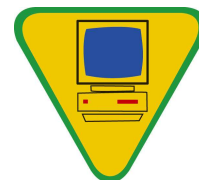
FRYZJERKA / FRYZJER

1. Zawsze jestem starannie uczesany.
2. Byłem u fryzjera i obserwowałem jego pracę
3. Ułożyłem kilka fryzur z długich, średnich i krótkich włosów.
4. Opowiedziałem kolegom, jak właściwie pielęgnować włosy i skórę głowy, jak dobierać szampon.
5. Wykonałem ozdobę do włosów.
6. Potrafię zapleść warkocz, wpiąć spinki.
7. Wykonałem fryzurę balową z różnymi dodatkami.
8. Zakręciłem włosy na dwa różne sposoby.
9. Wymyśliłem i zaprezentowałem nową fryzurę.
10. Opowiedziałem kolegom do czego służą odżywki, żele, pianki i dlaczego jest ważne posiadanie własnego grzebienia.

Uwagi

Sprawność fryzjera jest atrakcyjna szczególnie dla dziewczynek, ale również wśród chłopców mogą znaleźć się mistrzowie grzebienia. Zuchy mogą zdobywać tą sprawność podczas koloni zuchowej, biwaku.

Zuchom bardziej interesującym się sprawom higieny można polecić sprawność „higienisty”. „damy”, „gentelamana”.

INFORMATYK

1. Obsługuję komputer.
2. Znam podstawowe części komputera. Wyjaśniłem kolegom, co oznaczają pojęcia związane z komputerem: pamięć, twardy dysk, dyskietka, stacja dysków.
3. Wiem, co to katalog, plik. Umiem go stworzyć i usunąć.
4. Czytam czasopismo z dziedziny informatyki.
5. Oglądam program telewizyjny dotyczący komputerów.
6. Dbam o swój komputer i dyskietki. Wiem, gdzie i jak przechowywać dyskietki.
7. Potrafię posługiwać się jakimś programem użytkowym, np. sprawdzić obecność wirusów na dysku.
8. Znam system WINDOWS i potrafię w nim pracować.

Uwagi

Sprawność „informatyka” przeznaczona jest dla zuchów posiadających komputer, lubiących zabawę i pracę z komputerem. Jeśli drużynowy nie czuje się specjalista w tej dziedzinie, musi poprosić kogoś o pomoc.

Zainteresowania zucha- informatyka można wykorzystać podczas przygotowywania koloni lub biwaku, przy drukowaniu niezbędnych dla gromady informacji.

INTERNAUTKA / INTERNAUTA

1. Wiem, co to jest Internet i do czego służy.
2. Umiem nawiązać połączenie z Internetem.
3. Potrafię korzystać z przeglądarek internetowych i wyszukać potrzebne mi informacje. Umiem za pomocą Internetu sprawdzić pogodę, rozkład jazdy pociągów, program telewizyjny itd.
4. Mam własny adres e-mail, umiem wysyłać i odbierać pocztę.
5. Potrafię zaplanować sobie czas pracy przy komputerze tak, aby dbać o swoje zdrowie.
6. Wiem jak rozmawiać przez internet, znam komunikatory internetowe (Gadu - Gadu, tlen, skype, IRC itp.) dzięki którym rozmawiam z moimi przyjaciółmi i kolegami.
7. Nie zawieram znajomości przez sieć, wiem, jakie niebezpieczeństwa to za sobą niesie. Odwiedziłem stronę www.dzieckowsieci.pl, pokazałem ją także moim rodzicom i kolegom.

Uwagi

Sprawność jest przeznaczona dla zuchów mających kontakt z komputerem i dostęp do sieci internetowej.

Przy realizacji tej sprawności należy zwrócić szczególną uwagę na bezpieczeństwo dzieci, aby zbyt długo nie przebywały przed komputerem i by nie zawierały niebezpiecznych znajomości, jak również nie korzystały ze stron o treściach nie przeznaczonych dla nich.

KIBIC

1. Interesuję się jakąś dyscypliną sportu, znam jej historię i zasady.
2. Jestem kibicem jakiejś drużyny - znam jej zawodników, kolor, symbole, znak.
3. Zbieram informacje o drużynie, której kibicuję.
4. Byłem na meczu lub zawodach sportowych.
5. Zrelacjonowałem przebieg meczu.
6. Wymyśliłem kilka okrzyków dopingujących dla swojej drużyny.
7. Ułożyłem i przestrzegam kodeksu kibica, zwracając uwagę na sportowe zachowanie wobec drużyny i kibiców drużyny własnej i przeciwnej.
8. Kibicowałem podczas rozgrywek szkolnych, klasowych, podwórkowych.
9. Staram się osiągnąć sprawność fizyczną podobną do zawodników drużyny, której kibicuję.

Uwagi

Zuch - „kibic” to zuch, który oprócz kibicowania własnej drużynie potrafi się zachować w sytuacji, kiedy jego drużyna przegrywa. Przy realizacji tej sprawności należy zwrócić szczególną uwagę na zasadę fair play.

Zucha zdobywającego tę sprawność na pewno zainteresują sportowe sprawności np. „piłkarz”, „łyżwiarz”.

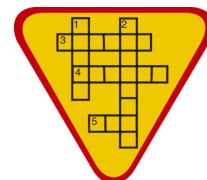
KOLEKCJONERKA / KOLEKCJONER

1. Posiadam kolekcję... . Potrafię o niej opowiedzieć.
2. Znam historię przedmiotu który zbieram.
3. Dbam o moją kolekcją, o porządek wśród moich zbiorów
4. Systematycznie wzbogacam moją kolekcję.
5. Uczestniczyłem w giełdzie hobbistów lub wystawie.
6. Wymieniałem swoje zbiory z innymi hobbystami.
7. Wykonałem opisy do najciekawszych okazów.

Uwagi

Pasją wieku dziecięcego jest zbieractwo. Zuchy mogą zbierać: autografy, etykiety zapalczane, monety, odznaki i znaczki metalowe, plakietki, proporczyki, płyty, zdjęcia, znaczki, widokówki, kartki z notesików, żołnierzyki, puszki, kapsle i jeszcze wiele innych przedmiotów. Warto wykorzystać tą pasję, w rozwoju zainteresowań, pomóc poszerzyć wiedzę zucha o zbieranym przez niego przedmiocie.

Pasje się zmieniają, zuchy mnogą więc kilkakrotnie zdobyć tą sprawność - raz np. jako zbieracza guzików, innym razem jako zbieracza proporczyków (zdobycie kolejnej sprawności zaznaczamy wyszyciem kropki na znaczku sprawności). Należy jednak zwrócić uwagę aby zuchy nie kończyły zbierania po zdobyciu sprawności.

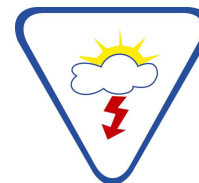
ŁAMIGŁOWA

1. Lubię rozwiązywać krzyżówki i łamigłówki. Rozwiązałem różne rodzaje łamigłówek: krzyżówki, rebusy, szarady...
2. Znam tytuły czasopism, które często zamieszczają łamigłówki, zbieram jedno z nich.
3. Potrafię odnaleźć w słowniku lub encyklopedii słowa potrzebne do rozwiązania łamigłówki.
4. Ułożyłem kilka łamigłówek.
5. Wysyłałem rozwiązania łamigłówek do redakcji czasopism dziecięcych.
6. Przedstawiłem propozycje swoich zagadek zuchom w gromadzie.
7. Zorganizowałem wieczór zagadek.
8. Zrobiłem notatnik, w którym zapisuję zagadki.
9. Przygotowałem zestaw łamigłówek do zuchowej gazetki.

Uwagi

Sprawność przeznaczona jest dla zuchów lubiących rozwiązywać różnego rodzaju łamigłówki, również dla tych zuchów, które potrafią je tworzyć.

Zuchy zdobywające te sprawność mogą przygotować na zbiórkę zagadki na dany temat, opracować prostą krzyżówkę. Podczas koloni zuchowej mogą przygotowywać łamigłówki do zuchowej gazetki.

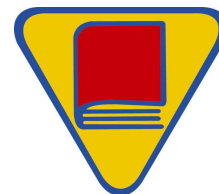
METEOROLOG

1. Potrafię wytłumaczyć powstawanie niektórych opadów i zjawisk atmosferycznych: deszcz, burza, grad, śnieg, mgła, tęcza.
2. Potrafię określić kierunek wiatru. Umiem odczytać wskazania termometru.
3. Słucham komunikatów meteorologicznych z radia lub oglądam prognozę pogody w telewizji. Rozumiem słowa używane przez prezenterów - niż, wyż, front.
4. Zrobiłem wiatromierz, wodomierz.
5. Przeprowadziłem obserwacje meteorologiczne i zapisywałem wyniki w kalendarzu pogody.
6. Znam przysłowia o pogodzie. Nauczyłem kolegów kilku przysłów o pogodzie.
7. Umiem przewidzieć pogodę na podstawie obserwacji zjawisk przyrody.
8. Przeprowadziłem w gromadzie kilka zabaw i gier na tematy meteorologiczne i związane z pogodą.

Uwagi

Sprawność „meteorolog” przeznaczona jest dla zuchów zainteresowanych meteorologią i zjawiskami przyrodniczymi. Wiedzę zucha zdobywającego tę sprawność można wykorzystać w trakcie zdobywania sprawności zespołowych „łazik”, „przyrodnik”, „ogrodnik”, a nawet sprawności zimowych, takich jak „polarnik”, „człowiek zimy”. Zuch może wtedy opowiedzieć o pogodzie, wyjaśnić powstawanie niektórych zjawisk meteorologicznych, np. mgły, rosy, deszczu, śniegu.

Sprawność jest szczególnie atrakcyjna podczas koloni zuchowej, kiedy to zuchy zainteresowane są stanem pogody na następny dzień. Aby dalej rozwijać zainteresowania przyrodnicze zucha, można zaproponować mu zdobywanie sprawności „astronom” (wpływ kosmosu na klimat Ziemi, zmiany pór roku itp.) „ptasi opiekun” czy „zielarz”.

PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL KSIĄŻEK

1. Lubię czytać książki, potrafię wymienić autorów moich ulubionych książek.
2. Mam swoją biblioteczkę domową, dbam o nią i staram się ją powiększać.
3. Znam nazwiska kilku najstynniejszych pisarzy dla dzieci.
4. Wiem, co to jest katalog książek i zrobiłem katalog dla swojej biblioteczki domowej.
5. Pomagałem pani w szkolnej bibliotece lub prowadziłem bibliotekę na koloniach wczasowych.
6. Naprawiałem drobne uszkodzenia książek, wykonałem zakładkę do książek.
7. Obłożyłem sam swoje szkolne książki i zeszyty, sam wykonałem okładki.
8. Prowadzę dzienniczek lektur, stale uzupełniam go nowymi pozycjami.
9. Brałem udział w konkursie czytelniczym lub w popisach pięknego czytania.
10. Mam swojego ulubionego bohatera książkowego, opowiedziałem o nim moim kolegom. Zachęciłem do przeczytania jego przygód.
11. Obejrzałem film na motywach znanej mi książki, wskazałem różnice, wady i zalety adaptacji filmowej.

Uwagi

Zdobywając sprawność „przyjaciela książek” zuch poszerza wiedzę o świecie, rozwija swoją wyobraźnię, rozwija mowę i doskonali technikę czytania. Uczy się operowania słowem, lepszego wystawiania się, budowania zdań. „Przyjaciel książki” chętnie pomaga w bibliotece, dlatego ważne jest aby drużynowy nawiązał kontakt z bibliotekarką szkolną lub wychowawczynią zucha (często w klasie istnieje klasowa biblioteczka). Zuch zdobywający tę sprawność może prezentować pozytywnych bohaterów w gawędzie, teatrze wokalnym, konkursach na najlepszego bohatera.

--- KULTUROWE, PATRIOTYCZNE,
SPOŁECZNE I RELIGIJNE ---

DOBRA OPIEKUNKA / DOBRY OPIEKUN

1. Opowiedziałem bajkę młodszym dzieciom.
2. Opiekowałem się młodszymi dziećmi.
3. Gromadzę gry, ćwiczenia, zabawy, pląsy, które zaproponowałem dzieciom.
4. Nauczyłem pląsu moje młodsze rodzeństwo lub dzieci, którymi się opiekuję
5. Zorganizowałem na podwórku zabawę dla młodszych dzieci.
6. Naprawiłem zabawki.
7. Wykonałem zabawkę (puzzle, kukietkę).
8. Udzieliłem pierwszej pomocy przy skaleczeniu.
9. Potrafię umyć, ubrać i uczesać dziecko.
10. Opiekowałem się chorym, kimś starszym.

Uwagi

Zuch - „dobry opiekun” systematycznie opiekuje się młodszym rodzeństwem lub inną osobą potrzebująca opieki. Drużynowy powinien dostosować program sprawności tak, aby wykonywane przez zuchy zadania były czymś więcej niż codziennym obowiązkiem nałożonym przez rodziców.

KOLEĐNIK

1. Znam pięć kolęd, umiem je zaśpiewać.
2. Wiem, co symbolizują kolędy.
3. Brałem udział w jasełkach.
4. Potrafię powiedzieć, jakie postacie są prezentowane przez kolędników i dlaczego. Sam lub z pomocą rodzica przygotowałem sobie strój kolędnika.
5. Zaprezentowałem mój strój i kolędę na zbiórce wigilijnej.
6. W okresie świątecznym wraz z kolegami chodziłem i kolędowałem niosąc radość ludziom w mojej okolicy.
7. Wiem jak dawniej wyglądało kolędowanie na terenach, na których teraz mieszkam. Dowiedziałem się, jakie panowały wtedy obrzędy i zwyczaje świąteczne.
8. Nauczyłem inne zuchy przynajmniej jednej kolędy.
9. Mam swój śpiewnik lub nagrania z kolędami.

Uwagi

Pomimo tego, że to sprawność indywidualna, zuchy mogą zdobywać ją w grupach np. szóstkach tak, by łatwiej im było przygotować przedstawienie. Wymaga ona większego zaangażowania drużynowego w pomoc zuchom przy jej realizacji.

Sprawność - Kolędnik pomaga poznać zwyczaje i obrzędy staropolskie, a także wpływa na rozwój duchowy dzieci. Należy zwrócić dużą uwagę na zachowanie bezpieczeństwa podczas „kolędowania” zuchów, proponujemy realizację sprawności wśród rodzin zuchów, pobliskich przyjaciół gromady, ew. napotkanych, zainteresowanych przechodniów.

Zadania wykonane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „Święty Mikołaj”, „Mój region”, „Etnograf”, „Majsterklepka” (oczywiście jedynie, gdy ich zdobywanie przypada na okres bożonarodzeniowy).

OBYWATELKA / OBYWATEL UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wiem, co to jest Unia Europejska i po co powstała.
2. Znam Hymn Unii Europejskiej.
3. Wiem, ile państw należy do Unii Europejskiej. Umiem wymienić 10 z nich.
4. Wykonałem flagę Unii Europejskiej. Wytłumaczyłem kolegom, co oznaczają gwiazdki na fladze UE.
5. Znam walutę, którą posługuje się większość zjednoczonych w UE państw i potrafię ją odróżnić od innych.
6. Wiem, gdzie znajduje się siedziba władz UE.
7. Znam datę przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Uwagi

Sprawność ma uzmysłwić zuchowi, czym jest Unia Europejska, jakie są jej cele, dlaczego Polska została jej członkiem.

Zadania wykonane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności Europejczyk

PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL INNYCH

1. Opiekowałem się osobą niepełnosprawna lub starszą.
2. Systematycznie odwiedzam osobą niepełnosprawna lub starszą.
3. Pomagałem odrabiać lekcje mojemu niepełnosprawnemu koledze.
4. Opowiedziałem o tym co się dzieje w szkole, w gromadzie mojemu niepełnosprawnemu koledze.
5. Nauczyłem niepełnosprawnego kolegę piosenki, pląsu, gry dostosowanej do jego możliwości.
6. Wspólnie z niepełnosprawnym kolega zorganizowałem coś dla innych dzieci (turniej, zabawy itp.).
7. Zrobiłem coś miłego dla osoby niepełnosprawnej lub starszej
8. Opowiedziałem o moich kontaktach z osobą niepełnosprawną lub starszą w gromadzie, zuchom w szóstce.
9. Pomogłem mojemu niepełnosprawnemu koledze przyjść na zbiórkę.
10. Pomagałem w czynnościach życiowych niepełnosprawnej osobie (robiłem zakupy, czytałem niewidomemu).

Uwagi

Sprawność „przyjaciół innych” może zdobywać zuch, który ma kontakt z osobą niepełnosprawną - dorosłą lub rówieśnikiem (w rodzinie, w sąsiedztwie, klasie czy w gromadzie).

Zuch podczas zdobywania tej sprawności utrwala dobre wzorce zachowań, otwiera się na niepełnosprawnych, uczy się odpowiedzialności za pojęte działania. Zdobywanie tej sprawności pozwala mu zrozumieć potrzeby innych.

Należy uświadomić zuchowi, który wybrał tę sprawność, że jego działanie ma charakter ciągły, jest służbą, którą trzeba pełnić systematycznie. Jeśli zuch pomaga osobie spoza gromady, należy uświadomić mu przyprowadzenie tej osoby na zbiórkę i zapewnić jej normalne w niej uczestnictwo. W Kręgu Rady i w innych sprzyjających sytuacjach należy podkreślać wartość podejmowanych działań na rzecz niepełnosprawnych.

STRAZNICZKA / STRAŻNIK BETLEJEMSKIEGO ŚWIATŁA POKOJU

1. Znam kilka kolęd i pieśni adwentowych.
2. Spełniłem w adwencie kilka dobrych uczynków i podjąłem osobiste postanowienie.
3. Wspólnie z kolegami wykonałem szopkę.
4. Wziąłem udział w przedstawieniu jasełek lub kolędowaniu.
5. Wykonałem lampion dla Światła Betlejmskiego.
6. Pełniłem straż przy Świetle Betlejmskim, wziąłem udział w jego przekazywaniu.
7. Wykonałem kartkę ze świątecznymi życzeniami, podarowałem ją lub wysłałem do innej osoby.
8. Zaniósłem Światło Betlejmskie swojej rodzinie i zadbałem, by płonęło na wigilijnym stole.

Uwagi

Sprawność „strażnik Betlejmskiego Światła Pokoju” może zdobywać każdy zuch w okresie adwentu. Sprawność uczy zuchy radości dawania, uczynności, przyjaźni i dbałości o dobre wykonanie obowiązków.

Zuchy w tym okresie podejmują zobowiązania, które starają się dotrzymać w okresie całego adwentu, dlatego ta sprawność szczególnie sprzyja realizacji celów wychowawczych drużynowego.

Świetnie nadaje się do realizacji podczas zdobywania sprawności „Święty Mikołaj”.

ŚMIESZKA / ŚMIESZEK

1. Jestem zawsze uśmiechnięty i pogodny. W każdej, nawet smutnej sytuacji, potrafię odnaleźć coś pozytywnego. Swoją postawą wpływam na dobre samopoczucie innych.
2. Jestem koleżeński i zawsze chętnie wszystkim pomagam.
3. Potrafię rozweselić i pocieszyć smutnego kolegę czy koleżankę.
4. Samodzielnie lub wraz z szóstką zaprezentowałem krótką scenkę komediową.
5. Przeprowadziłem w gromadzie konkurs na najładniejszy uśmiech „po cytrynie”.
6. Wykonałem niezauważalnie przynajmniej 3 dobre uczynki, które wywołały uśmiech na czyjeś twarzy.
7. Umiem zachować umiar w moich żartach, mam poczucie dobrego smaku, nigdy nie przesadzam, nie drwię z nikogo, nie śmieję się z cudzego nieszczęścia. Wszyscy się dobrze czują w moim towarzystwie.

Uwagi

Sprawność „śmieszek” może być zdobywana przez wszystkie zuchy.

Pomaga dziecku optymistycznie patrzeć na świat. Uczy radzić sobie z przeciwnościami losu i nie załamywać się w trudnych sytuacjach. Wspiera postawy pozytywnego zachowania, koleżeństwa, pomagania innym, pozytywnego myślenia. Zdobywając ja zuchy powinny nauczyć się umiaru w żartach, a także, kiedy trzeba, zachowywania powagi.

WIELKANOCNY BARANEK

1. Znam wiele tradycji Świąt Wielkanocnych.
2. Wiem, na pamiątkę jakiego zdarzenia obchodzi się Świąta Wielkanocne.
3. Wykonałem własnoręcznie lub z pomocą palmę wielkanocną.
4. Wiem, jak wiele pracy jest z przygotowaniem do Świąt, dlatego aktywnie pomagam rodzicom, babciom i dziadkom w wielkich porządkach.
5. Znam wiele technik wykonywania pisanek i kraszaniek, zrobiłem farby z cebuli, dębu czy zboża.
6. Przygotowałem wraz z rodzicami koszyczek wielkanocny, który święciłem w Wielką Sobotę.
7. Znam tradycję Śmigusa - Dyngusa, chętnie biorę udział w Wielkoponiedziałkowych zabawach, pamiętam jednak o umiarze w żartach, tak by nikogo nie skrzywdzić.
8. Wiem, dlaczego wielkanocnymi symbolami są: jajko, kurczaczek, baranek, zajaczkę.
9. Potrafię wymienić kilka wielkanocnych potraw.
10. Sam lub z czyjąś pomocą przygotowałem świąteczną babę lub mazurka.
11. Znam zwyczaj przynoszenia słodyczy przez wielkanocnego zajaczkę. Zrobiłem miłą niespodziankę komuś bliskiemu.

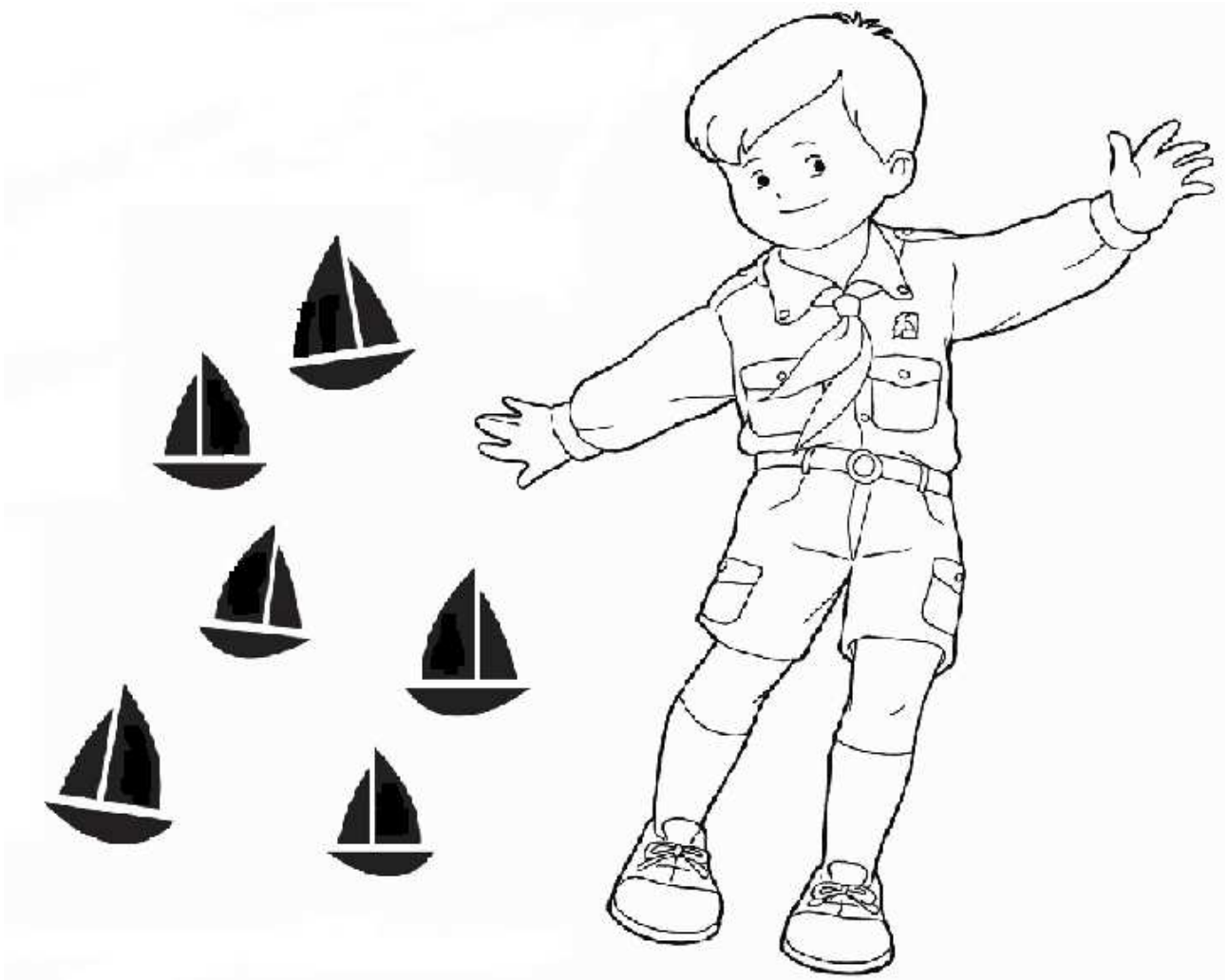
Uwagi

Sprawność ta przeznaczona jest dla zuchów nie tylko katolickiego wyznania, ale mogą zdobywać ją także zuchy, będące innego wyznania, lub też ateści. Dużą rolę odgrywa tu drużynowy, który pomoże zuchom dobrać tak zadania, aby dotyczyły tradycji i obrzędów Wielkanocnych.

Sprawność pomaga kształtować takie cechy, jak: chęć pomocy, pracowitość. Inspiruje zuchy do twórczego myślenia przy pracy nad pisanekami i ozdobami. Poznawanie i kultywowanie tradycji wpływa w dużym stopniu na rozwój duchowy zuchów.

Zuchy zdobywające tę sprawność, muszą przyswoić sobie umiejętność dostrzegania granicy w zabawie (przy okazji Śmigusa - Dyngusa), po przekroczeniu, której zabawa zmienia się w krzywdzenie, poniżanie i znęcanie się nad innymi uczestnikami zabawy. Sprawność należy zdobywać w okresie wiosennym, tuż przed i w trakcie Świąt Wielkanocnych.

---MORSKIE---

MISTRZYNI / MISTRZ WĘZŁÓW

1. Wiem, do czego służą węzły.
2. Potrafię zawiązać proste węzły: ósemkę, beczkę, szotowy oraz ułożyć linę w słoneczko. Wykorzystuję te umiejętności podczas pływania na łódkach.
3. Potrafię odróżnić węzeł płaski od „babskiego”.
4. Nauczyłem młodszego kolegę zawiązać prosty węzeł.
5. Podczas rejsu umiem dobrać odpowiednie węzły do sytuacji, w jakiej się znajduję (cumowniczy, ratowniczy itp.)
6. Potrafię wykorzystać znane mi węzły w codziennym życiu, np. zrobić prostą bransoletkę, sieć, drabinkę, zawiązać dwa sznurki tak, by się nie rozłączyły.
7. Wymyśliłem własny węzeł.
8. Wykonałem pracę plastyczną, w której wykorzystałem znane mi węzły lub przygotowałem plakat, na którym umieściłem węzły wraz z ich nazwami. Po zaprezentowaniu mojej pracy na zbiórce powiesiłem ją w widocznym miejscu w zuchówce, by każdy mógł ją obejrzeć.

Uwagi

Sprawność Mistrz węzłów przeznaczona jest głównie dla gromad z rozwiniętą obrzędowością żeglarską. Jeśli zamierzamy pływać z dziećmi na łódkach umiejętność wiązania podstawowych węzłów jest absolutnie niezbędna. Ważne jest, aby zuchy mogły wykorzystać zdobytą podczas tej sprawności wiedzę w praktyce. Warto zwrócić uwagę zucha na dokładność przy wiązaniu węzłów, że od ich jakości podczas pływania na łódce może zależeć nawet czyjeś życie.

Sprawność pomaga dzieciom w rozwoju manualnym i myśleniu twórczym.

Zadania wykonane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „marynarz”, „mistrz makramy”.

SZANTYMEN

1. Wiem, co oznacza słowo „szanta”.
2. Wiem, do czego wykorzystywane były kiedyś szanty na okrętach. Potrafię odróżnić pieśni kubryku, wielorybnicze, szanty klasyczne.
3. Mam swój szantowy śpiewnik.
4. Potrafię zaśpiewać przynajmniej 5 szant i opowiedzieć, o czym mówią. Narysuję rysunek o treści jednej z nich i przedstawię go kolegom z gromady.
5. Wymyśliłem gesty i ruchy do jednej z żeglarskich piosenek.
6. Znam nazwy kilku szantowych zespołów. Mam ulubiony zespół szantowy. Posiadam ich kasetę lub potrafię zaśpiewać kilka z ich piosenek.
7. Wystąpiłem na zuchowym festiwalu śpiewając solo lub z szóstką piosenkę żeglarską.

Uwagi

Sprawność Szantymen przeznaczona jest głównie dla gromad z rozwiniętą obrzędowością żeglarską, jednak może ją zdobywać każdy zuch, który lubi tego typu muzykę.

Podczas zdobywania tej sprawności zuch rozwijają swoje zdolności muzyczne i zainteresowania związane z żeglarstwem.

Należy zwrócić szczególną uwagę na słowa piosenek, których dzieci się uczą i które śpiewają. Często (zwłaszcza szanty klasyczne) mają wulgarne słownictwo, a ich treść nie jest właściwa dla zuchów. Dlatego należy dokonać odpowiedniego wyboru repertuaru, który będzie stosowny dla zuchów (np. szanty w wykonaniu zespołu Orkiestra Dni Naszych lub Zejman & Garkumpel).

Zadania wykonane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „marynarz”.

ZAŁOGANT

1. Jestem posłuszny i obowiązkowy. Zawsze słucham poleceń kapitana łodzi.
2. Wraz z rodzicami lub gromadą pływałem żaglówką. Czynnie uczestniczyłem w życiu załogi: sprzątałem pokład, buchtowałem liny, czuwałem na „oku” (obserwowałem wodę i pilnowałem, by z nikim się nie zderzyć).
3. Potrafię nazwać podstawowe części żaglówki, ożaglowanie oraz liny.
4. Brałem udział w pracach remontowych łódki.
5. Wiem, do czego służy kapok, koto ratunkowe i jak należy się zachować, gdy żaglówka się wywróci. Podczas żeglowania zawsze przestrzegam zasad bezpieczeństwa: nie biegam po pokładzie, nie wychylam się za burtę, uważam na przesuwający się bom, jestem uważny.
6. Potrafię samodzielnie utrzymać się na wodzie i przepłynąć 20 metrów dowolnym stylem. Mogę wytrzymać 5 sekund pod wodą wstrzymując oddech.
7. Wiem, co to jest „Zawisza Czarny”. Widziałem morskie okręty na przystani w porcie lub w albumie ze zdjęciami.
8. Potrafię nazwać, choć jeden kierunek wiatru (bajdewind, półwiatr, baksztag, fordewind, mordewind). Wiem, że to dzięki niemu żaglówka może się poruszać. Potrafię wskazać kierunek, z którego wieje wiatr i określić jego siłę (mocny, słaby).
9. Potrafię przewidzieć na podstawie obserwacji nieba nadejście złej pogody (ciemne chmury, mocny wiatr). Wiem, że podczas burzy nie należy pływać na łódce. Zawsze dzień przed wypłynięciem zapoznaję się z prognozą pogody.
10. Podczas rejsu jestem przygotowany na każdą pogodę. Nie zależnie od pogody zawsze mam na sobie kamizelkę ratunkową. Wytłumaczyłem młodszemu kolegom, dlaczego to takie ważne.
11. Wiem, jakie są zasady etykiety żeglarskiej. Zawsze pozdrawiam przepływającą obok łódkę.

Uwagi

Sprawność Załogant przeznaczona jest głównie dla gromad z rozwiniętą obrzędowością żeglarską. Daje możliwość współpracy z harcerskimi drużynami żeglarskimi, do których możesz przekazać w przyszłości swoje zuchy. Pozwala ona na działania z gromadą, jak i z rodzicami podczas wakacyjnych wypraw.

Dobrze jest położyć szczególny nacisk podczas realizacji sprawności na zasady bezpieczeństwa, zachowania się na łódce oraz etykiety żeglarskiej.

Drużynowy, który wspiera zdobywanie tej sprawności musi być dobrze przygotowany. Aby rozwijać dalsze zainteresowania zucha w tej dziedzinie, zaproponuj mu również zdobycie sprawności: „mistrz węzłów”, „szantymen”.

---PRZYRODNICZE---

HODOWCA KWIATÓW

1. Znam różne rośliny ozdobne - domowe i ogrodowe. Prowadzę małą hodowlę kwiatów doniczkowych.
2. Potrafię pielęgnować kwiaty, wiem kiedy się je sadi, przesadza, podlewa. Wyhodowałem roślinkę z nasion.
3. Byłem w ogrodzie botanicznym lub u ogrodnika.
4. Prowadziłem dzienniczek hodowli kwiatów i zapisywałem w nim ciekawe spostrzeżenia.
5. Sadziłem kwiaty. Podlewałem je i zasiląłem.
6. Wykonałem drabinkę do kwiatków
7. Ułożyłem bukiet z kwiatów.
8. Wraz z kłęczkami i kolegami zaopiekowałem się klombem lub trawnikiem.

Uwagi

Poprzez realizację tej sprawności zuchy wyrabiają takie cechy jak systematyczność i odpowiedzialność. Zuchy mogą zdobywać ta sprawność podczas zespołowego zdobywania sprawności „ogrodnika”. Mogą wtedy organizować dla innych konkursy, zabawy związane z tematem. Mogą również wykazać się wiedzą o hodowli kwiatów. Drużynowy nie powinien mieć problemów z włączeniem samodzielnych działań zucha do zabaw gromady.

Praktycznym sprawdzeniem czy zuch jest hodowcą kwiatów może być np. przyniesienie rośliny samodzielnie wyhodowanej przez niego, zaprezentowanie dziennika hodowli roślin, wyhodowanie kwiatka dla mamy czy babcji oraz przeprowadzenie dla zuchów konkursu na temat kwiatów.

Aby nadal rozwijać zainteresowania zuchów w tej dziedzinie, można wskazać mu sprawności przyrodnicze, np. „zielarz”, „ptasi opiekun”.

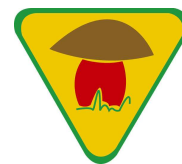

PTASIA OPIEKUNKA / PTASI OPIEKUN

1. Interesuję się ptakami. Zbieram ilustracje, widokówki lub znaczki z ptakami.
2. Potrafię rozpoznać i nazwać niektóre ptaki.
3. Wykonałem karmnik, systematycznie dokarmiłem ptaki. Wiem, które gatunki ptaków jak dokarmiać.
4. Rozpoznaje ptaki, które przylatują do mojego karmnika.
5. Zbudowałem domek dla ptaków.
6. Byłem na wycieczce w parku lub w lesie i bacznie obserwowałem ptaki. Prowadziłem notatki z obserwacji.
7. Narysowałem ptaka z natury lub sfotografowałem go.
8. Oglądałem ptaki przez lornetkę.
9. Wiem co zrobić, gdy znajdę rannego ptaka.
10. Zebrałem pióra ptaków, parafię rozpoznać, które pióro należało do którego ptaka.
11. Opowiedziałem kolegom lub koleżankom o życiu ptaków.

Uwagi

Zuch zdobywając tą sprawność rozwija swoje zainteresowania przyrodnicze, uczy systematyczności. Może zaprezentować swoją kolekcję na zbiórce, opowiedzieć o życiu ptaków podczas zdobywania z gromadą sprawności „ornitologa”. Należy uświadomić zuchom, że dokarmianie ptaków nie może się skończyć wraz ze zdobyciem sprawności lecz z nadejściem wiosny.

ZBIERACZKA / ZBIERACZ GRZYBÓW

1. Potrafię rozpoznać i na zdjęciach i w naturze oraz nazwać pospolite grzyby jadalne i trujące.
2. Wiem, jak poruszać się w lesie aby nie zabłądzić.
3. Byłem na kilku grzybobraniach, zorganizowałem konkurs na króla grzybobrania.
4. Sfotografowałem lub narysowałem moją najwspanialszą zdobycz.
5. Wiem do czego można wykorzystać grzyby, znam warunki ich przechowywania i suszenia.
6. Pomogłem mamie przyrządzić potrawę z grzybów.
7. Wiem, jakie jest znaczenie grzybów trujących w przyrodzie i dlaczego nie wolno ich niszczyć.
8. Zrobiłem swój atlas grzybów lub gazetkę ścienną dotyczącą bezpiecznego zbierania grzybów
9. Umiem szukać grzybów w charakterystycznych dla nich stanowiskach, potrafię zbierać je nie niszcząc grzybni i ściółki.
10. Odpowiednio ubieram się na grzybobranie.
11. Zachęciłem kolegę lub kogoś z rodziny do wyprawy na grzyby.

Uwagi

„Zbieracz grzybów” jest sprawnością indywidualną i nie radzimy zdobywać jej zespołowo. Drużynowy musi być bardzo ostrożny i jeśli nie jest znawcą grzybów lepiej niech w całości przekazuje rodzicom kontrolę nad zdobywaniem przez zuchy tej sprawności.

Zuchom, które zdobywają tą sprawność należy zwrócić uwagę nie tylko na spożywcze znaczenie grzybów, ale przede wszystkim na ich znaczenie w przyrodzie. Wiąże się to z poznaniem chronionych i rzadkich grzybów, które należy otoczyć opieką.

ZIELARKA / ZIELARZ

1. Interesuję się zielarstwem. Wiem, kiedy zbierać poszczególne zioła.
2. Często korzystam z atlasu roślin leczniczych.
3. Prowadzę i wciąż wzbogacam własny zielnik. Każde nowe zioło starannie oprawiam, opisuje jego cechy i walory lecznicze.
4. Zaparzyłem herbatkę z własnoręcznie zebranych i przygotowanych ziół - lipy, mięty, rumianku.
5. Pokazałam wszystkim zuchom te rośliny, które łatwo pomylić, a są trujące.
6. Zrobiłem z własnoręcznie zebranych kwiatów i ziół ikebanę.
7. Wykonałem obrazki ostrzegawcze trzech trujących roślin. Wykorzystałem je w gazetce lub pokazałem innym zuchom.
8. Znam i umiem opowiedzieć kilka bajek w których występują zioła, rośliny.

Uwagi

Zuch-„zielarz” to taki mały zuchowy uczony. Potrafi rozpoznać wiele roślin. Wie także kiedy zbiera się poszczególne zioła, jak się je suszy i przechowuje. Jeśli drużynowy nie zna się na ziołach kontrolę nad zdobywaniem sprawności musi powierzyć jakiemuś specjaliście.

---SPORTOWE---

GIMNASTYCZKA / GIMNASTYK

1. Wiem dlaczego gimnastyka jest ważna dla zdrowia. Codziennie rano gimnastykuję się.
2. Zrobiłem pomoce do ćwiczeń gimnastycznych, np. woreczki z grochem, serso, piłki szmaciane, szarfy.
3. Oglądałem zawody gimnastyczne.
4. Dobrałem ćwiczenia do muzyki.
5. Brałem udział w pokazach gimnastycznych organizowanych przez gromadę lub szkołę.
6. Umiem zrobić przewrót w tył i w przód, mostek z pozycji leżącej, wykonać głęboki skłon dotykając dłońmi podłogi, jaskółkę.
7. Prowadziłem na zbiórce lub kolonii wczasowej gimnastykę oraz rozgrzewkę na lekcji wychowania fizycznego.
8. Staram się zachować prawidłową postawę w każdej sytuacji.
9. Nauczyłem kolegów prostego układu ćwiczeń.
10. Wykonałem ćwiczenia na takich przyrządach jak ławeczka, drabinka, materac, drążek.
11. Wykonałem układ ćwiczeń z piłką, wstążką czy skakanką.

Uwagi

Przy powszechnym występowaniu w Polsce u dzieci wad postawy bardzo ważna jest profilaktyka, dlatego warto promować sprawność „gimnastyka”.

Samodzielne działania zuchów bardzo łatwo wpleść w zbiórki gromady podczas zdobywania takich sprawności „olimpijczyk”, „rycerz”, „Kosmonauta”, „sportowiec”, „żołnierz”. „Gimnastyka” można również wykorzystać podczas zdobywania sprawności „aktora” - przygotuje i poprowadzi on zestaw ćwiczeń przy muzyce dla adeptów sztuki aktorskiej.

Zuchom, które bardziej interesują się sportem, warto zaproponować zdobywanie takich sprawności jak: „mistrz rolek - wrotek”, „mistrz deskorolki”, „narciarz”, „pływak”, „lekkoatleta” itp.

LEKKOATLETKA / LEKKOATLETA

1. Znam konkurencje lekkoatletyczne. Uprawiam jedną z dziedzin lekkiej atletyki.
2. Pracuję nad swoją kondycją fizyczną, systematycznie uprawiam gimnastykę.
3. Założyłem dzienniczek swoich rekordów.
4. Opowiedziałem kolegom na czym polega zdrowe odżywianie się i dlaczego jest ważne.
5. Uczestniczyłem w meatingu lekkoatletycznym lub zawodach sportowych.
6. Znam rekordy olimpijskie i nazwiska sportowców uprawiających daną dyscyplinę sportową.
7. Zorganizowałem zawody w gromadzie lub na podwórku
8. Podczas zawodów stosuję zasady „fair play”.

Uwagi

Zuchy uprawiające jedną lub kilka z dyscyplin lekkoatletycznych, lubiących sport mogą zdobywać sprawność „lekkoatlety”. Sprawność tą mogą zdobywać zuchy zdobywając sprawność „gimnastyka”, „olimpijczyka” czy „sportowca”. Sprawność można wykorzystać na koloniach wychowawczych.

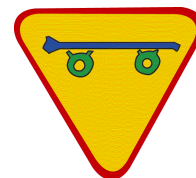
ŁYŻWIARKA / ŁYŻWIARZ

1. Byłem na lodowisku, jeździłem na łyżwach.
2. Znam dyscypliny łyżwiarskie, nazwiska słynnych łyżwiarzy.
3. Umiem jeździć na jednej nodze, tyłem, w pozycji kucznej.
4. Potrafię wymijać przeszkody znajdujące się na lodzie.
5. Wytłumaczyłem kolegom, gdzie wolno jeździć na łyżwach i jakie niebezpieczeństwa czyhają na nieostrożnych łyżwiarzy.
6. Oglądałem w telewizji mistrzostwa w łyżwiarstwie szybkim, figurowym lub hokej na lodzie.
7. Dbam o swój sprzęt łyżwiarski.
8. Sam zrobiłem sobie kij do hokeja.
9. Uczestniczyłem w zawodach łyżwiarskich lub meczu hokejowym organizowanym w mojej gromadzie.

Uwagi

Sprawność polecana jest wszystkim zuchom, ale szczególnie tym, którzy pasjonują się jazdą na łyżwach. Zuch-„łyżwiarz” potrafi świetnie jeździć na łyżwach, wie jak bezpiecznie bawić się na lodzie oraz gdzie nie powinno się jeździć.

Sprawność kształtuje zwinność, ostrożność, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną. Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk” „sportowiec” „człowiek zimy”, „Eskimos”. Aby dalej rozwijać zainteresowania zucha sportem, można mu wskazać sprawność „narciarz” i „saneczkarz” „mistrza rolek” oraz inne sportowe sprawności.

MISTRZYNI / MISTRZ DESKOROLKI

1. Lubie jeździć na desce. Jestem sprawny i zwinny.
2. Znam kilka ewolucji na deskorolce, potrafię je wykonać.
3. Dbam o bezpieczeństwo podczas jazdy- noszę nakolanniki, kask.
4. Konserwuję moją deskę.
5. Jeżdżę tylko w miejscach do tego wyznaczonych.
6. Potrafię zreperować zepsutą deskę.
7. Zorganizowałem na podwórku pokaz jazdy na desce.

Uwagi

Sprawność polecana jest wszystkim zuchom, ale szczególnie tym, którzy pasjonują się jazdą na deskorolce. Zuch-„mistrz deskorolki” potrafi świetnie jeździć na desce, wie jak bezpiecznie się bawić oraz gdzie nie powinno się jeździć.

Sprawność kształtuje zwinność, ostrożność, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną. Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk” „sportowiec”. Aby dalej rozwijać zainteresowania zucha sportem, można mu wskazać sprawność „gimnastyk”, „mistrz rolek”.

MISTRZYNI / MISTRZ GIER I ZABAW

1. Znam różne gry: ruchowe, umysłowe, świetlicowe i podwórkowe.
2. Wykonałem przybory do gier i zabaw.
3. Zbieram gry i zabawy, zapisuję je w notatniku i wykorzystuję podczas zabaw.
4. Wymyśliłem nowe gry.
5. Prowadziłem kilka gier na zbiórce.
6. Nauczyłem moich kolegów na podwórku lub w klasie kilku nowych gier. Opowiedziałem im o zasadzie fair play.
7. Byłem sędzią podczas rozgrywek.
8. Zorganizowałem na podwórku festyn gier.
9. Dbam o przybory do gier i zabaw w zuchówce.

Uwagi

Sprawność „mistrz gier i zabaw” przeznaczona jest dla zuchów, które interesują się grami, ćwiczeniami, zabawami. Nie tylko lubią grać, ale chętnie proponują gry, potrafią je prowadzić, tworzą nowe zabawy. Drużynowy nie powinien mieć problemów z włączeniem samodzielnych działań zucha do zabaw gromady.

Praktycznym sprawdzianem dla zucha, będzie przygotowanie i przeprowadzenie przez niego kilku gier na zbiórce lub kolonii, sędziowanie gier w szóstce. Oczywiście zuchowi należy pomóc w doborze gier i zabaw. Zuchy zdobywające tę sprawność mogą opiekować się grami oraz sprzętem sportowym i prowadzić jego wypożyczalnię na kolonii zuchowej.

MISTRZYNI / MISTRZ GIER PLANSZOWYCH

1. Znam reguły przynajmniej 5 gier planszowych.
2. Mam ulubioną grę, nauczyłem grać w nią inne dzieci.
3. Zorganizowałem turniej gier planszowych.
4. Znam stare gry.
5. Wymyśliłem własną grę, jej reguły, wykonałem planszę i potrzebne rekwizyty.
6. Dbam o swoje gry, naprawiłem lub uzupełniłem braki w grze planszowej.
7. Zorganizowałem turniej gier planszowych.

Uwagi

Zuch podczas zdobywania tej sprawności uczy się twórczego myślenia, przewidywania konsekwencji swojego działania, uczy się wygrywać i przegrywać. Uczy się również dbać o swoje rzeczy. Aby nadal rozwijać zainteresowania zuchów w tej dziedzinie, można wskazać mu sprawność „łamiągłowy”.

MISTRZYNI / MISTRZ KOMETKI

1. Mam swój sprzęt dokometki. Dbam o niego, potrafię naprawić niewielkie uszkodzenia.
2. Przygotowałem boisko do gry w kometkę.
3. Rozegrałem mecz w singlu i deblu.
4. Pobiłem swój rekord w podbijaniu lotki.
5. Pokazałem koledze, jak gra się kometkę. Wytłumaczyłem zasady gry.
6. Nauczyłem kolegę podbijać lotkę, uderzać rakieta z forhendu i z bekhendu.
7. Zorganizowałem podwórkowy turniej kometki.

Uwagi

Sprawność polecana jest wszystkim zuchom, ale szczególnie tym, którzy lubią grać w kometkę. Można ją zdobywać podczas kolonii zuchowej.

Sprawność kształtuje zwinność, spostrzegawczość, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną.

Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk” „sportowiec”. Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha można podsunąć mu inne sprawności sportowe „gimnastyk”, „mistrz ringo”.

MISTRZYNI / MISTRZ PING - PONGA

1. Rozegrałem mecz w singlu i deblu.
2. Pobitem swój rekord w podbijaniu piłeczki
3. Dbam o swój sprzęt, potrafię naprawić niewielkie uszkodzenia.
4. Przygotowałem stół do gry.
5. Sędziowałem mecz ping-ponga.
6. Wytłumaczyłem zasady gry, fachowe słownictwo urywane podczas meczu.
7. Brałem udział w turnieju ping-ponga.

Uwagi

Sprawność polecana jest wszystkim zuchom, ale szczególnie tym, którzy lubią grać w ping-ponga. Nadaje się na kolonie zuchową.

Sprawność kształtuje zwinność, spostrzegawczość, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną.

Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk” „sportowiec”. Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha można podsunąć mu inne sprawności sportowe „gimnastyk”, „mistrz ringo”.

MISTRZYNI / MISTRZ RINGO

1. Umiem dobrze grać w ringo. Znam historię gry.
2. Potrafię rzucać i chwytać prawą i lewą ręką.
3. Brałem udział w rozgrywkach ringo.
4. Wytłumaczyłem zasady gry i nauczyłem grać w tę grę mają koleżankę lub kolegę.
5. Sędziowałem mecz.
6. Zorganizowałem zawody dla kolegów.

Uwagi

Sprawność polecana jest wszystkim zuchom, ale szczególnie tym, którzy grają w ringo.

Sprawność można zdobywać podczas kolonii zuchowej.

Sprawność kształtuje zwinność, spostrzegawczość, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną.

Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk” „sportowiec”. Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha można podsunąć mu inne sprawności sportowe „gimnastyk”, „mistrz ping-ponga”, „mistrz kometki”.

MISTRZYNI / MISTRZ ROLEK - WROTEK

1. Umiem jeździć na wrotkach, rolkach - znam i potrafię wykonać kilka ewolucji - jeździć na jednej nodze, tyłem, w pozycji kucznej.
2. Odpowiednio się ubieram do jazdy, zakładam kask.
3. Potrafię wymijać przeszkody znajdujące się na drodze.
4. Dbam o swój sprzęt, potrafię naprawić niewielkie uszkodzenie. łyżwiarski.
5. Uczestniczyłem w zawodach jazdy na wrotkach, rolkach.
6. Wytłumaczyłem kolegom, gdzie wolno jeździć na łyżwach i jakie niebezpieczeństwa czyhają na nieostrożnie jeżdżących na wrotkach, rolkach.

Uwagi

Sprawność polecana jest wszystkim zuchom, ale szczególnie tym, którzy pasjonują się jazdą na rolkach, wrotkach. Zuch - mistrz wrotek, rolek wie, gdzie można bezpiecznie jeździć.

Sprawność kształtuje zwinność, ostrożność, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną. Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk” „sportowiec”

MISTRZYNI / MISTRZ SNOWBOARDU

1. Lubię uprawiać zimowe sporty, umiem jeździć na desce snowbordowej.
2. Wiem, jak zachowuje się powierzchnia stoku w czasie różnych warunków atmosferycznych (marznący deszcz, świeże opady śniegu, odwilż), nie jeżdżę, gdy śnieg na stoku jest bardzo twardy (zmrożony), wiem, czym to grozi.
3. Potrafię wymienić konkurencje snowboardowe, znam nazwiska mistrzów.
4. Wiem, co to jest ratrak i do czego służy.
5. Potrafię korzystać z wyciągu narciarskiego.
6. Wiem, jak się odpowiednio ubrać do jazdy na desce, potrafię się odpowiednio zabezpieczyć przed mrozem.
7. Dbam o sprzęt, na którym jeżdżę, smaruję deskę, naprawiam niewielkie uszkodzenia wiązań. Wiem gdzie należy się zgłosić, aby naprawić większe uszkodzenia lub zmienić ustawienia wiązań.
8. Jeżdżę w bezpiecznych miejscach, zwracam uwagę na bezpieczeństwo, kulturę jazdy oraz na innych znajdujących się na stoku.
9. Urządziłem pokaz jazdy na desce, zaprezentowałem jazdę obydwoma stronami deski, omijanie przeszkód, wyhamowywanie.
10. Brałem udział w zawodach w jeździe na desce snowbordowej.

Uwagi

Sprawność przeznaczona jest dla zuchów, które potrafią jeździć na desce snowbordowej i chcą tę umiejętność rozwijać. Kształtuje ona zwinność, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną. Ćwiczy równowagę, uczy jak bezpiecznie bawić się na śniegu. Należy bardzo uczulić zuchy na bezpieczeństwo zjeżdżania, oraz na zagrożenia, jakie mogą spowodować dla innych uczestników „białego szaleństwa”. Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności: „olimpijczyk”, „sportowiec”, „człowiek zimy”, „Eskimos”, a także podczas wspólnego wypoczynku zucha z rodzicami w czasie ferii zimowych.

NARCIARKA /NARCIARZ

1. Gdy tylko pogoda na to pozwala jeżdżę na nartach.
2. Sporządziłem schematyczne obrazki podstawowych rodzajów śniegu i opisałem każdy z nich pod kątem przydatności do jazdy na nartach.
3. Potrafię wymienić konkurencję narciarskie, znam nazwiska mistrzów.
4. Brałem udział w zawodach narciarskich.
5. Urządziłem pokaz jazdy na nartach, zaprezentowałem między innymi skręt pługiem w lewo, w prawo, podchodzenie pod górkę dwoma sposobami, omijanie przeszkód.
6. Potrafię korzystać z wyciągu narciarskiego.
7. Dbam o sprzęt, na którym jeżdżę, smaruję narty, naprawiam niewielkie uszkodzenie wiązań lub kijków.
8. Jeżdżę w bezpiecznych miejscach, zwracam uwagę na bezpieczeństwo jazdy, na innych znajdujących się na górze.
9. Nauczyłem początkującego kolegę podstaw jazdy.

Uwagi

Sprawność kształtuje zwinność, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną. Uczy, jak bezpiecznie bawić się na śniegu. Zuchy należy bardzo uczulić na bezpieczeństwo zjeżdżania z góry oraz wybierania bezpiecznych miejsc do jazdy.

Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk”, „sportowiec”, „człowiek zimy”, „Eskimos”.

Aby dalej rozwijać zainteresowania zucha sportem można mu wskazać sprawności „łyżwiarz” i „saneczkarz” oraz inne sportowe sprawności.

PIŁKARZ

1. Rozegrałem kilkanaście meczy w piłkę nożną (grając na różnych pozycjach).
2. Podczas meczu stosuję zasady fair play.
3. Byłem sędzią podczas meczu.
4. Prowadziłem przed meczem rozgrzewkę.
5. Zorganizowałem mini rozgrywki na podwórku lub w gromadzie, albo przeprowadziłem zawody wybierając króla strzelców lub najlepszego bramkarza.
6. Przedstawiłem w ciekawej formie mojego ulubionego piłkarza lub klub sportowy.
7. Kibicowałem na meczu.
8. Umiem podbijać piłkę nogą, prowadzić ją lewą i prawą nogą, wybijać z rzutu rożnego.

Uwagi

Zuch, który zdobywa tę sprawność interesuje się piłką (nożną lub ręczną). Najłatwiej wpieść zadania zucha podczas zdobywania z gromadą sprawności „olimpijczyka” czy „sportowca”. Można też zorganizować rozgrywki między zaprzyjaźnionymi gromadami.

PŁYWACZKA / PŁYWAK

1. Staram się regularnie chodzić na basen.
2. Przestrzegam regulaminu kąpeli.
3. Pomagałem przy urządzaniu bezpiecznego kąpieliska lub budowie pomostu.
4. Brałem udział w zajęciach w wodzie organizowanych przez gromadę.
5. Przy pomocy trenera pływackiego lub nauczyciela kultury fizycznej sporządziłem sobie zastaw ćwiczeń na łądzie doskonalących moje umiejętności pływackie i wykonywałem je.
6. Potrafię przepłynąć 25 m stylem dowolnym.
7. Umiem nurkować i skakać do wody w bezpiecznym miejscu.
8. Brałem udział w wodnej olimpiadzie lub zawodach.

Uwagi

Drużynowy musi bardzo mocno podkreślać, że sprawność pływaka nie jest kartą pływacką, a więc nie daje uprawnień. Na koloni zuchowej zdobywanie tej sprawności można połączyć ze zdobywaniem karty pływackiej. Zuch pływak zna miejsca w których bezpiecznie można się kąpać.

ROWERZYSTKA / ROWERZYSTA

1. Znam historię roweru, opowiedziałem kolegom, jak dawniej wyglądały rowery.
2. Bezpiecznie jeżdżę na rowerze.
3. Znam podstawowe przepisy ruchu drogowego.
4. Znam rodzaje znaków drogowych, potrafię rozpoznać niektóre z nich.
5. Bawiłem się z kolegami w wyścig kolarski.
6. Urządziłem rowerowy tor przeszkód - jazda po ósemce, slalom itp.
7. Konserwuję swój rower, potrafię naprawić drobne uszkodzenia.
8. Potrafię przygotować rower do bezpiecznej jazdy.
9. Wyzaczyłem trasę rowerową, po której mogę jeździć.
10. Potrafię udzielić pierwszej pomocy przy skaleczeniu.

Uwagi

Zuch - rowerzysta bezpiecznie porusza się na rowerze nie będąc zagrożeniem dla innych i nie narażając własnego zdrowia. Sprawność kształtuje zwinność, sprawność, wytrzymałość jak również zdolność przewidywania i podporządkowywania się przepisom. Zuchom zdobywającym tę sprawność należy uświadomić, że nie jest ona równoznaczna z posiadaniem karty rowerowej, zwłaszcza, że do 12 roku życia zuch nie może poruszać się rowerem po drogach publicznych.

SANECZKARKA / SANECZKARZ

1. Umiem kierować sankami.
2. Konserwuję i naprawiam swój sprzęt.
3. Jeżdżę na bezpiecznych górkach, odradzam kolegom jazdę w miejscach niebezpiecznych. Wymyśliłem własny bezpieczny sposób zjeżdżania na sankach.
4. Odpowiednio się ubieram wychodząc na sanki.
5. Narysowałem plan bezpiecznej góry, gdzie zaznaczyłem podejścia dla saneczkarzy, zjazdy dla bardziej lub mniej zaawansowanych, poczekalnię dla rodziców. Uwzględniłem bezpieczną odległość od ulic, chodników, płotów, drzew.
6. Brałem udział w zawodach saneczkowych.
7. Urządziłem pokaz jazdy na sankach (jazda w różnych pozycjach, w kuligu, slalomem, zaprzęgiem).
8. Zorganizowałem dla gromady wyścigi saneczkowych zaprzęgów.

Uwagi

Sprawność kształtuje zwinność, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną.

Zuchy zdobywając sprawność „Saneczkarza” należy uczulić przede wszystkim na bezpieczeństwo jazdy i to nie tylko osoby jeżdżącej, lecz także otoczenia. Sanki to doskonała zimowa zabawa, szczególnie jeśli bierze w niej udział grupa dzieci. Dlatego może warto pokusić się o zespołowe zdobywanie tej sprawności albo wykorzystać do wspólnej zabawy umiejętności kilku (a nawet jednego) z zuchów-saneczkarzy.

Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk”, „sportowiec”, „człowiek zimy”, „Eskimos”.

Aby dalej rozwijać zainteresowania zucha sportem, można mu wskazać sprawności „łyżwiarz”, „narciarz” oraz inne sportowe sprawności.

SZACHISTKA / SZACHISTA

1. Lubię grać w szachy. Znam podstawowe zasady gry w szachy.
2. Potrafię rozpoznać wszystkie figury szachowe, znam ich ruchy.
3. Rozegrałem kilka partii szachowych z kolegami lub rodzeństwem.
4. Zorganizowałem turniej szachowy lub żywe szachy.
5. Potrafię ocenić sytuacje na szachownicy i wykonać właściwy ruch.
6. Znam nazwiska mistrzów szachowych.
7. Wiem na czym polega obrona i atak podczas gry.
8. Nauczyłem grać w szachy kolegę, wytłumaczyłem, co oznacza roszada, pat i mat.

Uwagi

Zuch zdobywając tą sprawność rozwija swój zmysł taktyczny, uczy się strategii, kombinowania, przewidywania. Uczy się logicznego myślenia. Rozwija umiejętność przewidywania dalszego ciągu zdarzeń, konsekwencji pewnych działań.

Zuch szachista - to zuch strateg potrafiący wykorzystać swe umiejętności na potrzeby całej gromady.

TENISISTKA / TENISISTA

1. Rozegrałem mecz w singlu i deblu.
2. Pobitem swój rekord w podbijaniu piłeczki
3. Dbam o swój sprzęt, potrafię naprawić niewielkie uszkodzenia.
4. Przygotowałem kort do gry.
5. Sędziowałem mecz tenisa.
6. Wytłumaczyłem zasady gry, fachowe słownictwo urywane podczas meczu.
7. Brałem udział w turnieju tenisa.
8. Nauczyłem kolegę odbijać piłkę z forhendu i bekhendu.

Uwagi

Sprawność polecana jest wszystkim zuchom, ale szczególnie tym, którzy lubią grać w tenisa.

Sprawność kształtuje zwinność, spostrzegawczość, zręczność oraz ogólną sprawność fizyczną.

Zadania wykonywane przez zucha można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „olimpijczyk” „sportowiec”. Aby nadal rozwijać zainteresowania zucha można podsunąć mu inne sprawności sportowe „gimnastyk”, „mistrz ringo”.

---ZARADNOŚĆ ŻYCIOWA---

DAMA

1. Używam słów: proszę, przepraszam, dziękuję, dzień dobry, dobranoc, do widzenia.
2. Zachowuję się godnie wobec chłopców i dziewcząt. Nie zaczepiam ich i nie przezywam.
3. Przeczytałam książkę lub artykuł z czasopisma dla dzieci o zasadach dobrego zachowania się.
4. Opowiedziałam moim kolegom, koleżankom lub zrobiłam gazetkę o zasadach savoir-vivre'u.
5. Spory z kolegami lub koleżankami załatwiam w sposób kulturalny.
6. Przygotowałam dla moich papierowych lalek ubranka na różne okazje, wiem jak się stosownie ubrać.
7. Nakrywałam do stołu w domu, na koloni zuchowej lub podczas święta klasowego.
8. Zaprosiłam koleżanki, kolegów na herbatkę, urodziny. Urządziłam przyjęcie.
9. Chodzę schludnie ubrana.
10. Potrafię rozmawiać przez telefon.

Uwagi

Sprawność przydatna jest zwłaszcza wtedy, gdy stosunki między dziewczynkami a chłopcami pozostawiają wiele do życzenia. Zadania można wpleść właściwie podczas każdej zabawy, ponieważ zawsze należy zachowywać się kulturalnie.

Zainteresowania zucha można wykorzystać podczas zdobywania przez zuchy sprawności „Nawojka - żak”, „dworka”.

DŻENTELMEN

1. Używam słów: proszę, przepraszam, dziękuję, dzień dobry, dobranoc, do widzenia.
2. Zachowuję się uprzejmie wobec dziewczynek, przepuszczam je w drzwiach, ustępuję miejsca, pomagam, gdy tego potrzebują.
3. Przeczytałem książkę lub artykuł z czasopisma dla dzieci o zasadach dobrego zachowania się.
4. Opowiedziałem moim kolegom lub zrobiłem gazetkę o zasadach savoir-vivre'u.
5. Spory załatwiam w sposób kulturalny.
6. Ubieram się stosownie do okazji i pory roku. zawsze jestem schludnie ubrany.
7. Nakrywałem do stołu w domu lub na koloni zuchowej.
8. Potrafię rozmawiać przez telefon.

Uwagi

Sprawność przydatna jest zwłaszcza wtedy, gdy stosunki między dziewczynkami a chłopcami pozostawiają wiele do życzenia. Zadania można wpleść właściwie podczas każdej zabawy, ponieważ zawsze należy zachowywać się kulturalnie.

Zainteresowania zucha można wykorzystać podczas zdobywania przez zuchy sprawności „Nawojka - żak”, „rycerz”.

GROSIK

1. Wiem w jaki sposób można oszczędzać pieniądze. Oszczędnie gospodaruję pieniędzmi i planuję swoje wydatki.
2. Rozliczam się z powierzonych mi pieniędzy.
3. Znam nazwy kilku monet używanych dawniej w Polsce, wiem jak wyglądał handel, gdy nie było pieniędzy.
4. Zebrałem lub narysowałem kilka monet, którymi posługują się za granicą..
5. Mam własną książeczkę oszczędnościową lub skarbonkę.
6. Zbieram makulaturę, butelki, zioła, owoce lasu a pieniądze uzyskane ze sprzedaży wpłacam na książeczkę oszczędnościową.
7. Wykonałem portmonetkę lub sakiewkę do przechowywania drobnych oszczędności.
8. Umiem ułożyć pieniądze według ich wartości.
9. Wyjaśniłem moim kolegom co to jest popyt, podaż, bank, kredyt, giełda, pożyczka.
10. Sprzedawałem w sklepiku zuchowym lub na prowadzonym przez naszą gromadę (klasę) kiermaszu.
11. Opiekowałem się bankiem gromady.

Uwagi

Sprawność Grosik uczy zuchy oszczędności, odpowiedzialności, samodzielności, trudnej umiejętności gospodarowania pieniędzmi (planowania wydatków, zdobywania funduszy, realizowania planów).

Podczas zdobywania tej sprawności należy zwrócić uwagę, aby zuchy nie zbierały pieniędzy dla samego zbierania, by cele gromadzenia pieniędzy były realne a sposób zbierania był uczciwy.

Umiejętności zuchów można wykorzystać przy wyjazdach na wycieczki, wyprawach do kina czy teatru. Zuchy mogą zdobywać tą sprawność na kolonii - tam zwykle mają swoje pierwsze pieniądze.

HIGIENISTKA / HIGIENISTA

1. Wiem, na czym polega codzienna toaleta. Brałem udział w konkursie wiedzy o higienie.
2. Dbam o higienę własnego ciała, wiem, kiedy należy myć ręce.
3. Dbam o swój pokój (kącik), potrafię uporządkować swoje miejsce pracy.
4. Opiekowałem się apteczką gromady.
5. Przygotowałem dla mojej rodziny zdrową sałatkę.
6. Udzieliłem pierwszej pomocy w przypadku lekkiego skaleczenia.
7. Opowiedziałem kolegom lub koleżankom jak dbać o higienę.
8. Sprawdzałem stan czystości na koloni.
9. Zmierzyłem temperaturę, oceniłem czy jest prawidłowa, przy osobie dorosłej odmierzyłem krople.
10. Potrafię wymienić produkty zawierające witaminy.
11. Potrafię wytłumaczyć dlaczego nie wolno samowolnie spożywać leków, że nie wolno jeść leków przeterminowanych
12. Sprawdzam terminy przydatności do spożycia kupowanych artykułów spożywczych

Uwagi

Sprawność „higienista” kształtuje postawę dbałości o swoje zdrowie. Zuch - higienista dba o właściwą higienę swojego ciała i miejsca w którym przebywa. Zuchy chętnie udzielają pomocy innym, lecz wszelka pomoc medyczna powinna być udzielany tylko pod opieką osoby dorosłej. Sprawność może być zdobywana na kolonii zuchowej czy biwaku.

POLIGLOTKA / POLIGLOTA

1. Interesuje się językami obcymi, uczę się jednego języka obcego.
2. Poprawnie mówię po polsku.
3. Potrafię w 3 różnych językach powiedzieć 10 słów o tym samym znaczeniu.
4. Prowadzę własny słowniczek
5. Potrafię powiedzieć wiersz, zaśpiewać piosenkę w innym języku.
6. Koresponduję z osobą z zagranicy.
7. Wydałem w kilku egzemplarzach i rozprowadziłem wśród znajomych „Mini słownik grzeczności” własnego pomysłu w jednym lub kilku obcych językach.”
8. Przetłumaczyłem na język polski kilka obcojęzycznych etykietek.
9. Każdemu zuchowi z gromady (o ile to możliwe) podałem odpowiednik jego imienia w języku którego się uczę.
10. Mówię „dzień dobry” i „do widzenia” w języku każdego z sąsiadów Polski.

Uwagi

Sprawność „poliglota” ma motywować zucha do nauki oraz pokazać użyteczność języków obcych w życiu. Pomocna będzie ona dla nauczycieli, rodziców, którzy zdają sobie sprawę z konieczności nauki języków. Gdy sprawność zdobywa więcej zuchów w gromadzie, warto wykorzystać ich umiejętności organizując np. giełdę obcojęzyczną, zabawę w cudzoziemskie miasto albo nawet własną szkółkę językową. Umiejętności zucha w tej dziedzinie można wykorzystać podczas zdobywania sprawności „podróżnik po ...”, czy „ambasador przyjaźni”.

PRZECHODZIENÍ

1. Wiem, jak należy zachować się w drodze do szkoły i gdzie można bezpiecznie przechodzić przez ulicę. Wiem, co to jest zebra.
2. Rozpoznaję znaki drogowe, jakie są na drodze z mojego domu do szkoły i w okolicach mojego miejsca zamieszkania, wiem, co oznacza sygnalizacja świetlna i dźwiękowa.
3. Nauczyłem młodsze dziecko zasad przechodzenia przez ulicę.
4. Wiem, jak oznaczona jest ścieżka rowerowa i kto może się po niej poruszać.
5. Potrafię zachować się w sytuacji, gdy widzę na ulicy wypadek, wiem, kogo należy poinformować o takim zdarzeniu.
6. Umiem poruszać się po drodze, na której nie ma chodnika. Wiem, co muszę mieć przy sobie poruszając się po drodze po zmroku.

Uwagi

Zuch - Przechodzień bezpiecznie porusza się po drodze, wie, jak prawidłowo przechodzić przez ulicę nie narażając własnego zdrowia i nie będąc zagrożeniem dla innych.

Sprawność kształtuje samodzielność, spostrzegawczość, jak również zdolność przewidywania i podporządkowywania się przepisom.

Zuchowi zdobywającym tę sprawność należy uświadomić, że poruszanie się po drogach jest szczególnie niebezpieczne, a podczas przechodzenia przez ulicę, nawet przy zielonym świetle, należy zachować szczególną ostrożność.

Zuch, który chce poszerzyć swoje umiejętności w tej dziedzinie można zaproponować sprawność Rowerzysty.

PRZEWODNICZKA / PRZEWODNIK PO...

1. Opowiedziałem podanie, historię lub legendę związaną z moją miejscowością.
2. Znam najciekawsze obiekty, potrafię wskazać do nich drogę.
3. Wiem gdzie jest najbliższy przystanek, apteka, poczta, straż pożarna, przychodnia (szpital), siedziba władz miasta, dzielnicy, gminy.
4. Umiem dojść lub dojechać do określonego miejsca w naszym mieście.
5. Oprowadziłem wycieczkę lub gościa po mojej miejscowości.
6. Wykonałem prosty plan swojej miejscowości.
7. Prowadziłem informację turystyczną mojej miejscowości dla zuchów z gromady.
8. Wykonałem plany trasy wycieczek.
9. Mam w swojej kolekcji mapę, pocztówki, zdjęcia i foldery dotyczące mojej miejscowości. Przeczytałem o niej w przewodniku.
10. Stosuję przepisy poruszania się po drogach.
11. Umiem opowiadać jak przewodnik dobierając informacje i język do poziomu uczestników wycieczki.

Uwagi

Sprawność „przewodnik po ...” poszerza wiedzę zucha o najbliższym otoczeniu. Zuch może zdobywać ta sprawność wielokrotnie, może być przewodnikiem po - szkole, starówce, osiedlu, kościołach, szlaku bitew itp. Wraz z wiekiem i zainteresowaniem zucha należy stopniować poziom trudności sprawności. Umiejętności i wiedzy zucha można wykorzystać podczas zespołowego zdobywania sprawności „wszędobylski”, „mój region”.

PRZEWODNICZKA / PRZEWODNIK PO SZKOLE

1. Znam dobrze moją szkołę. Potrafię za pomocą samego słuchu rozpoznać szkolne odgłosy (śmiechy i okrzyki podczas przerwy, szelest kartek w bibliotece, dzwonek, stuk kredy po tablicy itd.).
2. Potrafię nazwać uczucia, które mogą towarzyszyć dzieciom podczas pierwszych dni w szkole. Umiem zaradzić tym negatywnym z nich.
3. Opiekowałem się pierwszoklasistą przez pierwszy miesiąc jego nauki w szkole.
4. Wiem, kto jest patronem mojej szkoły. Opowiedziałem pierwszoklasiście, jakie są zasługi tego patrona.
5. Wykonałem plan szkoły i podarowałem go pierwszoklasistom. Oprowadziłem ich i pokazałem ciekawe miejsca w szkole.
6. Pokazałem pierwszoklasiście, gdzie pracują różni pracownicy szkoły (dyrektor, pielęgniarka, woźna, dozorca, sekretarka, pedagog, bibliotekarka, kucharki), powiedziałem, do kogo z nich mogą zwracać się w różnych sprawach.
7. Wskazałem pierwszoklasiście, którędy najbezpieczniej dojść do szkoły oraz miejsca, które powinien omijać.
8. Pokazałem pierwszoklasistom, jak dbać o naszą szkołę.
9. Przyprowadziłem młodszego kolegę na zbiórkę gromady.

Uwagi

Sprawność Przewodnik po szkole należy do grupy sprawności „przewodnik po...”. Zuch zdobywając tę sprawność poszerza wiedzę o najbliższym otoczeniu, jakim jest szkoła. Podczas realizacji sprawności zuchy mogą samodzielnie wykonać informator szkolny. Uwagę zuchów należy zwrócić na każdego nowego ucznia, nie tylko pierwszoklasistę. Umiejętności i wiedzę zucha można wykorzystać podczas zespołowego zdobywania sprawności: Wszędobyłski, Mój region. Zainteresowania zucha najbliższą okolicą możemy wspierać proponując mu sprawności Przechodzień, Rowerzysta.

NOWOCZESNA GOSPODYNI / PORZĄDNICKI

1. Dbam o porządek w swoim pokoju, sam zaprojektowałam wystój kącika zabaw.
2. Przygotowałam prosty posiłek dla mojej rodziny (kolacja, podwieczorek).
3. Pomagam w wykonywaniu porządków domowych. Nakrywałam do stołu.
4. Uszyłam rękawicę do podtrzymywania gorących naczyń lub inną użyteczną rzecz.
5. Pomogłam mamie ułożyć jadłospis na cały dzień.
6. Odkurzałam pokój, korzystałam ze środków czystości podczas porządków domowych.
7. Przygotowałam gazetkę na temat zdrowego odżywiania się.
8. Zrobiłam proste zakupy.
9. Dbam o swój ubiór. Prałam i prasowałam swoją bieliznę osobistą. Potrafię dobrać odpowiedni strój do okoliczności.
10. Uzgodniłam z rodzicami 4 prace domowe, które wykonywałam regularnie.
11. Dobrze wypełniałam obowiązki dyżurnego. Posprzątałam zuchówkę.

Uwagi

Sprawność uczy zucha porządku i systematyczności, dbania o siebie i o swoje otoczenie, zaradności życiowej, kształtuje podstawowe umiejętności przydatne każdemu człowiekowi - radzenia sobie z obowiązkami domowymi. Uczy systematyczności i porządku, kształtuje zmysł estetyki.

Zuchy mogą ją zdobywać podczas kolonii zuchowej. Część zadań zuch będzie wykonywał w domu dlatego ustala z rodzicami co jest jego obowiązkiem.

Drużynowy nie powinien mieć problemów z włączeniem działań zucha do zbiórek gromady - zuch zdobywający tę sprawność pomoże podczas zbiórek z okazji Dnia Matki, Dnia Babci, święta surówek, witaminek...

ZOSIA - SAMOSIA / SAMODZIELNY

1. Jestem samodzielny i zaradny. Chętnie pomagam młodszym kolegom.
2. Potrafię samodzielnie zawiązać buty.
3. Potrafię sam się ubrać odpowiednio do temperatury panującej na zewnątrz.
4. Samodzielnie wykonuję takie czynności jak: mycie zębów czy jedzenie.
5. Potrafię odczytać godzinę z zegarka.
6. Wraz z szóstką posprzątaaliśmy zuchówkę.
7. Nigdy nie rozmawiam z nieznajomymi.
8. Gdy sam poruszam się po ulicy przestrzegam zasad bezpieczeństwa poruszania się po drogach.
9. Zawsze staram się pamiętać o swoich domowych obowiązkach. Chętnie pomagam rodzicom w pracach domowych.
10. Nikt nie musi mi przypominać o odrobieniu pracy domowej. Zawsze sam pakuje plecak do szkoły, staram się niczego nie zapomnieć.
11. Znam telefony alarmowe. Gdy się zgubię, wiem, do kogo mogę się zwrócić o pomoc (w szkole, w wielkim sklepie, na ulicy).
12. W trudnych dla mnie sytuacjach staram się nie płakać, ale szukać jakiegoś rozwiązania.

Uwagi

Sprawność Samodzielny / Zosia - Samosia przeznaczona jest głównie dla zuchów sześciu- i siedmioletnich, ale nic nie stoi na przeszkodzie, by zdobywały ją również zuchy starsze, jeśli drużynowy uzna zdobywanie jej za pomocne w ich rozwoju.

Celem sprawności jest wspieranie dzieci w podejmowaniu działań dążących do samodzielności. Ma im uświadomić, że samodzielne działanie nie jest trudne, jak również uczulić na czyhające niebezpieczeństwa. Ma budować postawę zaradności i nie załamywania się w trudnych sytuacjach.

Zuchom bardziej samodzielnym można zaproponować sprawność: Dobry opiekun, Przyjaciel innych.

SOBIERADEK

1. Prawidłowo ubieram się wychodząc na wycieczkę lub do szkoły.
2. Umiem udzielić pierwszej pomocy w przypadku drobnych skaleczeń.
3. Robię sobie sam drugie śniadanie do szkoły lub wykonałem podwieczorek dla mojej rodziny.
4. Na wycieczkę zabrałem rzeczy, które mogą przydać się w różnych okolicznościach.
5. Sam czyszczyć buty, dbam o swoje ubrania, przyszywam guziki.
6. Zrobiłem zakupy.
7. Nauczyłem kolegę prawidłowo pakować tornister, plecak lub chlebak.

Uwagi

Sprawność uczy zaradności, uczynności, umiejętności radzenia sobie w każdej sytuacji, samodzielności. Nadaje się szczególnie dla młodszych zuchów.

Zuchom, które chcą poszerzyć swoje umiejętności w tej dziedzinie można polecić sprawność „nowoczesna gospodyni - porządnicki”, „Zosia Samosia - samodziłny”.

ŚNIEŻNIOBIAŁY UŚMIECH

1. Poznałem budowę jamy ustnej.
2. Potrafię prawidłowo szczotkować zęby.
3. Założyłem dzienniczek szczotkowania zębów. Uzupełniałem go systematycznie (przynajmniej dwa razy dziennie).
4. Zrobiłem w domu przegląd szczoteczek do zębów wszystkich domowników, jeśli była taka potrzeba, wyjaśniłem dlaczego należy je zmienić.
5. Znam przekąski bezpieczne dla zębów.
6. Walczę ze skłonnością do podjadania słodczy.
7. Sporządziłem listę past zawierających fluor.
8. Byłem w gabinecie stomatologicznym na badaniach kontrolnych.
9. Wykonałem plakat tematycznie związany z higieną jamy ustnej.

Uwagi

Sprawność „śnieżnobiały uśmiech” jest przeznaczony dla zucha, który dba lub chce dbać o swoje zęby. Głównym celem sprawności jest kształtowanie i utrwalanie korzystnych nawyków higienicznych. Zuch, który zdobył tę sprawność, powinien być rzecznikiem zdrowych zębów. Zainteresowania zucha sprawą higieny zębów oraz jego zapał można wykorzystać przy zespołowym zdobywaniu sprawności „lekarz”.

ZŁOTA RĄCZKA

1. Umiem bezpiecznie posługiwać się podstawowymi narzędziami np. umiem wbić gwóźdź.
2. Wykonałem kilka zabawek, podarowałem je młodszemu kolegom.
3. Dekorowałem zuchówkę lub salę balową.
4. Wykonałem prosty model z gotowych elementów np. z „Małego Modelarza”.
5. Naprawiałem zepsute sprzęty.
6. Samodzielnie przygotowałem klej.
7. Wiem, gdzie znajdują się najbliższe warsztaty: stolarski, naprawy urządzeń elektrycznych itp.
8. Zbieram rzeczy, które mogą przydać się do majsterkowania (sznurki, szpulki, drut, kasztany, żołędzie itp.).
9. Oszczędnie gospodaruję materiałami, dbam o narzędzia pracy.

Uwagi

Zuch - „złota rączka” potrafi naprawić zepsute urządzenie, wyczarować „coś z niczego”. Sprawność uczy zucha cierpliwości, dokładności, wyrabia zmysł estetyki, sprawność manualną, uczy radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Zuch może wykazać się zdolnościami podczas zespołowego zdobywania prawie każdej sprawności, podczas majsterki.

ZNAWCZYNI / ZNAWCA LICZB

1. Potrafię napisać i odczytać wszystkie cyfry od 0 do 9.
2. Zilustrowałem wszystkie cyfry tak, że do każdej z nich przyporządkowany jest rysunek z odpowiednią liczbą przedmiotów.
3. Potrafię policzyć minimum 10 przedmiotów. Wiem ile literek znajduje się w moim imieniu.
4. Przyglądałem się kształtom cyfr, wiem, co przypominają swoim kształtem np. 2 - łabędź, 8 - bałwan.
5. Ustawiałem swoje ciało w taki sposób by przypominało kształtem poszczególne cyfry. Przygotowałem taką zgadywanę cyfrową dla swojej szóstki lub gromady.
6. Potrafię rozpoznać cyfrę, którą ktoś napisze mi palcem na plecach.
7. Potrafię wykonać proste działania matematyczne w zakresie 10.
8. Wiem, co jest na świecie: tylko jedno (ja, Słońce itd.), tylko dwa (moi rodzice, moje uszy, oczy itd.), tylko trzy itd.
9. Wiem w jakich życiowych sytuacjach znajomość liczb i umiejętność liczenia jest niezbędna.

Uwagi

Sprawność „Znawca liczb” jest dedykowana dla zuchów sześć- i siedmioletnich. Wzmacnia ona motywację do poznawania cyfr i liczb oraz prostych działań matematycznych. Wspiera naukę szkolną oraz pokazuje zuchom jak ważna i potrzebna we współczesnym życiu (również podczas zbiórek) jest to wiedza. Rozwija znajomość symboli, pojęć i umiejętności matematycznych. Wymagania do tej sprawności muszą być dostosowane do indywidualnego poziomu rozwoju dziecka.

ZNAWCZYNI / ZNAWCA LITER

1. Potrafię napisać i odczytać wszystkie litery polskiego alfabetu. Potrafię odróżnić wielką i małą literę.
2. Zilustrowałem cały alfabet tak, że do każdej litery alfabetu przyporządkowany jest rysunek, którego nazwa zaczyna się na daną literę.
3. Potrafię przeliterować swoje imię (wymienić głoski) oraz kilka innych, prostych wyrazów związanych z gromadą.
4. Przyglądałem się kształtom liter. Wiem, co przypominają swoim kształtem np. O - jajko, R - zjeżdżalnia.
5. Wiem, co to jest sylaba. Potrafię podzielić proste wyrazy na sylaby przy pomocy klaskania.
6. Ustawiałem ciało kolegi w taki sposób by przypominało kształtem poszczególne litery. Przygotowałem taką zgadywanke literową dla swojej szóstki lub gromady.
7. Potrafię rozpoznać literę, którą ktoś napisze mi palcem na plecach.
8. Wiem, w jakich życiowych sytuacjach umiejętność czytania i pisania jest niezbędna.

Uwagi

Sprawność „Znawca liter” jest dedykowana dla zuchów sześć- i siedmioletnich.

Wzmacnia ona motywacje do poznawania liter, nauki czytania i pisania. Wspiera naukę szkolną oraz pokazuje zuchom jak ważne we współczesnym życiu (również podczas zbiórek) są to umiejętności.

Wymagania do tej sprawności muszą być dostosowane do indywidualnego poziomu rozwoju dziecka.

SPRAWNOŚCI ZUCHOWE	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Regulamin sprawności zuchowych.....	1
CZEŚĆ I	5
SPRAWNOŚCI ZDOBYWANE ZESPOŁOWE	5
---ARTYSTYCZNE---	6
AKTORKA / AKTOR	7
ARTYSTKA / ARTYSTA	8
MUZYKOLOG	9
TANCERKA / TANCERZ	10
ZACZAROWANA PALETA.....	11
---BAJKOWE---	12
CZARODZIEJKA / CZARODZIEJ	13
ELF	14
FANTASTKA / FANTASTA	15
GUMIŚ	16
KRASNOLUDEK.....	17
MAŁY KSIĄŻE	19
MOWGLI	20
MUMINEK	21
PAN KLEKS.....	22
PIOTRUŚ PAN	23
PLASTUŚ	24
PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL BAJEK.....	25
ROBIN HOOD	26
ROBINSON.....	27
SMERF	28
STAŚ I NEL.....	29
--KULTUROZNAWCZE---	30
ATENKA / ATEŃCZYK.....	31
BENEDYKTYNKA / BENEDYKTYN	32
DWORKA	33
EGIPCJANKA / EGIPCJANIN	34
ESKIMOSKA / ESKIMOS.....	35
ETNOGRAF	36
INDIANKA / INDIANIN.....	37
JANOSIK.....	38
JASKINIOWIEC.....	39
MISTRZYNI / MISTRZ SŁOWA	40
MÓJ REGION	41
NAWOJKA / ŻAK.....	42
SŁOWIANKA / SŁOWIANIN.....	43
SPARTANKA / SPARTANIN.....	44
SZLACHCIANKA / SZLACHCIC	45
ZDOBYWCZYNI / ZDOBYWCA DZIKIEGO ZACHODU	46
--OBYWATELSKIE---	47
AMBASADORKA / AMBASADOR PRZYJAŹNI	48
BIAŁY ORZEŁ	49
BOLKOWY WOJ.....	50

EUROPEJKA / EUROPEJCZYK	51
HARCOWNIK KRÓLA JANA.....	52
MŁODA OBYWATELKA / MŁODY OBYWATEL	53
PIŁSUDCZYK	54
RYCERZ	55
SŁONECZKO / WILCZEK.....	56
ZAWISZAK.....	57
--PRZYRODNICZE--	58
EKOLUDEK	59
LEŚNIK.....	60
OBRONCZYNI / OBRONCA CZYSTEJ WODY	61
ORNITOLOG.....	62
PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL ZWIERZĄT	63
PRZYRODNICZKA / PRZYRODNIK	64
WODNIK SZUWAREK.....	65
---SPORTOWE---	66
CZŁOWIEK ZIMY	67
OLIMPIJCZYK.....	68
SPORTOWIEC	69
---TURYSTYCZNE---	70
ŁAZIK.....	71
PODRÓŻNICZKA / PODRÓŻNIK.....	72
WSZEDOBYLSKA / WSZEDOBYLSKI	75
---ZARADNOŚĆ ŻYCIOWA---	76
DOBRA GOSPODYNI / DOBRY GOSPODARZ	77
MAJSTERKLEPKA	78
NIEWIDZIALNA RĘKA.....	79
---ZAWODOWE---	80
ARCHEOLOG.....	81
CHEMICZKA / CHEMIK	82
DETEKTYW	83
DRUKARZ	84
DZIENNIKARKA / DZIENNIKARZ	85
GÓRNIK.....	86
KOLEJARZ.....	87
KOSMONAUTKA / KOSMONAUTA.....	88
KRAWCOWA / KRAWIEC	89
KUCHCIK.....	90
LEKARKA / LEKARZ	91
LOTNIK.....	92
OGRODNICZKA / OGRODNIK	93
POCZTOWIEC	94
POLARNIK.....	95
POLICJANTKA / POLICJANT	96
RADIOWIEC.....	97
ROLNIK.....	98
PRZEDSIĘBIORCA.....	99
SPRZEDAWCZYNI / SPRZEDAWCA.....	100
STRAŻAK.....	101
ŻOŁNIERZ	102

CZĘŚĆ II	103
ZUCHOWE SPRAWNOŚCI INDYWIDUALNE	103
---ARTYSTYCZNE---	104
---MUZYCZNE---	105
GRAJEK	105
MIŁOŚNICZKA / MIŁOŚNIK MUZYKI	106
MUZYK	107
ŚPIEWAK	108
---PLASTYCZNE/ TECHNICZNE---	109
DEKORATORKA / DEKORATOR	109
KRONIKARZ	110
MISTRZYNI / MISTRZ ORIGAMI	111
MISTRZYNI ROBÓTEK RECZNYCH	112
MIŁOŚNICZKA / MIŁOŚNIK SZTUK PLASTYCZNYCH	113
MISTRZYNI / MISTRZ MAKRAMY	114
MODELARZ	115
PLASTYCZKA / PLASTYK	116
RZEŹBIARKA / RZEŹBIARZ	117
---TEATRALNE I FILMOWE---	118
CHARAKTERYZATORKA / CHARAKTERYZATOR	118
LALKARZ	119
MIŁOŚNICZKA / MIŁOŚNIK FILMU	120
MIM	121
RECYTATORKA / RECYTATOR	122
---HOBBYSTYCZNE---	123
ASTRONOM	124
BAJARZ	125
FOTOAMATORKA / FOTOAMATOR	126
FRYZJERKA / FRYZJER	127
INFORMATYK	128
INTERNAUTKA / INTERNAUTA	129
KIBIC	130
KOLEKCJONERKA / KOLEKCJONER	131
ŁAMIGŁOWA	132
METEOROLOG	133
PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL KSIĄŻEK	134
--- KULTUROWE, PATRIOTYCZNE, SPOŁECZNE I RELIGIJNE ---	135
DOBRA OPIEKUNKA / DOBRY OPIEKUN	136
KOLĘDNIK	137
OBYWATELKA / OBYWATEL UNII EUROPEJSKIEJ	138
PRZYJACIÓŁKA / PRZYJACIEL INNYCH	139
STRAZNICZKA / STRAŻNIK BETLEJEMSKIEGO ŚWIATŁA POKOJU	140
ŚMIESZKA / ŚMIESZEK	141
WIELKANOCNY BARANEK	142
---MORSKIE---	143
MISTRZYNI / MISTRZ WĘZŁÓW	144
SZANTYMEN	145
ZAŁOGANT	146
---PRZYRODNICZE---	147
HODOWCA KWIATÓW	148

PTASIA OPIEKUNKA / PTASI OPIEKUN.....	149
ZBIERACZKA / ZBIERACZ GRZYBÓW	150
ZIELARKA / ZIELARZ	151
---SPORTOWE---	152
GIMNASTYCZKA / GIMNASTYK	153
LEKKOATLETKA / LEKKOATLETA.....	154
ŁYŻWIARKA / ŁYŻWIARZ.....	155
MISTRZYNI / MISTRZ DESKOROLKI.....	156
MISTRZYNI / MISTRZ GIER I ZABAW	157
MISTRZYNI / MISTRZ GIER PLANSZOWYCH	158
MISTRZYNI / MISTRZ KOMETKI.....	159
MISTRZYNI / MISTRZ PING - PONGA	160
MISTRZYNI / MISTRZ RINGO	161
MISTRZYNI / MISTRZ ROLEK - WROTEK.....	162
MISTRZYNI / MISTRZ SNOWBOARDU	163
NARCIARKA /NARCIARZ.....	164
PIŁKARZ	165
PŁYWACZKA / PŁYWAK.....	166
ROWERZYSTKA / ROWERZYSTA.....	167
SANECZKARKA / SANECZKARZ	168
SZACHISTKA / SZACHISTA	169
TENISISTKA / TENISISTA	170
---ZARADNOŚĆ ŻYCIOWA---	171
DAMA.....	172
DŻENTELMEN	173
GROSIK.....	174
HIGIENISTKA / HIGIENISTA.....	175
POLIGLOTKA / POLIGLOTA	176
PRZECHODZIEN.....	177
PRZEWODNICZKA / PRZEWODNIK PO.....	178
PRZEWODNICZKA / PRZEWODNIK PO SZKOLE.....	179
NOWOCZESNA GOSPODYNI / PORZĄDNICKI.....	180
ZOSIA - SAMOSIA / SAMODZIELNY	181
SOBIERADEK.....	182
ŚNIEŻNIOBIAŁY UŚMIECH	183
ZŁOTA RĄCZKA.....	184
ZNAWCZYNI / ZNAWCA LICZB.....	185
ZNAWCZYNI / ZNAWCA LITER.....	186